Ontwerp
Omgevingsvisie Gemeente Stein 2040

Ontwerp Omgevingsvisie Gemeente Stein 2040

auteur Pascalle Janssen, Concerncontrol
versie Ontwerp Omgevingsvisie
datum 13 september 2021

Inhoudsopgave **3**
Inleiding **6**
Deel I **7**
Algemeen **7**
Hoofdstuk 1 De Omgevingsvisie (wettelijk kader) **8**
1.1.De Omgevingswet 8
1.2. De Omgevingsvisie als instrument 8
1.3. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) 8
1.3.1 NOVI-gebied Zuid-Limburg 10
1.4. Omgevingsvisie Provincie Limburg 10
Hoofdstuk 2 De Omgevingsvisie van de gemeente Stein **11**
2.1. Proces totstandkoming Omgevingsvisie 12
2.1.2. Uitgangspunten en ambities Omgevingsvisie 12
2.1.3 Participatieproces 13
2.1.4 Dienstverlening 14
2.1.5 Deregulering 15
2.1.6 Monitoring & evaluatie 15
2.2. Context Omgevingsvisie 16
2.2.1. De relatie tussen de strategische toekomstvisie en de Omgevingsvisie 16
2.2.2 (Grensoverschrijdende) samenwerking en de Omgevingsvisie 18
2.2.2 Programma's en Omgevingsvisie 19
2.2.3 Het Omgevingsplan en de Omgevingsvisie 19
Leeswijzer deel 2 Omgevingsvisie 22
Hoofdstuk 3 Hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving **23**
Hoofdstuk 4 Sociale en vitale wijken en kernen **25**
4.1 Wat is onze ambitie? 25
4.2 Wat is nodig? 25
4.2.1 Afstemmen van de woonmilieus op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking 25
4.2.2 Samenleven: ontmoeten & verbinden faciliteren en stimuleren 27
4.2.3 Actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder stimuleren en faciliteren 28
4.2.4 Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteit 29
4.4 Uitgangspunten thema sociale en vitale wijken en kernen 30
Hoofdstuk 5 Een veilige, gezonde en groene leefomgeving **32**
5.1 Wat is onze ambitie? 32

5.2 Wat is nodig? 32
5.2.1 Bevorderen van een veilige leefomgeving 32
5.2.2 Water en een veilige, gezonde en groene leefomgeving 35
5.2.3 Een klimaatbestendig Stein 37
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot een klimaatbestendig Stein? 39
5.2.4 Bescherming milieu en volksgezondheid 40
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot bescherming van het milieu en volksgezondheid? 42
5.2.5 Bevorderen van een (positief) gezonde en groene leefomgeving 43
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het bevorderen van een (positief) gezonde en groene leefomgeving? 44
5.4 Uitgangspunten thema een veilige, gezonde en groene leefomgeving 44

Hoofdstuk 6 Unieke omgevingskwaliteiten 46

6.1 Wat is onze ambitie? 46
6.2 Wat is nodig? 46
6.2.1 Landelijke verstilling 46
Verder versterken van ons landschap 47
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het versterken van ons landschap? 47
Natuurlijk water als bijdrage aan een gezond waterecosysteem 48
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot natuurlijk water als bijdrage aan een gezond waterecosysteem? 48
Natuur & biodiversiteit 48
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot natuur & biodiversiteit? 48
Bodem & ondergrond 49
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot bodem en ondergrond? 49
6.2.2 Beschermen en versterken van onze cultuurhistorische waarden 49
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het beschermen en versterken van onze cultuurhistorische waarden? 50
6.2.3 Versterken en uitbouwen van ons toeristisch profiel 50
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het versterken en uitbouwen van ons toeristisch profiel? 51
6.2.4 Een toekomstbestendige land- en tuinbouw 52
Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot een toekomstbestendige land- en tuinbouw? 53
6.4 Uitgangspunten thema unieke omgevingskwaliteiten 53

Hoofdstuk 7 Een bereikbare en bedrijvige gemeente 55

7.1 Wat is onze ambitie? 55
7.2 Wat is nodig? 55
7.2.1 Versterken lokale economie in de regio 55

7.2.2 Optimale (digitale) bereikbaarheid 60
7.4 Uitgangspunten thema een bereikbare en bedrijvige gemeente 64
Hoofdstuk 8 Energietransitie 64
8.1 Wat willen we bereiken? 65
8.2 Wat gaan we doen? 65
8.2.1 Sociale en vitale wijken en de energietransitie 65
8.2.2 Een veilige en gezonde leefomgeving en de energietransitie 66
8.2.3 Unieke omgevingskwaliteiten en de energietransitie 66
8.2.4 Een bereikbare en bedrijvige gemeente en energietransitie 67
8.2.5 Regionale Energiestrategie (RES) Zuid-Limburg 67
8.2.6 Energiebesparing 70
8.3 Uitgangspunten thema Energietransitie 70
Deel 71
Hoofdstuk 9 Integraal beleid fysieke leefomgeving 72
9.1 Basisprincipes integraal beleid fysieke leefomgeving 72
9.2 Uitgangspunten integraal beleid fysieke leefomgeving 73
Hoofdstuk 10 Kostenverhaal en financiële bijdragen in de Omgevingswet .. 78
10.1 Nadere toelichting 78
10.2 Invulling kostenverhaal en financiële bijdragen 79
Overzicht bijlagen 80

Inleiding

Met deze Omgevingsvisie ligt er voor de gemeente Stein een strategische visie voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. De Omgevingsvisie is een uitwerking van de strategische toekomstvisie 2018-2022 en geeft verder richting aan de gemeente die Stein wil zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving.

De gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI) is geen optelsom van verschillende beleidsvisies, maar een samenhangende integrale visie op strategisch niveau waarin een koers wordt bepaald voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving is breder dan alleen ruimtelijke aspecten. Ook ontwikkelingen op het gebied van o.a. cultureel erfgoed, economie, veiligheid en gezondheid, duurzaamheid, landschap, landbouw, milieu, natuur, water, verkeer, krijgen een plek in deze visie. De Omgevingsvisie werkt door in beleid, programma's, plannen en projecten van de gemeente Stein.

Deze Omgevingsvisie heeft een doorlooptijd tot en met 2040. Deze doorlooptijd maakt het noodzakelijk om tussentijds op veranderingen in de omgeving in te spelen door de Omgevingsvisie als een dynamisch instrument te zien dat ruimte geeft om tussentijds op (maatschappelijke) veranderingen in te kunnen spelen. Monitoring en evaluatie zijn dan ook essentieel in het beleidsproces van de Omgevingsvisie. Dit proces stopt uiteraard niet na vaststelling van de visie, maar is een continu proces waaruit moet blijken of de strategische beleidsdoelen uit de visie worden behaald of dat bijgestuurd moet worden door bijvoorbeeld programma's of plannen aan te passen.

Leeswijzer

De Omgevingsvisie is uit drie delen opgebouwd.

Deel 1 geeft een algemene beschrijving van de Omgevingsvisie als verplicht instrument in het kader van de Omgevingswet. Ook wordt ingegaan op de hoofdlijnen uit de Nationale en Provinciale Omgevingsvisie (NOVI en POVI). In hoofdstuk 2 is het proces beschreven om te komen tot de Omgevingsvisie, wordt ingegaan op de monitoring en evaluatie en wordt de context van de GOVI beschreven.

In *deel 2* worden de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de gemeente Stein beschreven. Verder geeft deel 2 een beschrijving van de ambities en ontwikkelingen met betrekking tot de fysieke leefomgeving aan de hand van vijf thema's die zijn afgeleid van de strategische toekomstvisie 2018-2022.
Het gaat dan om:

- Sociale en vitale wijken en kernen
- Een veilige, gezonde en groene leefomgeving
- Unieke omgevingskwaliteiten
- Een bereikbare en bedrijvige gemeente
- Energietransitie

In *deel 3* worden basisprincipes geformuleerd die leidend zijn bij het voeren van integraal beleid in het kader van de fysieke leefomgeving. Daarnaast worden de eerder beschreven thematische uitgangspunten vertaald naar specifieke gebieden. Op deze wijze wordt een strategisch afwegingskader geformuleerd dat de basis vormt voor het maken van ruimtelijke keuzen zoals o.a. vastgelegd in het Omgevingsplan en de verdere uitwerking in programma's.

Deel I
Algemeen

Hoofdstuk 1 De Omgevingsvisie (wettelijk kader)

1.1. De Omgevingswet

De Omgevingswet zal op 1 juli 2022 in werking treden. Deze wet bundelt wetten en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water, maar ook voor veiligheid en gezondheid. De Omgevingswet vormt hiermee de basis voor een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving is breed. Onder de fysieke leefomgeving vallen in ieder geval: bouwwerken, infrastructuur, water, watersystemen, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed.

Het doel van de Omgevingswet is het bereiken van een balans tussen:

- een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en
- de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Bij het opstellen van de Omgevingswet staan vier verbeteringen centraal:

- inzichtelijk omgevingsrecht
- de leefomgeving staat centraal
- ruimte voor lokaal maatwerk
- snellere besluitvorming

1.2. De Omgevingsvisie als instrument

De Omgevingsvisie bevat de strategische en integrale langetermijnvisie op alle terreinen van de fysieke leefomgeving en is binnen de Omgevingswet een verplicht instrument voor Rijk, provincie en gemeenten. De Omgevingsvisie treedt in werking als deze door de gemeenteraad is vastgesteld en bekend gemaakt.

De Omgevingsvisie is een politiek-bestuurlijk beleidsdocument met een globaal karakter voor de lange termijn. De gemeentelijke Omgevingsvisie fungeert voor de gemeenteraad bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden als richtinggevend kader (o.a. bij het opstellen van het omgevingsplan). De Omgevingsvisie is alleen bindend voor de gemeenteraad. Burgers, bedrijven en/of instellingen kunnen geen rechten aan de inhoud van de gemeentelijke Omgevingsvisie ontlenen.

De Omgevingsvisie moet in elk geval de volgende elementen bevatten:

- een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (wat is er aanwezig en wat is de kwaliteit daarvan);
- de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied (wat gebeurt er/gaat er gebeuren aan ontwikkelingen en instandhouding van het grondgebied) en
- de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid (wat zijn de na te streven doelen en op welke manier worden die bereikt).

De Omgevingsvisie vervangt de Ruimtelijke Structuurvisie van de gemeente Stein en heeft een bredere reikwijdte dan deze Structuurvisie. Aan de Omgevingsvisie zijn door de wetgever geen extra vorm- en inhoudseisen verbonden.

1.3. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Er bestaat geen rangorde tussen de nationale, provinciale en de gemeentelijke Omgevingsvisies (NOVI, POVI en GOVI). De Omgevingsvisie van de gemeente Stein is alleen bindend voor de gemeenteraad. De

Omgevingsvisies van andere bestuursorganen (Rijk, Provincie Limburg en de gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Meerssen) maken deel uit van de context van de door Stein op te stellen Omgevingsvisie. De fysieke leefomgeving houdt immers niet op bij de grens. Het is belangrijk dat de NOVI, POVI en de GOVI's waar nodig en mogelijk op elkaar aansluiten. Ook omdat visies van hogere overheden soms een basis kunnen vormen voor daarop gebaseerde regels en verordeningen die wel bindend voor onze gemeente kunnen zijn. Het uitgangspunt blijft echter dat de gemeente Stein binnen de hiervoor geschetste context een eigen visie ontwikkelt, voor het eigen grondgebied.

In de NOVI heeft het Rijk vier prioriteiten vastgelegd.

- *Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie*
  Uitgangspunt is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is. Dit vraagt om maatregelen in de leefomgeving, bijvoorbeeld voldoende groen en ruimte voor wateropslag in de gebouwde omgeving. Hiermee wordt tevens de leefomgevingskwaliteit verbeterd en het biedt kansen voor natuur. Om de doelstellingen voor volledige duurzame energie in 2050 te behalen, kiest het Rijk ervoor het grootste gedeelte van de energieproductie te realiseren door middel van windparken op de Noordzee. Daarnaast wordt de energie-infrastructuur geschikt gemaakt voor duurzame energiebronnen en wordt daarvoor ruimte gereserveerd.

- *Duurzaam economisch groeipotentieel*
  Nederland werkt toe naar een duurzame, circulaire, kennisintensieve en internationaal concurrerende economie in 2050. Dit vraagt om goede verbindingen via weg, spoor, lucht en digitale netwerken. Het Rijk zet tevens in op een sterk en innovatief vestigingsklimaat met een goede quality of life, een leefomgeving die de inwoners volop voorzieningen biedt op het gebied van wonen, bewegen, recreëren, ontmoeten en ontspannen.

- *Sterke en gezonde steden en regio's*
  Deze prioriteit vraagt om optimale afstemming op en investeringen in mobiliteit. Tegelijk wil de Rijksoverheid de leefbaarheid en klimaatbestendigheid in steden en dorpen verbeteren. Schonere lucht, voldoende groen en water en genoeg publieke voorzieningen waar mensen kunnen bewegen (wandelen, fietsen, sporten en spelen), ontspannen en samenkomen. De Rijksoverheid wil zorgen dat de leefomgevingskwaliteit en -veiligheid verder toeneemt. In de NOVI is expliciet opgenomen dat het Rijk ook in gebieden met bevolkingsdaling de vitaliteit en leefbaarheid versterkt.

- *Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied*
  In alle gevallen zet de Rijksoverheid in op de karakteristieke eigenschappen van het Nederlandse landschap. Dit vertegenwoordigt een belangrijke cultuurhistorische waarde. Verrommeling en versnippering, bijvoorbeeld door wildgroei van distributiecentra, is ongewenst en wordt tegengegaan.

In de NOVI zijn tevens enkele afwegingsprincipes geformuleerd die een bijdrage moeten leveren aan het maken van scherpe keuzes en het afwegen van belangen. Het gaat om de volgende drie afwegingsprincipes:

- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal
- Afwentelen wordt voorkomen; de leefomgeving voorziet zoveel mogelijk in de mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie inwoners, zonder dat dit ten koste gaat van de toekomstige generatie.

1.3.1 NOVI-gebied Zuid-Limburg

Het Rijk heeft een aantal NOVI-gebieden aangewezen. Het gaat dan om gebieden in Nederland met omvangrijke opgaven waarvoor extra aandacht nodig is bij het doorontwikkelen van een geïntegreerde, gebiedsgerichte werkwijze.

Eén van die aangewezen gebieden is Zuid-Limburg. In november 2020 is in opdracht van het Bestuurlijk Kernoverleg (BKO) het plan van aanpak NOVI-gebied Zuid-Limburg opgesteld. Dit plan van aanpak is een groeidocument en wordt samen met Rijk, Provincie Limburg, gemeenten, Waterschap en triple-helix partners verder uitgewerkt. In het plan van aanpak staan drie hoofdopgaven centraal die het Rijk en de regio samen gaan oppakken en waarbij als bijzonder aspect steeds het benutten vangrensoverschrijdende kansen centraal staat:

1. Naar een grensoverschrijdende innovatieve en circulaire economie
2. Sterke en gezonde steden in Zuid-Limburg
3. Versterken uniek Nationaal Landschap als groene long voor Zuid-Limburg

Deze opgaven worden in een plan van aanpak nader uitgewerkt in ambities, een samenwerkingsvoorstel en een uitvoeringsprogramma.

1.4. Omgevingsvisie Provincie Limburg

In de (ontwerp) Omgevingsvisie van de Provincie Limburg staan drie uitdagingen voor de Limburgse fysieke leefomgeving centraal:
1. Een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving
2. Toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economie
3. Klimaatadaptatie en energietransitie

Deze uitdagingen worden thematisch uitgewerkt. Daarnaast maakt de Regiovisie Zuid-Limburg integraal onderdeel uit van de POVI. In de Regiovisie Zuid-Limburg worden de volgende uitdagingen en opgaven geformuleerd:

1. *Opgaven landelijk gebied:*
   - Kwaliteiten buitengebied uitbouwen, versterken van het landschap en de natuur.
   - Het landelijk gebied ontwikkelt zich door groots in kleinschaligheid waarbij ruimte wordt geboden aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
   - Er wordt gekozen voor het verder versterken van het hoogwaardig landschappelijk raamwerk en de landbouw als belangrijkste beheerder van het landelijk gebied.
   - De vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg groeit in kwaliteit en wordt verbonden aan het bewaken en verhogen van de kwaliteit van het Zuid-Limburgse landschap waarbij duurzaamheid belangrijk is.
   - Bij de selectieve nieuwbouw van woningen richt de Provincie zich op specifieke doelgroepen en segmenten met evidente behoeften waarin de bestaande woningvoorraad onvoldoende voorziet. De focus is vooral gericht op transformatie binnen bestaand bebouwd gebied en vastgoed.

2. *Opgaven duurzame mobiliteit:*
   - Versterken multimodale bereikbaarheid economische centra, selectieve bereikbaarheid van het buitengebied.
   - De belangrijkste opgaven zijn een samenhangend stedelijk netwerk, goederenvervoer en distributie waarbij vooral de ontwikkeling van knooppunt 046 aandacht behoeft waar het gaat om goederenvervoer via spoor/Basisnet/Chemelot.
   - Verbeteren van internationale verbindingen.

3. *Opgaven regionale centra en grote werklocaties: versterken ruimtelijke kwaliteit en multimodale bereikbaarheid:*
   - Versterken van de agglomeratiekracht
   - Transformeren en versterken binnensteden
   - Brightlands Campussen als groeimotoren
   - Combinatie steden, landschap en toeristische (dag)attracties als unieke en aantrekkelijke toeristisch-recreatieve regio
   - Chemelot speelt een sleutelrol in de circulaire samenleving in Zuid-Limburg en wil zich ontwikkelen tot European Circular Hub

4. *Opgaven stedelijk en suburbaan gebied: levendige steden en groene suburbane gebieden:*
   - Wonen en leefomgeving: in de Westelijke Mijnstreek kan door transformatie en verdunning een kwaliteitsslag worden gemaakt gericht op het welzijn van de bewoners.
   - Stedelijke transformatie in relatie tot het wegwerken van sociale en gezondheidsachterstanden.
   - De doorontwikkeling van gebieden waaronder Chemelot, VDL Nedcar en Aviation Valley moet leiden tot een kwalitatieve versterking van de ruimtelijke-economische structuur in Zuid-Limburg.
   - Uitgangspunten voor de ruimtelijk economische ontwikkeling in Zuid-Limburg zijn:
     - Het versterken van de hoofdstructuur voor winkels, kantoren en bedrijventerreinen en invulling geven aan de transformatieopgaven. Daarmee wordt de leefbaarheid en het vestigingsklimaat van de regio verbeterd.
     - Het daar waar sprake is van een overschot verdunnen van de bestaande vastgoedvoorraad in de segmenten winkels, kantoren en bedrijventerreinen.
     - Het stap voor stap terugdringen van ongewenste planvoorraad buiten de hoofdstructuur in winkels en kantoren tot er op sub-regionaal niveau sprake is van frictieleegstand.
     - Het faciliteren van kwalitatieve toevoegingen die passen binnen de uitgangspunten van de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg.
     - Het door middel van herbestemming bijdragen aan verbetering van het gebruik en de functionaliteit van bestaande locaties.
   - Vrijetijdseconomie in het stedelijk gebied is complementair aan de vrijetijdseconomie in de binnentuin.
   - De randen van het stedelijk gebied zijn in 2050 ontwikkeld tot dynamische stad-landzones en van belang om het samenspel tussen stad en landelijk gebied in te vullen.

Samenwerking met Provincie Limburg
De Provincie Limburg wil de samenwerking met de gemeenten continueren die vanaf 2015 is gegroeid wat betreft wonen, ruimtelijke economie en vrijetijdseconomie. Voor Zuid-Limburg zijn bestuursafspraken vastgelegd. De essentie van deze werkwijze is dat gemeenten in regionaal verband per thema kaders uit de POVI concretiseren tot (inter)gemeentelijke programma's (voorheen structuurvisies of visies) waarvan de essenties onderdeel uitmaken van de gemeentelijke Omgevingsvisie. Ook in de voorliggende Omgevingsvisie van de gemeente Stein wordt op deze manier de verbinding gelegd met de POVI en regionale (structuur)visies (in de toekomst (inter)gemeentelijke programma's onder de Omgevingswet).

Hoofdstuk 2 De Omgevingsvisie van de gemeente Stein

In dit hoofdstuk wordt het voorbereidingsproces van de GOVI beschreven. Tevens wordt de context van de Omgevingsvisie geschetst.

2.1. Proces totstandkoming Omgevingsvisie

Op 30 oktober 2019 heeft de raad de uitgangspuntennotitie ‘Op weg naar een Omgevingsvisie voor Stein’ vastgesteld. Behalve uitgangspunten, zijn in deze notitie ook ambities en keuzes vastgelegd, voordat inhoudelijk met de totstandkoming van de Omgevingsvisie is gestart. In paragraaf 2.1.2 wordt nader ingegaan op de uitgangspunten en ambities die centraal staan binnen de Omgevingsvisie.

De Omgevingsvisie is geen optelsom van verschillende beleidsvisies, maar zoals al eerder aangegeven een samenhangende integrale visie op strategisch niveau voor de lange termijn. De raad heeft in de afgelopen jaren verschillende sectorale visies en beleidsplannen vastgesteld die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Met het opstellen van de Omgevingsvisie heeft zich de kans voorgedaan om een actualisatie- en integratieslag te slaan in de gemeentelijke visievorming. De eerste fase om te komen tot een Omgevingsvisie bestond dan ook uit een beleidsanalyse van gemeentelijk, regionaal en provinciaal beleid en lopende beleidsprocessen. Ook heeft een stakeholdersanalyse plaatsgevonden, met als doel een brede mix van stakeholders te betrekken. Daarnaast is tijdens deze fase de input van inwoners (raadpleging digitaal gemeenschapspanel TIP Stein en straatinterviews) met betrekking tot de (kwaliteit van de) fysieke leefomgeving beschreven in een eerste bouwsteennotitie. Deze bouwsteennotitie vormde uiteindelijk de basis voor de interactieve sessie met ongeveer 50 stakeholders in februari 2020[1]. Tijdens deze sessie is samen met stakeholders kennis gedeeld, zijn onderling verbindingen gelegd en zijn de contouren van de Omgevingsvisie verder verkend en ingekleurd.

De input van de stakeholders is verwerkt in bouwsteennotitie II Contouren Omgevingsvisie Stein. Deze bouwsteennotitie is op 14 mei 2020 door de raad vastgesteld.

In oktober 2020 en januari 2021 hebben, om tegemoet te komen aan de wens van de raad om extra betrokken te worden bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie, raadsbijeenkomsten plaatsgevonden waarbij een open discussie is gevoerd over enkele belangrijke thema`s, uitgangspunten en keuzes. Ook is de relatie tot de keuzes in de Omgevingsvisie en de vertaling daarvan in de planregels inzichtelijk gemaakt aan de hand van concrete voorbeelden, waarbij inhoudelijk de verschillende standpunten zijn uitgewisseld. Tot slot is aan stakeholders gevraagd om te reageren op een voorlopige concept versie van de ontwerp-Omgevingsvisie. De opmerkingen van stakeholders zijn meegenomen voordat deze versie aan de raad is voorgelegd in mei 2021. De raad heeft nog aanvullende keuzerichtingen en opmerkingen meegegeven die uiteindelijk in het ontwerp van de Omgevingsvisie zijn opgenomen.

2.1.2. Uitgangspunten en ambities Omgevingsvisie

Zoals eerder vermeld heeft de raad op 30 oktober 2019 de uitgangspuntennotitie ‘Op weg naar een Omgevingsvisie voor Stein’ vastgesteld. In deze notitie zijn een aantal uitgangspunten vastgelegd:

- de Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025 wordt geactualiseerd en Omgevingswetproof gemaakt
- de strategische toekomstvisie 2018-2022 is leidend voor de op te stellen Omgevingsvisie
- als gebiedsindeling wordt dezelfde indeling als in de Ruimtelijke Structuurvisie gehanteerd, te weten woonkernen, bedrijventerreinen en buitengebied
- maatschappelijke opgaven staan centraal; vraagstukken binnen de fysieke leefomgeving worden in samenhang bekeken
- deregulering: alleen daar waar noodzakelijk wordt gedetailleerde regelgeving vastgesteld
- de Omgevingsvisie heeft een doorlooptijd tot en met 2040

Daarnaast zijn door de raad de volgende ambities uitgesproken:

- Stein blijft de eigenzinnige, groene woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei, waar het mogelijk is dorps te wonen in een verstedelijkt gebied met kwalitatief hoogwaardige

[1] In een aparte sessie op 3 maart 2020 is met de Steinse Jongerenadviesraad (SJAR) de inhoudelijke agenda besproken. De input van de SJAR is ook in deze bouwsteennotitie verwerkt.

voorzieningen en ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief (zie ook paragraaf 2.2 context Omgevingsvisie);
- mogelijkheden van participatie en co-creatie worden zo optimaal mogelijk benut (zie ook paragraaf 2.1.3 participatieproces) en
- ook in de Omgevingsvisie is actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers een belangrijke kernwaarde waarbij ook trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten een plek krijgen.

2.1.3 Participatieproces

In de Omgevingsvisie moet zijn vastgelegd hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden zijn betrokken bij de voorbereiding van de Omgevingsvisie. Deze motiveringsplicht is geregeld in afdeling 10.7 van het Omgevingsbesluit. De gemeente mag zelf weten hoe daar invulling aan wordt gegeven.

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie voor Stein zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd in het participatieproces:

In het participatieproces wordt onderscheid gemaakt tussen inwoners en stakeholders:
- stakeholders zijn partijen die direct belang hebben bij de GOVI, waaronder actieve groepen van inwoners (denk bijvoorbeeld aan de DOP's of een stichting die zich bezighoudt met het beschermen van erfgoed). Inwoners zijn mensen die in Stein wonen en misschien wat verder van de GOVI staan, maar doorgaans wel weten wat zij belangrijk vinden voor de omgeving waarin zij leven;

- er is naar een maximale mix van betrokkenen tijdens het participatieproces gestreefd. Om tot een strategische, integrale visie op de fysieke leefomgeving voor de gemeente Stein te komen is het van belang dat de verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving vanuit verschillende invalshoeken kunnen worden belicht. Het doel is om te komen tot een gedeelde visie waarin overeenkomsten centraal staan.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ingezette middelen in het participatieproces in de voorbereiding van de Omgevingsvisie.

Middel	Wie	Wat
Digitaal inwonerspanel	Inwoners (156 personen)	raadplegen
Straatinterviews	Inwoners (70 personen)	raadplegen
Werkconferentie	Stakeholders (50 personen)	informeren, kennis delen, raadplegen en adviseren
Overleg	Buurgemeenten (Meerssen, Sittard-Geleen, Beek en Maasmechelen[2])	informeren, kennis delen
Formele inspraakprocedure	Iedereen kan zienswijzen inbrengen	raadplegen

Wat is uit het participatieproces naar voren gekomen?

[2] In verband met de Covid-19-maatregelen heeft geen overleg met de gemeente Maasmechelen plaats kunnen vinden. Dit zal op een later moment plaatsvinden.

In totaal zijn aan de hand van de inzet van het digitaal panel en de straatinterviews 226 inwoners en bezoekers van de gemeente Stein bereikt. Gevraagd is naar de aspecten van omgevingskwaliteiten die inwoners belangrijk vinden. Het mag duidelijk zijn dat hier niet sprake is van een representatief onderzoek. Dit neemt niet weg dat de resultaten een richting geven aan thema's die mensen belangrijk vinden ten aanzien van de kwaliteit van hun leefomgeving. Daarbij heeft bewust spreiding over alle kernen plaatsgevonden en zijn verschillende leeftijdsgroepen bevraagd.

Voor inwoners zijn met name het dorps wonen in een verstedelijkt gebied, de kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en de natuur (Maasvallei) belangrijke thema's die men ook richting toekomst wil behouden en versterken.

Het thema energietransitie komt in de interviews en online raadpleging niet als urgent thema naar voren. Belangrijke thema's vanuit de geraadpleegde en geïnterviewde inwoners zijn (in willekeurige volgorde) verkeer (inclusief parkeren), onderhoud en inrichting van de openbare ruimte en openbare orde en veiligheid. Naar aanleiding van het participatietraject tijdens de inventarisatiefase is het onderwerp afval toegevoegd aan de (voorlopige) inhoudelijke agenda voor de GOVI.

Tijdens de werkconferentie zijn de stakeholders geïnformeerd over het proces om te komen tot een Omgevingsvisie en is de eerste bouwsteennotitie met de voorlopige thema's gezamenlijk uitgediept. De input van de stakeholders is uitgebreid opgenomen in bouwsteennotitie II die op 14 mei 2020 door de raad is vastgesteld en door de raad als discussiestuk is gebruikt om verder richting en inhoud te geven aan de ontwerp-Omgevingsvisie. In algemene zin kan worden gesteld dat de gemeente Stein als woongemeente wordt gewaardeerd, waarbij een veilige en gezonde leefomgeving als basis wordt gezien. Ook zijn de unieke omgevingskwaliteiten belangrijk (groen, landschap, cultuurhistorie, water). Het gaat om het verder versterken van het dorpse karakter, maar ook de unieke omgevingskwaliteiten meer laten zien aan de buitenwereld waarbij de nadruk ligt op kleinschaligheid en kwaliteit. Daarnaast dient er een balans te zijn tussen enerzijds een bereikbare en bedrijvige gemeente en energietransitie en de unieke omgevingskwaliteiten anderzijds. Vanuit de stakeholders werd aangegeven om niet uit te gaan van tegenstellingen, maar te kijken welke kenmerken elkaar juist kunnen versterken.

Participatie van inwoners en stakeholders stopt niet na vaststelling van de Omgevingsvisie. Dit proces gaat door ook bij de uitvoering, monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie.

2.1.4 Dienstverlening

Dienstverlening aan inwoners en ondernemers is een belangrijk aspect van de Omgevingswet. Doel van de Omgevingswet is immers door het samenvoegen van regels voor ruimtelijke ontwikkeling het stelsel voor inwoners en ondernemers te vereenvoudigen. Wat betreft dienstverlening sluiten wij aan bij onze ambities uit de Visie op dienstverlening 2021-2024.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) moet zorgen voor een loket waar inwoners en medewerkers alle beschikbare informatie over de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de fysieke omgevingskwaliteit kunnen raadplegen. Andere aspecten van de implementatie van de Omgevingswet die raken aan onze dienstverlening zijn o.a. het stappenplan dat is opgesteld in het kader van het participatiebeleid en bruikbaar is ter voorbereiding van nieuwe initiatieven. Ook in het herontwerp van de processen van vergunningverlening heeft de dienstverlening aan inwoners en ondernemers centraal gestaan.

2.1.5 Deregulering

De raad heeft al eerder deregulering als belangrijk uitgangspunt voor de implementatie van de Omgevingswet uitgesproken. Alleen daar waar gedetailleerde regelgeving noodzakelijk is, dient deze vastgelegd te worden.

Zoals eerder aangegeven is de Omgevingsvisie alleen bindend voor de raad en dienen de ambities en strategische keuzen die de raad in de Omgevingsvisie maakt, nader uitgewerkt te worden in het Omgevingsplan, dat wel bindend is voor inwoners en ondernemers. In het Omgevingsplan moet dan ook worden gekeken of deregulering mogelijk is. Gelet op de complexe landelijke regelgeving en de ligging van onze gemeente nabij snelwegen, de Maas, rijkswegen, de invloedszone van Chemelot en Natura2000 gebieden is deregulering een uitdaging omdat voldaan moet worden aan reeds geldende wet- en regelgeving. Daarnaast moet deregulering breder worden opgevat dan alleen wet- en regelgeving. Ook het optimaliseren van werkprocessen en dienstverlening, het instellen van een intaketafel en het stroomlijnen van participatie door de invoering van participatiebeleid is een manier waarop de gemeente Stein vroegtijdig initiatiefnemers mee gaat nemen in vaak complexe procedures en om te kunnen handelen in de geest van de Omgevingswet, met het - ja, mits - principe.

2.1.6 Monitoring & evaluatie

Deze Omgevingsvisie heeft een doorlooptijd tot en met 2040. De Omgevingswet schrijft niet voor binnen welke termijn de visie geactualiseerd dient te worden. Dit biedt de mogelijkheid om tussentijds op basis van monitoring en evaluatie of andere ontwikkelingen de visie continu up to date te hebben.

Zoals eerder aangegeven heeft de Omgevingsvisie een dynamisch karakter. Dit geeft ruimte en flexibiliteit om tussentijds op (maatschappelijke) veranderingen in te kunnen spelen. Het is wel noodzakelijk dat tussentijds monitoring (wat zien we in onze omgeving gebeuren?) en evaluatie (wat betekent dit voor onze ambities en opgaven?) plaatsvindt. Beide zijn essentiële onderdelen in de beleidscyclus van de Omgevingsvisie. Hieruit moet blijken of de strategische beleidsdoelen worden behaald of dat bijgestuurd moet worden door bijvoorbeeld plannen of programma's aan te passen.

In onderstaande figuur wordt de beleidscyclus weergegeven. De ambities uit de Omgevingsvisie werken door in het Omgevingsplan, programma's en vergunningverlening. Deze instrumenten verschaffen belangrijke monitoringsinformatie.

Figuur 1 Beleidscyclus Omgevingswet (bron: www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl)

Evaluatie van de gemeentelijke Omgevingsvisie vindt om de twee jaar plaats. Bij de evaluatie zullen uiteraard inwoners en stakeholders worden betrokken. De evaluatie stemmen we zoveel mogelijk af met de monitoring en evaluatie van andere beleidsvisies. Deze vormen immers de input voor de evaluatie van de Omgevingsvisie, omdat beide instrumenten op elkaar afgestemd moeten blijven.

De ambities zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie zullen we voorlopig[3] monitoren aan de hand van de Global Goals (zie bijlage 2). Hiervoor wordt de onderlegger van de VNG gebruikt. Jaarlijks zal de voortgang in een tussenrapportage worden gerapporteerd.

Gelet op de verbinding tussen de strategische toekomstvisie en de Omgevingsvisie vormen de uitkomsten van de monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie tevens belangrijke input die gebruikt wordt om te bepalen of we als gemeente Stein nog op de goede strategische koers liggen. Externe ontwikkelingen spelen een uitdrukkelijke rol bij de monitoring en evaluatie. Het voorbereidingsproces (beleidsanalyse, raadpleging inwoners en de werkconferentie met de stakeholders) van de Omgevingsvisie is al een eerste monitoringsmoment van de strategische toekomstvisie geweest. We kunnen hieruit concluderen dat we wat betreft de strategische toekomstvisie nog goed op koers liggen. De thema's, kernwaarden en strategische doelstellingen zijn nog actueel en vormen de basis voor deze Omgevingsvisie.

2.2. Context Omgevingsvisie

Deze paragraaf schetst de context van de Omgevingsvisie. Wat is de relatie met de strategische toekomstvisie? Wat willen we bereiken met de Omgevingsvisie? Wat is de relatie tussen Omgevingsvisie, programma's, omgevingsplan en andere beleidsontwikkelingen?

2.2.1. De relatie tussen de strategische toekomstvisie en de Omgevingsvisie

In de strategische toekomstvisie heeft de gemeente Stein in 2018 de ambities voor de komende jaren vastgelegd. Zoals al eerder door de raad als uitgangspunt is vastgesteld, vormt de strategische toekomstvisie de basis voor deze Omgevingsvisie[4]. De vraag wat voor gemeente we willen zijn, is in die zin dan ook al beantwoord.

De gemeente Stein is:

'Een eigenzinnige groene woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei, waar het mogelijk is dorps te wonen in een verstedelijkt gebied met kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief'.

De Omgevingsvisie geeft nadere invulling aan de strategische toekomstvisie 2018-2022, waarbij Stein als groene *woongemeente* centraal staat. De nadruk op groene woongemeente heeft betrekking op het versterken van het groen als compensatie voor de aanwezige bedrijvigheid (o.a. de directe nabijheid van Chemelot, haven, snelwegen) in onze gemeente.

De vijf thema's die de kern vormen van de Omgevingsvisie zijn afgeleid van de strategische toekomstvisie. Deze vijf thema's die in de Omgevingsvisie centraal staan, zijn:

[3] Landelijk is de vormgeving van instrumenten om de effecten van de doelen uit Omgevingsvisies (Rijk, Provincies en gemeenten) te monitoren nog volop in ontwikkeling. Wij wachten deze ontwikkelingen af, voordat we een keuze maken voor een definitief monitoringsinstrument (zie ook bijlage 2).

[4] Zoals hiervoor vermeld, was een van uitgangspunten bij het opstellen van de Omgevingsvisie dat de strategische toekomstvisie leidend is.

Thema 1 Sociale en vitale wijken en kernen

Thema 2 Een veilige, gezonde en groene leefomgeving

Thema 3 Versterken van de unieke omgevingskwaliteiten

Thema 4 Een bereikbare en bedrijvige gemeente

Thema 5 Energietransitie

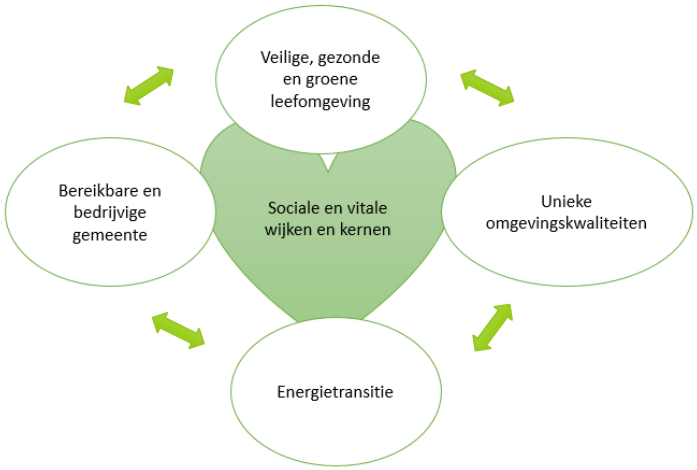
In de Omgevingsvisie wordt de gemeente Stein als *'eigenzinnige, groene woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei'* centraal gesteld. Dit betekent voor de Omgevingsvisie concreet dat het hart van de visie wordt gevormd door het thema 'Sociale en vitale wijken en kernen'. Onze sociale en vitale wijken en kernen vormen immers het kloppend hart van Stein als groene woongemeente. Om het hart kloppend te houden en van zuurstof te voorzien is een gezonde, groene en veilige leefomgeving een belangrijke randvoorwaarde.

De vijf afzonderlijke thema's geven ieder vanuit een bepaalde invalshoek invulling aan het begrip leefkwaliteit. Leefkwaliteit is een breed begrip en omvat zowel fysieke, sociale, culturele, economische en milieukenmerken, veiligheid en gezondheid. Binnen elk van de vijf thema's komen weliswaar de fysieke kenmerken van de leefomgeving terug, maar ligt het accent telkens op een of meerdere kenmerken. In de Omgevingsvisie gaat het er juist om een integrale strategische visie te schetsen met als doel de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te versterken. Om deze integraliteit te borgen, wordt het begrip 'leefkwaliteit' gebruikt als kapstok om de vijf thema's onderling met elkaar te verbinden. Dit betekent wel dat er spanningsvelden tussen de vijf thema's bloot komen te liggen. Hiervoor is het maken van keuzen noodzakelijk. De Memorie van Toelichting van de Omgevingswet erkent deze spanning[5]. In bijlage 2 beschrijven wij een aantal principes en uitgangspunten waardoor we een strategisch afwegingskader bieden om met deze spanningsvelden om te gaan.

In de figuur op de volgende pagina wordt het voorgaande schematisch weergegeven.

[5] "De cultuur van «groei dankzij uitputting» brengt cumulatieve of sluimerende gevolgen met zich mee, ook al zijn de lokale gevolgen soms acceptabel. Nationaal en internationaal groeit het besef dat deze cultuur moet transformeren naar een cultuur van groei waarbij niet méér waarde wordt onttrokken dan er wordt gecreëerd. De vitaliteit van het natuurlijk kapitaal van onze aarde moet behouden blijven en tegelijkertijd moet onze economie worden bevorderd."

Leefkwaliteit: fysiek, sociaal, cultureel, economisch, milieu, veiligheid en gezondheid.

Figuur 1 De vijf centrale thema's met leefkwaliteit als verbindende factor.

2.2.2 (Grensoverschrijdende) samenwerking en de Omgevingsvisie

De ambities en opgaven die in deze Omgevingsvisie zijn opgenomen om te komen tot het versterken van de leefkwaliteit zijn complex. Als gemeente kunnen we deze niet alleen oppakken en samenwerking met overheden en stakeholders is dan ook noodzakelijk. In de strategische toekomstvisie hebben wij al opgenomen dat wij de komende jaren de samenwerking (inclusief grensoverschrijdend) in de regio verder willen versterken. Van oudsher vindt er op diverse beleidsvelden samenwerking plaats met buurgemeenten op het niveau van de Westelijke Mijnstreek. Ook zijn wij als gemeente actief betrokken bij het versterken van de samenwerking in Zuid-Limburg. Denk hierbij o.a. aan de samenwerking in het Middengebied. Ook willen wij als gemeente een actieve rol spelen binnen het NOVI-gebied Zuid-Limburg (zie ook 1.3.1).

Voor de Omgevingsvisie betekent de samenwerking concreet dat we samenwerken met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en andere betrokkenen. Hierbij denken en handelen we niet in tegenstellingen, maar ieder draagt vanuit zijn eigen betrokkenheid, kennis en ervaring bij aan het versterken van de leefkwaliteit in onze gemeente.

Afhankelijk van de opgave werken we samen op een passend schaalniveau. Dit kan op kern- of wijkniveau, gemeentelijk, (sub)regionaal, provinciaal of grensoverschrijdend zijn. Met name willen wij de komende jaren inzetten op meer (structurele) samenwerking over de grens om zo meer en beter de grensoverschrijdende kansen te kunnen benutten.

2.2.2 Programma's en Omgevingsvisie

De Omgevingswet maakt het mogelijk een programma op te stellen om de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving te bereiken. In het programma kan de gemeente beleidsmaatregelen formuleren die leiden tot deze gewenste kwaliteit. Een programma kan dus een nadere uitwerking zijn van de beleidskeuzen zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie. Volgens de Omgevingswet is er sprake van een programma als het gaat om:

- een uitwerking van het uit te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming, of het behoud van de fysieke leefomgeving;
- maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

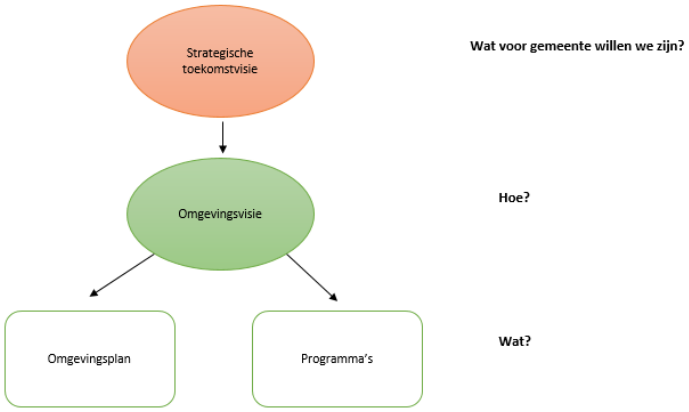
De gemeente Stein heeft er bijvoorbeeld voor gekozen om in ieder geval een programma Mobiliteit en een programma Water en Klimaatadaptatie op te stellen. In de toekomst kunnen hier programma's aan toegevoegd worden die nodig zijn om de strategische beleidskeuzen uit de Omgevingsvisie in beleid uit te werken. De komende periode wordt bekeken welke programma's nog nodig en wenselijk zijn. Hierbij betrekken we tevens (inter)gemeentelijke programma's voor bepaalde thema's die in regionaal verband worden opgesteld.

Overigens is er geen verplichte juridische koppeling tussen de Omgevingsvisie en een programma. Dit wil zeggen dat de Omgevingsvisie niet aangepast hoeft te worden als een programma wijzigt. Ook kan een onderwerp in de Omgevingsvisie aan de orde komen voordat er een programma wordt opgesteld. Een programma wordt vastgesteld door het College van B&W en is zelfbindend. Dit betekent niet dat een programma vrijblijvend is. Wanneer uit monitoring blijkt dat de nagestreefde doelen niet worden gehaald, moeten er aanvullende maatregelen worden getroffen. Van belang is om aan te geven dat een programma alleen kan worden opgesteld over onderwerpen die ook binnen de invloedssfeer van de gemeente Stein liggen. Het reguleren van geluid langs de snelweg valt daar bijvoorbeeld buiten omdat rijkswegen geen gemeentelijke bevoegdheid zijn.

2.2.3 Het Omgevingsplan en de Omgevingsvisie

Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Alle bestemmingsplannen en verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd in het omgevingsplan. Er is één omgevingsplan. Het omgevingsplan voor de gemeente Stein bestaat uit drie onderdelen: woonkernen, bedrijventerreinen en buitengebied. Het omgevingsplan geeft een nadere invulling aan de strategische beleidsdoelen uit de Omgevingsvisie en maakt de vertaling van de strategische doelen op de lange termijn naar regels.

Onderstaande figuur geeft de context van de Omgevingsvisie weer.

Figuur 3 Context Omgevingsvisie gemeente Stein

Met inwerkingtreding van de gemeentelijke Omgevingsvisie komt de Ruimtelijke structuurvisie (2015) te vervallen.

Deel II
Omgevingsvisie

Leeswijzer deel 2 Omgevingsvisie

In deel 2 van de Omgevingsvisie staan de eerder benoemde vijf thema's centraal. Deel II start met een samenvatting van de beschrijving van de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving in onze gemeente. Een uitgebreide beschrijving met kaartmateriaal is opgenomen in bijlage 1.

In de hoofdstukken 4 tot en met 8 wordt per thema aangegeven:

- Wat onze ambitie is (afgeleid van onze strategische toekomstvisie)
- Wat nodig is om deze ambitie te bereiken (opgaven)
- Per opgave wordt aangegeven wat er al gebeurt en wat de ontwikkelingen zijn.
- Uitgangspunten

Voor de eenduidigheid is gekozen om eerst de focus te leggen op de vijf afzonderlijke thema's. Zoals reeds eerder aangegeven kunnen de thema's niet los van elkaar worden gezien. De kern van de Omgevingsvisie bestaat uit het integraal te voeren beleid met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Hiervoor gebruiken we zoals eerder aangegeven het begrip leefkwaliteit als kapstok.
In hoofdstuk 9 volgt een integrale benadering van de vijf thema's waarbij algemene basisprincipes worden beschreven en de eerder geformuleerde uitgangspunten per thema gebiedsgericht worden vertaald. Op deze manier kan een (gebiedsgerichte) ruimtelijke afweging plaatsvinden waarbij de verschillende aspecten van de leefkwaliteit in onderlinge samenhang worden bekeken.
Tot slot wordt in hoofdstuk 10 ingegaan op kostenverhaal en financiële bijdragen onder de Omgevingswet.

Hoofdstuk 3 Hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving

In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Een uitgebreide beschrijving is opgenomen in bijlage 1 en wordt ondersteund door kaartmateriaal.

Ondergrondlaag
Kenmerkend voor Stein zijn de hoge archeologische waarden in de ondergrond, het landschap met hoogteverschillen en de ligging aan de rivier de Maas. De loop van de geschiedenis van Stein heeft landschappelijke kenmerken opgeleverd die het waard zijn om te behouden en die als inspiratie kunnen dienen voor nieuwe ontwikkelingen (bijvoorbeeld de wallen rondom Stein als inspiratie voor de groene gordel rondom Stein). Daarnaast kan de groene omgeving een balans creëren tussen dorps wonen en bedrijvigheid. Ook heeft groen steeds meer een belangrijke functie in het klimaatbestendig maken van de leefomgeving.

Netwerklaag
De ontsluiting van de gemeente door autowegen, spoorwegen en water is goed. De opgave voor de toekomst is om dit goede netwerk ook optimaal te gebruiken voor die functies die daarom vragen. Het verkeersnetwerk is tegelijkertijd ook een beperking door de gevolgen ervan voor de leefkwaliteit, met name vanwege geluidsoverlast en luchtkwaliteit. Daarnaast brengt het verkeersnetwerk risico's met zich mee vanwege het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Het groene netwerk van natuurgebieden biedt de basis voor functies als wonen, recreatie en toerisme. Kansen zitten in het buitengebied dat als onderdeel van het Rivierpark Maasvallei de komende jaren verder wordt ontwikkeld.

Occupatielaag
De historische woonkernen van Stein zijn het waard om te behouden en verder te ontwikkelen. Gelet op de demografische ontwikkelingen verdient de transformatie van de woningvoorraad de komende jaren grote aandacht.

De bedrijventerreinen van Stein liggen over het algemeen gunstig qua ontsluiting (behalve Schutterstraat). De economische potentie van de gemeente zit in het gebied rond de A2-zone.

Industriële bedrijven, maar ook het verkeer kunnen de leefkwaliteit belemmeren door de uitstoot van geur, geluid, stoffen en hierdoor overlast, veiligheidsrisico's en gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Voor onze gemeente een is dat een belangrijk aspect gelet op de ligging nabij Chemelot, luchthaven en diverse weg- spoor- en waterwegen. Dit heeft tevens als consequentie dat een aantal milieuaspecten (bv. verkeerslawaai van snelwegen, luchtkwaliteit) buiten onze invloedsfeer liggen en wij daarop onze ambitie in de Omgevingsvisie zullen afstemmen.

De verandering van het klimaat heeft grote impact op de fysieke leefomgeving en kan gezondheidsproblemen veroorzaken. Klimaatverandering zorgt ervoor dat het vaker en heviger gaat regenen, dat piekafvoeren van de rivieren veranderen, dat het langere aaneengesloten perioden droog is en dat het warmer wordt. Klimaatbestendigheid is dan ook een belangrijk onderdeel van de Omgevingsvisie.

Wat betreft sociale veiligheidsaspecten scoort de gemeente Stein onder het provinciaal gemiddelde. Een aandachtspunt is echter de druggerelateerde delicten.
Een ander aandachtspunt is de onveiligheidsperceptie van inwoners van de gemeente Stein. Deze ligt boven de ervaren onveiligheid in de buurt in vergelijking met de provincie Limburg. Ook zijn inwoners van de gemeente Stein vaker bezorgd om gezondheidsrisico's in hun woonomgeving.

Wat betreft gezondheid zijn er een aantal leefstijlaspecten waarbij de gemeente Stein negatiever scoort ten opzichte van de regio Zuid-Limburg. Het betreft overgewicht bij volwassenen en ouderen en binge drinken bij jongeren.

Hoofdstuk 4 Sociale en vitale wijken en kernen

4.1 Wat is onze ambitie?

De gemeente Stein bestaat uit een aantal wijken en kernen met elk hun eigen identiteit en kwaliteiten. Kenmerkend voor deze wijken en kernen is de dorpse saamhorigheid en gemeenschapszin. We willen deze eigenheid behouden en verder versterken. Stein blijft ook in de toekomst een groene woongemeente waar het dorps wonen is in een verstedelijkt gebied met hoogwaardige voorzieningen met ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief.

4.2 Wat is nodig?

4.2.1 Afstemmen van de woonmilieus op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking

Bevolkingsdaling en een veranderende samenstelling van onze bevolking en de daarmee samenhangende woonbehoeften stellen hoge eisen aan de woningvoorraad en de leefkwaliteit. Vergrijzing, huishoudensverdunning en de daarmee samenhangende mismatch tussen woonbehoefte en aanwezige woningtypologieën zorgen voor een enorme uitdaging. Ook de bevolkingsdaling zorgt voor een kwantitatieve uitdaging op de woningmarkt.

We willen de leefkwaliteit binnen de verschillende woonmilieus behouden en verbeteren door een op maat gerichte aanpak. Het gaat om processen die lange tijd zullen duren waardoor een consistent woonbeleid op de lange termijn noodzakelijk is. Sloop, transformatie en nieuwbouw van de woningvoorraad wordt in samenhang aangepakt waarbij telkens vier pijlers van een woonmilieu centraal staan. Het gaat dan om:

- de rijke cultuur-historische identiteit
- uniek natuurlijk landschap
- voorzieningenstructuur onder druk
- kwetsbare woningvoorraad

Het behouden van basisvoorzieningen zal de komende jaren een grote uitdaging worden waardoor het maken van duidelijke keuzen noodzakelijk is. We bekijken hoe onze ambitie met betrekking tot het versterken van ons toeristisch profiel een positief effect kan hebben op een versterking van de leefbaarheid (zie ook hoofdstuk 7).

Het afstemmen van de woonmilieus op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking verbinden we met de opgaven die voortvloeien uit de energietransitie (zie hoofdstuk 8). Hierbij zetten wij in op duurzame en levensloopbestendige wijken, met oog voor de unieke kenmerken van een wijk of kern en het versterken van vitale stedelijke en landelijke centrumkernen. Hierbij verliezen we de woonkwaliteit in de landelijke kernen (dorpslinten) niet uit het oog. (Extra) aanbod van zwaardere (intramurale) zorg wordt in beginsel zo veel mogelijk geconcentreerd in de directe nabijheid van bestaande woon-zorg zones.

In de toekomst willen we onze wijken en kernen zo inrichten om de gevolgen van hitte, droogte en wateroverlast goed op te kunnen vangen (zie ook hoofdstuk 5). Een van de middelen is het vergroenen van onze wijken en kernen. Dit draagt tevens bij aan de leefkwaliteit door de aanwezigheid van groen in straten en pleinen (zie ook hoofdstuk 6). Daarnaast willen wij in de toekomst tevens inzetten op natuurinclusief en circulair bouwen.

Bedrijvigheid kan enerzijds zorgen voor een beter vestigingsklimaat in een wijk of kern, maar kan ook een prettige en gezonde woonomgeving belemmeren. Bedrijven kunnen overlast, veiligheidsrisico's en gezondheidsrisico's met zich meebrengen. In hoofdstuk 5 beschrijven wij onze ambities met betrekking

tot een veilige, gezonde en groene leefomgeving. Dat betekent niet dat bedrijvigheid en wonen niet samen kunnen gaan. Een goede menging van functies kan gedurende de hele dag voor een prettige woonomgeving zorgen. Dienstverlenende en MKB-bedrijven zoals bijvoorbeeld detailhandel en horeca kunnen de levendigheid en leefbaarheid van een buurt juist vergroten en zorgen voor werkgelegenheid. Dit geldt ook voor aan huis gebonden bedrijvigheid wat wij willen blijven faciliteren. Hierbij is het wel van belang dat er een goede balans is tussen enerzijds bedrijvigheid en anderzijds een veilige, gezonde en groene leefomgeving.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot afstemmen van de woonmilieus op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking?

Er vindt een kwalitatieve en kwantitatieve transformatie van de woningvoorraad plaats. Hierbij werken wij samen met de gemeenten Beek en Sittard-Geleen. De basis hiervoor ligt in de Transformatievisie Wonen Westelijke Mijnstreek. Deze Transformatievisie is een ruimtelijke visie en een programma waarbij oog is voor de specificiteit van elke plek. Hierbij liggen de uitdagingen op het niveau van de individuele woning, woningtype, woonkern en ruimere netwerk waarmee een woonkern is verbonden.

Binnen onze gemeente worden de volgende woonmilieus met elk hun unieke kwaliteiten onderscheiden[6]:

- Dorpslinten met historische en landschappelijke kwaliteit: Berg aan de Maas, Catsop, Kleine Meers, Veldschuur, Maasband, Meers
- Landelijke kern met aanwezigheid voornaamste dagelijkse voorzieningen: Urmond
- Stedelijke kern met historische centra met commerciële en maatschappelijke voorzieningen: Elsloo en Stein

Elk woonmilieu kent verschillende strategieën om op basis van de vier pijlers de leefkwaliteit te verbeteren. Deze strategieën zijn in de Transformatievisie beschreven en worden gericht per woonmilieu ingezet waarbij wordt aangesloten bij identiteit en kwaliteiten van de betreffende woonkern. Hierbij wordt ook gericht gekeken naar de demografische samenstelling en leefstijlen van de bevolking en de daadwerkelijke woonbehoefte in een wijk of buurt. Een belangrijk aspect hierbij is de zorgcontinuïteit, beschikbaarheid en toegankelijkheid van passende zorg voor verschillende doelgroepen.

Wij staan open voor alternatieve woonvormen, waaronder flexibele woonvormen, Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en woonvormen die een bijdrage leveren aan het behouden en verbeteren van de leefkwaliteit. Hierbij staat maatwerk en de vraag van (nieuwe) inwoners voorop. Hieronder vallen ook de opgaven ‘Van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis’ die wij met ingang van 2022 hebben, waarbij wij voor bijzondere doelgroepen woonruimte moeten creëren. Randvoorwaarde blijft echter dat deze ontwikkelingen bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de woningmarkt.
Dit maken we mogelijk door zoveel mogelijk woningen te realiseren en/of aan te passen aan de in de toekomst gevraagde kwaliteit en behoefte en door de omvang van het woningaanbod aan te laten sluiten bij de toekomstige vraag.

De gemeente Stein heeft een hoge ambitie met betrekking tot duurzaamheid. Eén van de grote uitdagingen in de energietransitie is het verduurzamen van koopwoningen. Daarnaast geldt vanuit de visie op levensloopbestendig wonen de noodzaak dat mensen langer thuis blijven wonen. Dit betekent dat er aanpassingen aan en in de woning uitgevoerd moeten worden met als doel enerzijds het energieverbruik te minimaliseren en de energiebehoefte voor zover mogelijk duurzaam op te wekken en anderzijds langer thuis te kunnen blijven wonen.

[6] Het betreft hier een eerste onderverdeling. Op lokaal niveau worden de woongebieden nog verder uitgewerkt met elk hun eigen kwaliteiten, bijzonderheden en toekomstige uitdagingen.

Naar aanleiding van deze ambities is het project Dubbel Duurzaam ontstaan. Dit project bestaat uit diverse deelprojecten, zoals het aanbieden van (al dan niet gratis) energie- en zorgscans, pilot Dubbel Duurzaam in Urmond-Oost en Nieuwdorp én het Huis van de Toekomst, die tezamen het project Dubbel Duurzaam vormen. Alle deelprojecten hebben als doel om inwoners uit de gemeente Stein te informeren en enthousiasmeren aangaande levensloopbestendig wonen en het verduurzamen van woningen.

4.2.2 Samenleven: ontmoeten & verbinden faciliteren en stimuleren

Elkaar ontmoeten is essentieel voor het leggen van verbindingen tussen diverse (groepen van) inwoners, verenigingen en vrijwilligers. En zorgt voor het verder versterken van de gemeenschapszin in een gemeenschap die in de toekomst qua diversiteit meer zal veranderen. Vanuit ontmoetingsplekken ontstaan activiteiten, vriendschappen en betrokkenheid bij de buurt. Ontmoetingsplekken zijn afgestemd op de veranderende samenstelling van de bevolking.

Waar mensen hun tijd doorbrengen heeft een belangrijk effect op de kwaliteit van leven. Aantrekkelijke plekken bieden gelegenheid te ontmoeten, ontspannen, bewegen en gezond te genieten. Wat aantrekkelijk is, is afhankelijk van de gebruikers en de verdere omgeving en vereist maatwerk. Door de plekken voldoende dichtbij en voor iedereen, ook kwetsbare mensen, gemakkelijk toegankelijk te maken, kunnen zij goed gebruikt worden. Aantrekkelijk (groen) ingerichte plekken dragen bij aan het verminderen van de kans op eenzaamheid en stress gerelateerde klachten en aan de fysieke fitheid, sociale cohesie en kwaliteit van leven.

We dragen hier aan bij door multifunctionele ontmoetingsplaatsen binnen de kernen te faciliteren, zowel voor jong als oud en in samenwerking met lokale ondernemers en vrijwilligers. Naast de MFC's zien we een behoefte aan ontmoetingsruimte op wijkniveau. Er is een duidelijk onderscheid tussen MFC's die worden beheerd door commerciële exploitanten en buurtcentra of huiskamers die door inwoners zelf worden beheerd en ontstaan zijn vanuit de DOPsgewijze aanpak. Tussen die twee is sprake van onderscheid in functies, bereik en beheer. Wij sturen erop om deze zo goed mogelijk samen te laten functioneren (complementair). Naar de toekomst toe is het noodzakelijk het accommodatiebeleid wat betreft de diversiteit aan ontmoetingsplekken nader uit te werken en een kader en structurele middelen te bieden (zie ook Accommodatiebeleid, 2019).
Hoewel er een behoefte is aan meer ontmoetingsplekken op wijkniveau, zijn er ook nog accommodaties die niet optimaal worden gebruikt. Ook dit gaan we onderzoeken vanuit het uitgangspunt: kwaliteit gaat hierbij boven kwantiteit. Tevens sluiten de ontmoetingsplekken aan op de veranderende behoeften die direct samenhangen met de flexibele, 24-uurs maatschappij waarin we leven. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor de jonge generatie. Zij zijn belangrijk voor de toekomst en vervullen een belangrijke rol om te zorgen voor sociale en vitale kernen. Voldoende en kwalitatieve mogelijkheden op het gebied van leven, wonen, werken en ontspannen zijn belangrijke randvoorwaarden.

Wij stimuleren het ontmoeten in de buitenruimte. Hierbij leggen we tevens een verbinding met een gezonde leefstijl en zetten in op een beweegvriendelijke openbare ruimte die gezond gedrag stimuleert, zoals ook opgenomen in het Sport- en Beweegakkoord. Ook het behouden en versterken van de groenstructuren in wijken en kernen zien wij mede als een middel om ontmoeten en bewegen in de openbare ruimte te stimuleren.

(Buurtgerichte) verbindingen vormen de basis voor gemeenschapszin, het zorgen voor elkaar en geven Stein zo nog meer glans. Een Stein waar iedereen mee kan doen en waarbij wij samen werken aan een inclusieve samenleving.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot samenleven?

In diverse wijken zijn afgelopen jaren buurtcentra en huiskamers ontstaan vanuit een lokale behoefte en actief eigenaarschap dat we vanuit de DOPaanpak stimuleren en ondersteunen. Hierin komen zowel inwoners als professionals bij elkaar bijv. tijdens de inloop van welzijnspartijen in buurtcentra. Vakinhoudelijk hebben we in 2019 de nota Accommodatiebeleid, die samen met inwoners is opgesteld, vastgesteld. In deze nota staan de functies en activiteiten centraal die in de toekomst een bijdrage leveren aan sociale en vitale wijken en kernen. Hierop is een duurzaam en toekomstbestendig aanbod van accommodaties afgestemd. Accommodaties zijn een middel om te bereiken dat inwoners prettig wonen, zich kunnen ontspannen en elkaar kunnen ontmoeten. In ons accommodatiebeleid hebben wij uitgangspunten vastgesteld en deze zijn vertaald in een ontwikkelopgaven per kern voor de korte en lange termijn waarbij een optimale balans tussen vraag en aanbod centraal staat. De uitgangspunten zijn tevens een toetsingskader voor alle beleids- en planvorming en initiatieven van inwoners waarbij voorzieningen en accommodaties betrokken zijn.

De nota Accommodatiebeleid legt grotendeels de nadruk op ontmoeten en verbinden in fysieke gebouwen en voorzieningen in wijken en kernen. In hoofdstuk 9 van deze Omgevingsvisie zal de opgave samenleven: ontmoeten en verbinden faciliteren en stimuleren breder getrokken worden naar de thema's een gezonde en veilige leefomgeving en unieke omgevingskwaliteiten.

Tevens hebben we in 2019 een Sociale Inclusie Agenda vastgesteld met als doel dat iedereen mee moet kunnen doen. Deze agenda zit vol ambities op de gebieden onderwijs, thuis, werk & inkomen, vrije tijd, vervoer, welzijn, gezondheid & ondersteuning en digitale toegankelijkheid. In Stein hebben we een Sociale Inclusie Panel dat diverse doelgroepen vertegenwoordigt en hier maken ook mensen deel van uit die zelf ervaringsdeskundigen zijn.

Het Sociale Inclusie Panel heeft al wat successen bereikt. Zo is het knuppelpad 't Brook deels toegankelijk gemaakt en worden zij ook betrokken bij gebiedsgerichte aanpakken. Toegankelijkheid wordt ook meegenomen in de opgave voor levensbestendig wonen en gaat ook een plek krijgen in het Toerismebeleid. Projecten binnen de openbare ruimte worden altijd volgens de CROW richtlijnen[7] gevolgd. Ook worden er structureel jaarlijks tenminste 10 stoepen verlaagd in het kader van groot onderhoud en is er aandacht voor logische routes voor slechtzienden.

4.2.3 Actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder stimuleren en faciliteren

We doen steeds meer een beroep op actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers. Van de andere kant komt ook de vraag van inwoners en ondernemers om hen meer ruimte en zeggenschap te geven over de leefkwaliteit in hun eigen omgeving. Dit is ook een belangrijke basis van de nieuwe Omgevingswet. Niet de gemeente maar de inwoners geven aan wat zij nodig vinden om hun dorp te houden en te maken tot het dorp waar zij zich thuis voelen. Dit kunnen initiatieven zijn die betrekking hebben op het vergroenen van een wijk of buurt, ontmoeten of het oprichten van een energiecoöperatie.

Hiervoor is het nodig dat we als gemeente duidelijk zijn over wat inwoners en ondernemers kunnen verwachten als de overheid een initiatief neemt, of wat de gemeente van hen verwacht als zij zelf een initiatief willen nemen. Wij stellen hiervoor het Participatiebeleid Omgevingswet op dat aangeeft hoe een zorgvuldig participatieproces doorlopen wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen en hoe de gemeente dit ondersteunt.

In de Uitgangspunten DOPsgewijze aanpak (2015) staat integrale dorpsontwikkeling centraal met een belangrijke rol voor inwoners die samen nadenken over ideeën voor hun dorp en hier uitvoer aan geven.

[7] Kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte.

Initiatieven variëren van buurtcentra tot speeltuinen, zwerfafvalacties, gebiedsvisies en dorpsschouwen. Betrokkenheid, gelijkwaardigheid en gezamenlijk partnerschap zijn belangrijke voorwaarden voor het slagen van initiatieven. Door de integrale benadering komt ruimte en maatschappij samen bij deze aanpak, die afwijkt van de reguliere sectorale werkwijze binnen de gemeente. De uitgangspunten van deze aanpak staan nog steeds overeind en vragen om verdere doorontwikkeling. Zoals verbreden van netwerken en het organiseren van integraal gebiedsgericht werken door de gemeente. Daarbij horen inzet - en financiële middelen - dorpsbudgetten en Eigen Kracht projectbudget - als stimulans. Dorpscontactpersonen van de gemeente opereren hierin als verbindende schakel tussen de inwoners en de gemeente en hebben een essentiële rol, net zoals de bedrijfscontactfunctionaris die rol heeft voor ondernemers in onze gemeente. Verdere doorontwikkeling vraagt daarnaast ook ruimte en betrokkenheid van vakinhoudelijke disciplines zoals projectleiders en beleidsmakers.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot actief eigenaarschap?

Samen met inwoners ontwikkelen we de huidige DOPsgewijze aanpak verder om het actief eigenaarschap verder te stimuleren. De gemeente heeft hier ook een belangrijke rol in. Het DOP is nu bijna negen jaar actief in diverse dorpen en wijken en heeft een basis gelegd voor actief burgerschap met tientallen inwoners die activiteiten en processen starten en honderden inwoners die deelnemen. De gemeente omarmt dit, maar loopt soms ook vast door het ontbreken van een duidelijke interne koers op dit vlak. Komende jaren is het van belang dat de interne werkwijze verder wordt aangepast. Hier ligt één van de sleutels voor het slagen van de transformatie. Daarbij is het van belang dat wij onze ambities vastleggen met betrekking tot gebiedsgericht werken en de rol van de gemeente en inwoners hierbij.

Wij faciliteren en stimuleren (buurtgerichte) initiatieven van inwoners die zorgen voor structurele verbindingen binnen en tussen kernen. Dit doen we door inzet van dorpscontactpersonen, het buurtopbouwwerk, dorpsbudgetten en het eigen kracht budget. We onderzoeken hoe we het eigen kracht budget na 2021 structureel kunnen inzetten. We zetten verder in op de Asset Based Community Development (ABCD) methode die uitgaat van de inzet van kwaliteiten uit de buurt in de buurt. Hiermee stimuleren we dat inwoners elkaar verder leren kennen en elkaar helpen als er iets is. Dit is zeker van belang gelet op de ouder wordende bevolking met een drukker en kleiner eigen netwerk.
Het aantal inwoners dat afgelopen jaren zelf burenhulp heeft opgezet groeit en dat is een hoopvol vooruitzicht.

4.2.4 Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteit

Inwoners en ondernemers zijn onze belangrijke ambassadeurs. Trots en het bewust zijn van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten is relevant voor Stein om als woongemeente gewaardeerd te worden. We moeten onze identiteit, kwaliteiten en de dingen die we goed doen nog meer onder de aandacht brengen. Dat kan op gemeenteniveau maar ook op wijk- en buurtniveau.

Onze cultuurhistorische waarden kunnen als totempaal dienen voor het versterken van een gedeelde identiteit van een wijk of kern en kunnen het gevoel van gezamenlijke roots en sociale cohesie onder inwoners versterken. Deze sociale waarde van onze cultuurhistorie vinden wij belangrijk, ook in het kader van onze ambitie met betrekking tot samenleven: ontmoeten en verbinden. Het vertellen van het verhaal van de plek en de geschiedenis en dit laten zien, ervaren en beschermen is belangrijk bij het versterken en doorgeven van onze trots aan de jeugd, bezoekers en nieuwe inwoners. Het versterken van onze ruimtelijke cultuurhistorische waarden als onderdeel van de omgevingskwaliteiten wordt beschreven in hoofdstuk 6. Ook groen draagt bij aan de identiteit van een kern. In hoofdstuk 6 wordt ook de verbinding gelegd met het versterken van het toeristisch profiel van onze gemeente.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot trots en bewust van de eigen(zinnige) identiteit en kwaliteit?

Een belangrijk uitgangspunt is dat bij het bepalen van de ruimtelijke kwaliteit de identiteit en kenmerken van een kern of wijk centraal staan. Zo zijn de cultuur-historische identiteit en het unieke natuurlijke landschap belangrijke pijlers binnen de Transformatievisie Wonen.

In 2019 hebben wij de nota Erfgoedbeleid vastgesteld. Uitgangspunt in deze nota is een integraal ruimtelijk erfgoed, waarbij rekening wordt gehouden met het totaal van (ruimtelijke) cultuurhistorische waarden: een combinatie van archeologie, landschap, groen, gebouwde monumenten en historische bebouwingsstructuren.

In de nota zijn drie speerpunten geformuleerd die een bijdrage leveren aan het trots en bewust zijn van onze (eigen)zinnige identiteit en kwaliteit. Het gaat dan om het (h)erkennen van erfgoed, het verbeteren van de kwaliteit van erfgoed en de beleving van erfgoed.

Het speerpunt beleving van erfgoed willen we tevens inzetten om ontmoeten en verbinden tussen onze inwoners (jong en oud) en bezoekers te stimuleren. Denk dan bijvoorbeeld aan de herinrichting van historische dorpskernen en nieuwe manieren van (digitale) ontsluiting van erfgoed waarbij op locatie het verleden door jong en oud opnieuw beleefd wordt en het inrichten van wandel- en fietsroutes langs onze erfgoedparels. In hoofdstuk 6 wordt verder ingegaan op erfgoed.

Er wordt een gemeentelijke kerkenvisie opgesteld waarin vanuit diverse religieuze, cultuurhistorische, sociale, economische en ruimtelijke overwegingen aandacht is voor de toekomstbestendigheid van kerkgebouwen. In samenspraak met kerkeigenaren, parochianen, maatschappelijke organisaties, ondernemers, erfgoedorganisaties en andere betrokken partijen zal een strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen formuleren en afspraken maken over de inzet van middelen voor duurzame toekomstbestendige kerkgebouwen.

4.4 Uitgangspunten thema sociale en vitale wijken en kernen

Met betrekking tot het thema sociale en vitale wijken en kernen hanteren we de volgende uitgangspunten:

- We stellen de identiteit en unieke kenmerken van een wijk of kern centraal.
- Onze ruimtelijke (economische) focus is primair gericht op een versterking van vitale stedelijke en landelijke centrumkernen.
- In het kader van het versterken van de leefbaarheid dient er een balans te zijn tussen bedrijvigheid in onze woonkernen (o.a. detailhandel, horeca, aan huis gebonden bedrijvigheid) en een veilige, gezonde en groene leefomgeving.
- Binnen onze woonkernen maken we onderscheid in de volgende ruimtelijke subgebieden:
  Stedelijke en landelijke centrumkernen met concentratiegebieden waar ruimte is voor bedrijvigheid waarbij functies worden gecentraliseerd, behouden en versterkt.
  Woongebieden met de focus op wonen en leefkwaliteit. In deze gebieden worden voor de leegomgeving belastende functies in beginsel beperkt.
  Aanloopgebieden (tussengebieden).
- Een veilige, gezonde en groene leefomgeving is een belangrijke voorwaarde om de leefkwaliteit in de gemeente Stein als woongemeente te versterken.

Hoofdstuk 5 Een veilige, gezonde en groene leefomgeving

5.1 Wat is onze ambitie?

Wij willen een aantrekkelijke veilige, gezonde en groene woongemeente zijn. Hierbij willen wij een veilige leefomgeving[8] bevorderen, de volksgezondheid beschermen, schade aan het milieu voorkomen, een (positief) gezonde leefstijl van onze inwoners stimuleren en een groene omgeving die bijdraagt aan de (positieve) gezondheid van inwoners versterken.

5.2 Wat is nodig?

Een veilige, gezonde en groene leefomgeving zien wij als ~~één van~~ de belangrijkste voorwaarde voor het versterken van de leefkwaliteit in Stein als woongemeente. Mensen moeten niet alleen prettig, maar vooral veilig en gezond in een groene omgeving kunnen wonen.

Een veilige fysieke leefomgeving draagt bij aan de leefkwaliteit van onze inwoners, ondernemers en bedrijven. Het gaat dan om zowel omgevingsveiligheid als sociale veiligheid.
Ontwikkelingen zoals COVID-19, vergrijzing, eenzaamheid, klimaat, industriële activiteiten en achteruitgang van de biodiversiteit tonen het belang aan om steviger in te zetten op een gezonde en groene leefomgeving. Door de leefomgeving gezonder en groener in te richten kan veel gezondheidswinst worden geboekt. Een gezonde inrichting van de leefomgeving beschermt tegen negatieve omgevingsinvloeden en bevordert de gezondheid. In een gezonde leefomgeving zijn gezonde keuzes te maken en is de negatieve invloed van milieuaspecten op gezondheid zo klein mogelijk. Belangrijke elementen voor een gezonde en groene leefomgeving zijn het uitnodigen tot een gezonde leefstijl door o.a. het aanleggen en het onderhoud van goede wandel- en fietspaden en kwalitatief openbaar groen, een goede milieukwaliteit, waterveiligheid en klimaatbestendigheid en recreatieve plekken die voldoende natuurlijke schaduw bieden tot het mijden van UV-straling.

5.2.1 Bevorderen van een veilige leefomgeving

In deze paragraaf wordt onderscheid gemaakt in omgevingsveiligheid en sociale veiligheid. Beide begrippen worden nader toegelicht.

Omgevingsveiligheid
Bij omgevingsveiligheid gaat het om risico's van het gebruik van transport en gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen, natuurbranden, overstromingen en de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën. Het gaat zowel om de feitelijke risico's met soms grote gevolgen als gepercipieerde risico's[9].

Gelet op de ligging van onze gemeente in de nabijheid van Chemelot, diverse snelwegen, spoorverbindingen, de haven en het Julianakanaal en de aanwezigheid van diverse buisleidingen waar sprake is van transport van gevaarlijke stoffen, is omgevingsveiligheid een belangrijk aandachtspunt in deze Omgevingsvisie.

Als gemeente zetten wij in op het aan de voorkant verkleinen van veiligheidsrisico's voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers, het voorkomen van incidenten en een goede voorbereiding van rampen en

[8] Onder veilige leefomgeving verstaan wij zowel omgevingsveiligheid als sociale veiligheid. Beide begrippen worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.
[9] Definitie RIVM.

crises, mochten deze zich voordoen. Om dit te realiseren sluiten wij aan bij de doelen van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en de door de Veiligheidsregio gehanteerde kernwaarden en ontwerpprincipes voor een veilige fysieke leefomgeving[10].

De Veiligheidsregio Zuid-Limburg stelt de volgende doelen ten aanzien van het behouden en benutten van een duurzaam veilige fysieke leefomgeving:

- Veilige bouwwerken en omgeving
- Een zelfredzame en samenredzame samenleving
- Beschermen van (zeer) kwetsbare groepen
- Effectieve hulpverlening
- Continuïteit van de samenleving (waaronder zorgcontinuïteit en vitale infrastructuur)

Deze doelen zijn vertaald in de volgende kernwaarden en ontwerpprincipes voor veiligheid:

1. De kwaliteit van de leefomgeving wordt mede bepaald door (fysieke) veiligheid.
2. Samen werken aan een veilige fysieke leefomgeving.
3. De leefomgeving wordt mede vormgegeven volgens de **ontwerpprincipes** voor veiligheid:
    - Voorkomen of beperken van risico's vergroot de veiligheid;
    - Afstand tot de risico's vergroot de veiligheid;
    - Bouwwerken en omgeving bieden bescherming;
    - Bouwwerken en gebieden zijn snel en veilig te verlaten;
    - De omgeving maakt snel en effectief optreden van de hulpdiensten mogelijk;
    - Mensen krijgen bij crisis passende medische zorg.
4. Mensen zijn bekend met risico's en weten hoe te handelen.

Wij willen een gezonde en veilige fysieke leefomgeving bieden aan onze inwoners en bezoekers. In samenwerking met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg, de RUD ZL en overige partners zorgen wij voor een ruimtelijk ordeningsproces waarin in een vroegtijdig stadium, vanaf de eerste initiatieven, veiligheidsaspecten worden meegewogen. De keuzes die gemaakt worden voor inrichting en het gebruik van de ruimte en de bouwwerken daarin hebben immers invloed op de mate waarin mensen worden blootgesteld aan de effecten van ongevallen en rampen en het risico dat zij hierbij lopen. Hoewel absolute veiligheid nooit haalbaar is, vinden wij het belangrijk dat er een transparante afweging wordt gemaakt tussen veiligheid en andere maatschappelijke belangen. Voor zover mogelijk worden risicobronnen en -ontvangers zo veel mogelijk van elkaar gescheiden.
In het proces vanaf de keuzes voor de inrichting van de ruimte tot en met de realisatie van bouwwerken en het gebruik hiervan zijn veiligheidsaspecten continu een thema. Hierbij is expliciet aandacht voor zowel het voorkomen en beperken van veiligheidsrisico's als het bestrijden van branden, rampen en crisis in de zin van de Wet veiligheidsregio's (artikel 1, 14 en 15) en de zelfredzaamheid van mensen die aan deze veiligheidsrisico's zijn blootgesteld. Het gaat onder meer om de volgende fysieke veiligheidsthema's: natuurbranden, hoogwater, externe veiligheid (of gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen), uitval vitale infrastructuur (elektriciteit, telecommunicatie en ICT), evenementen, bluswatervoorzieningen en bereikbaarheid voor hulpdiensten.

Voor onze gemeente zijn de volgende risico's van belang (bron: regionaal risicoprofiel):

- Natuurlijke omgeving: overstroming rivier/dijkdoorbraak, extreem weer en natuurbranden
- Gebouwde omgeving: grote brand met verminderd zelfredzame
- Technologische omgeving: ongeval met gevaarlijke stoffen (OGS)
- Vitale infra: uitval van elektra/ gas
- Verkeer en vervoer: slechte bereikbaarheid voor hulpdiensten en verkeersongeval
- Gezondheid: besmettingsgevaar vanuit buitenland en overdraagbare dierziekte
- Sociaal maatschappelijk: extreem geweld en maatschappelijke onrust

[10] Aanpak bouwstenen omgevingsveiligheid voor de gemeentelijke omgevingsvisie. Pilotprogramma 'Omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie'. Actualisatie 2018.

Wij stellen ons tot doel deze risico's in samenwerking met de veiligheidsregio en overige partners te beperken voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot omgevingsveiligheid?

In december 2019 hebben wij de Veiligheidsvisie Chemelot en omgeving vastgesteld. In deze visie hebben wij samen met Chemelot, de gemeenten Beek en Sittard-Geleen en de Provincie Limburg de ambitie afgesproken om een veilige leefomgeving op en rondom de site Chemelot te creëren. Concreet betekent dit het beschermen van de fysieke leefomgeving en omgevingskwaliteit tegen een ongewoon ongeval op de site Chemelot. Van deze ambitie zijn de volgende hoofddoelstellingen afgeleid:

- het (verder) reduceren van bestaande risico's binnen en buiten de inrichting;
- het verantwoord combineren van risicovolle activiteiten;
- het eventueel treffen van (aanvullende) maatregelen in de omgeving van de risicovolle activiteit;
- het continu verbeteren van de beheersbaarheid van de risico's.

In dit kader wordt ook het vaststellen van risicogebieden en aandachtsgebieden op basis van de nieuwe Omgevingswet opgepakt. Dit gebeurt samen met het instellen van een technische veiligheidscommissie. Wij participeren hier in en zijn ons ervan bewust dat we hier aandacht voor moeten hebben. Daarbij blijft het voor ons van belang dat er een balans moet zijn tussen ruimtelijke ontwikkelingen binnen de site en ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving (zie ook hoofdstuk 7).

Sociale veiligheid

In deze Omgevingsvisie bedoelen we met sociale veiligheid de feitelijke overlast, criminaliteit en veiligheidsbeleving. Het gaat in tegenstelling tot omgevingsveiligheid niet om bedreigingen van niet-menselijk karakter, maar om veiligheid met betrekking tot menselijke (inter)acties[11].

Sociale veiligheid heeft ook een relatie met gezondheid en welbevinden van onze inwoners. Als een wijk of kern veilig aanvoelt, gaan mensen sneller naar buiten, bewegen meer en er zijn meer mogelijkheden om elkaar te ontmoeten wat ook weer een bijdrage levert aan de sociale controle. Bij sociale veiligheid in relatie tot gezondheid en welbevinden kan ook gedacht worden aan het verkleinen van risico's van ouderen en licht dementerenden die zelfstandig wonen met kans of verwaarlozing van de omgeving.

Wat betreft sociale veiligheid hebben wij de volgende prioriteiten benoemd:

- samen met inwoners en ondernemers zorgen we dat wijken en buurten schoon, heel en veilig zijn;
- de fysieke leefomgeving wordt zo ingericht (o.a. openbare verlichting) dat deze een bijdrage levert aan het verbeteren van de objectieve veiligheid waaronder preventie van High Impact Crimes en het verbeteren van het veiligheidsgevoel van inwoners, ondernemers en bezoekers;
- het inzetten van (bestuursrechtelijke) instrumenten met betrekking tot de openbare orde die een bijdrage leveren aan veilig wonen en leven;
- samen met inwoners en ondernemers optimaliseren van de verkeersveiligheid en terugdringen van verkeersoverlast in wijken en kernen.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot sociale veiligheid?

Samen met de gemeenten Beek en Sittard-Geleen stellen wij in samenwerking met de politie en andere veiligheidspartners om de vier jaar een Kadernota Integrale Veiligheid vast die vervolgens wordt uitgewerkt in (flexibele) Uitvoeringsplannen. Een veilig en prettige woon-, werk- en leefomgeving is een belangrijk speerpunt. Het gaat daarbij niet alleen om het terugdringen van de objectieve onveiligheid:

[11] Definitie Sociaal Cultureel Planbureau (2008).

het feitelijkniveau van criminaliteit en overlast, onder meer gebaseerd op de politiecijfers, maar ook om het verbeteren van de subjectieve veiligheid, het veiligheidsgevoel. De uitgangspunten van sociale veiligheid zoals deze in de Omgevingsvisie zijn geformuleerd, sluiten aan bij de Kadernota Integrale Veiligheid 2019-2022.

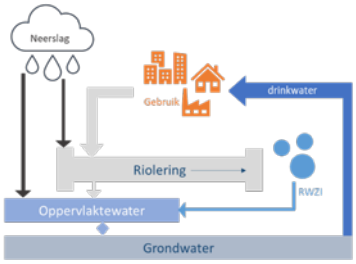
Wij zijn gestart met (mobiel) cameratoezicht met als doel het vergroten van de leefbaarheid en sociale veiligheid. Wij zien cameratoezicht als een uiterst middel ter bestrijding van overlast in de openbare ruimte.

Daarnaast worden in het kader van sociale veiligheid bestuursrechtelijke instrumenten ingezet (Damocles en Victoria beleid) en worden bepalingen uit de APV gehandhaafd die een bijdrage leveren aan de sociale veiligheid in onze gemeente.

at betreft veiligheid bij zelfstandig wonende ouderen wordt met o.a. wijkverpleging, woningcorporaties, welzijnswerk en buren hulp ingezet om door middel van ketensamenwerking vroegtijdig te signaleren en problemen te voorkomen.

5.2.2 Water en een veilige, gezonde en groene leefomgeving

Water is overal om ons heen. Water heeft verschillende functies. Naast grondstof is het een onderdeel van onze infrastructuur, ons landschap en onze leefomgeving. Dit maakt dat water invloed heeft op een veilige en gezonde leefomgeving in Stein. Stein is omgeven door de Maas, het Julianakanaal en beken zoals de Hemelbeek, Hussebeek, Slakbeek, Ur en Kingbeek. Daarnaast hebben we een uitgebreid stelsel om onze inwoners te voorzien van water en ervoor te zorgen dat vervuild water wordt afgevoerd. De zichtbare, bovengrondse wateren en minder zichtbare ondergrondse stromen zijn onderdeel van watersysteem en waterketen.

De waterketen bestaat uit de onderdelen die het water volgt van drinkwater tot lozing in het oppervlaktewater (het watersysteem). We beginnen de waterketen bij het produceren van drinkwater, dit gebeurt door de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML). WML transporteert dat water naar de gebruikers. Het water wordt door ons voor verschillende doeleinden gebruikt. Als gemeente hebben we de zorgplicht te zorgen voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening (art. 2 Drinkwaterwet, art. 2.1 Omgevingswet en art. 7 en 11 Kaderrichtlijn Water). Deze zorgplicht geldt m.b.t. de bescherming van de drinkwaterbronnen, maar ook van de infrastructuur.
De drinkwatervoorziening dient immers een groot maatschappelijk belang. Met de toenemende druk op de ruimte, staan de bronnen en de infrastructuur steeds meer onder druk. Bescherming wordt dus steeds belangrijker.
Vervolgens ontdoen we ons van water en ontstaat huishoudelijk of bedrijfsafvalwater. Met het rioolstelsel zamelen we het huishoudelijke afvalwater in. Het relatief schone hemelwater wordt in veel gevallen meteen in de bodem of het oppervlaktewater gebracht. Overtollig grondwater lozen we als het kan direct in oppervlaktewater. Een deel van het grond- en hemelwater wordt samen met het huishoudelijk afvalwater via het rioolstelsel afgevoerd naar de zuivering van het waterschap Limburg. Het gezuiverde water wordt uiteindelijk geloosd op de oppervlaktewateren.

Om ervoor te zorgen dat de waterketen bijdraagt aan een gezonde en veilige leefomgeving streven we de volgende doelen na:

1. We beschermen de volksgezondheid

2. We voorkomen schade aan het milieu
3. We werken aan een duurzame waterketen
4. We zorgen voor schoon en voldoende water

In dit hoofdstuk ligt de focus op water en een veilige en gezonde leefomgeving[12]. In hoofdstuk 6 wordt nader ingezoomd op een gezond waterecosysteem. In paragraaf 5.2.3 wordt nader ingegaan op water in relatie tot klimaatadaptatie.

1. Beschermen van de volksgezondheid
We voeren het vervuilde water af uit de leefomgeving en beschermen zo de volksgezondheid. We proberen om het ontstaan van afvalwater te voorkomen en als dit niet kan dan scheiden en/of zuiveren we het.

2. Voorkomen schade aan het milieu
We voorkomen schade aan het milieu door ervoor te zorgen dat ons stelsel voldoende water kan afvoeren. Daardoor wordt zo weinig mogelijk vuil water direct, bijvoorbeeld via overstorten, in het milieu geloosd. Te veel hemelwater in de riolering zorgt voor extra overstortingen. Hiervoor hanteren we de trits vasthouden – bergen – afvoeren. Dit betekent dat we ten eerste proberen om hemelwater tijdelijk vast te houden op de plek waar het is gevallen, ten tweede proberen we het hemelwater te bergen op een plek waar het geen overlast geeft en ten derde proberen we het hemelwater zo af te voeren dat het geen problemen geeft. We hanteren ook de trits schoonhouden – scheiden – zuiveren. Dit betekent dat we ten eerste proberen om schoon hemelwater niet vervuild te laten worden, ten tweede proberen we om het schone hemelwater gescheiden van huishoudelijk afvalwater af te voeren en ten derde proberen we om het water dat vervuild is geraakt te zuiveren.

Alle riolen, watergangen en andere onderdelen van de waterketen moeten voldoende capaciteit hebben of krijgen. In sommige gebieden zal dit makkelijker zijn dan in andere, bijvoorbeeld doordat er veel water uit het omliggende gebied naartoe afstroomt. Met de risicodialogen gaan we kijken wat er in elk gebied mogelijk is.

3. Duurzame waterketen
We zien stedelijk afvalwater als potentiële bron van nuttige grondstoffen, energie, warmte en herbruikbaar water. Daarom stimuleren we stimuleren circulariteit in de waterketen. Wanneer mogelijk maken we gebruik van hergebruikte en herbruikbare materialen en zorgen we dat het afvalwater gebruikt kan worden als grondstof.

4. Schoon en voldoende water
Samen met medeoverheden zorgen we voor een schoon grond- en oppervlaktewater. We streven ernaar dat onze wateren voldoen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), zodat we ook in de toekomst schoon drink- en zwemwater tot onze beschikking hebben.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot water en een veilige, gezonde en groene leefomgeving?

Momenteel wordt gewerkt aan een beleidsplan water en klimaatadaptatie waarin de ambities voor o.a. water en een veilige en gezonde leefomgeving verder worden uitgewerkt.

[12] Hierbij hebben wij gebruikgemaakt van de Bouwstenen voor water en klimaat (Water in Limburg. Waterpanel Noord).

5.2.3 Een klimaatbestendig Stein

De verandering van het klimaat heeft grote impact op de fysieke leefomgeving en kan gezondheidsproblemen veroorzaken. Klimaatverandering zorgt ervoor dat het vaker en heviger gaat regenen, dat piekafvoeren van de rivieren veranderen, dat het langere aaneengesloten perioden droog is en dat het warmer wordt. We passen ons aan deze veranderende omstandigheden aan, dit noemen we klimaatadaptatie. Voor wateroverlast, hitte, droogte en waterveiligheid hebben we in beeld wat we willen bereiken en schetsen we wat we normaal vinden, wat we accepteren en welke grote gevolgen we willen voorkomen.

In Stein heeft dit gevolgen voor de leefomgeving in het stedelijk en landelijke gebied. We beschrijven de effecten voor wateroverlast, waterveiligheid, droogte en hitte.

Wateroverlast
Hevige neerslag in een korte periode ervoor zorgen dat de waterketen en de fysieke leefomgeving een grote hoeveelheid water moeten verwerken. Wanneer de bui heviger is dan het watersysteem en de omgeving aan kunnen, dan kan er wateroverlast en zelfs schade ontstaan.

Waterveiligheid
Door klimaatverandering moet er in bepaalde perioden meer water worden afgevoerd. Dit leidt tot hogere piekafvoeren in de Maas en de beken, wat de kans op overstromingen vergroot. Bij een overstroming bestaat de kans op slachtoffers en tijdelijk een beperkte toegang tot en gebruik van het overstroomde gebied. De Deltabeslissing Waterveiligheid beschrijft afspraken en normen om Nederland te beschermen tegen overstromingen. Deze zijn bepalend voor de hoogte en veiligheid van de dijken langs de Maas. De veiligheidsnorm voor primaire waterkeringen is vastgelegd in artikel 2.2 van de Waterwet. Het Waterschap voert de aanleg, beheer en onderhoud uit van deze dijken. De dijkversterking valt onder het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) van het Rijk.

Droogte
Lange aaneengesloten perioden van droogte zorgen ervoor dat de grondwaterstand daalt. Een lagere grondwaterstand heeft effect op groen, natuur en landbouw. Het kan ervoor zorgen dat de vegetatie verdroogt, de biodiversiteit kleiner wordt. Het heeft ook effect op de bebouwde omgeving. Door droogte en lagere grondwaterstanden kunnen verzakkingen optreden en vooral in gebieden met een klei ondergrond kunnen problemen optreden. Daarnaast kunnen door droogte problemen ontstaan met de drinkwatervoorziening.

Hitte
Aanhoudende (extreme) hitte kan gezondheidsproblemen geven. Die kunnen variëren van milde klachten tot zelfs levensbedreigende aandoeningen. Naast hittestress bestaan er andere gezondheidsrisico's zoals de combinatie van hitte met luchtvervuiling (vorming van hoge ozongehaltes bij zomersmog) en verergering van bestaande chronische aandoeningen. Risicogroepen vormen met name ouderen (75-plussers), een grote (toenemende) groep inwoners in onze gemeente. Verder lopen mensen met een chronische aandoening en medicijngebruik een verhoogd gezondheidsrisico, evenals eenzamen, (zeer) jonge kinderen, mensen met overgewicht en deelnemers aan (sport)evenementen en intensieve buitenactiviteiten.

Passende bescherming voor de effecten van klimaatverandering
Om ervoor te zorgen dat Stein klimaat bestendig wordt, streven we naar het bieden van een passende bescherming voor de effecten van klimaatverandering.

De klimaatbestendigheid van een gebied is in grote mate afhankelijk van de ruimtelijke kenmerken. De ondergrond in Stein bestaat uit een combinatie van lössen klei. Er is afwisselend hellend en vlak terrein. In de kernen is veel oppervlak verhard.

We willen de openbare en particuliere ruimte zo goed mogelijk klimaatbestendig inrichten. Een klimaatbestendige inrichting heeft zo min mogelijk verharding en veel groene ruimte. De ruimte wordt zoveel mogelijk multifunctioneel gebruikt: een groenstrook wordt bijvoorbeeld gebruikt als waterberging en een gevel wordt bedekt met groen. Daarnaast willen we dat onze inwoners weten wat ze kunnen doen op het moment dat er toch grote gevolgen plaatsvinden door extreme weersomstandigheden.
Groene ruimte kan ook een positieve bijdrage leveren aan de omgevingsveiligheid (zie ook 5.2.1):

- groenstroken die afstand creëren tussen risicobronnen en risico-ontvangers;
- waterpartijen die ingezet worden als secundair bluswater.

Verschillende gebieden hebben verschillende kenmerken. We streven naar een gelijk beschermingsniveau in de hele gemeente. Wanneer dit door lokale omstandigheden op een bepaalde plek niet mogelijk is, kijken we hoe we op een andere manier invulling kunnen geven aan klimaatbestendigheid.

Wateroverlast
We beperken de kans op wateroverlast. Dit doen we gezamenlijk met medeoverheden. Om te bepalen waar we aan de slag gaan gebruiken we de volgende ambitie:

Grote gevolgen voorkomen	Slachtoffers (gewonden en/of doden), uitval van vitale infrastructuur, ontoegankelijkheid van grotere gebieden
Accepteren	Schade door water in panden bij bestaande bouw
Normaal	Water op straat, in openbaar groen, in tuinen, op parkeerplaatsen

De bekenstructuur is belangrijk in het afvoeren van water. We vinden het daarom belangrijk dat deze structuur blijft bestaan en er rondom de beken ruimte is om water af te voeren.

We proberen afstroming uit landelijk gebied tegen te gaan. Samen met de landbouw gaan we als gemeenten en waterschap zoeken naar mogelijkheden om water vast te houden op akkers, water op te vangen rondom het stedelijk gebied, water beter te transporteren door het stedelijk gebied en overlastgevoelige panden beter te beschermen.

In de kernen werken we aan klimaatbestendigheid door bewoners en bedrijven hemelwater in principe zelf te laten verwerken op eigen perceel, zoals ook in de Waterwet staat aangegeven. Pas als ze dit niet kunnen, mogen ze het afvoeren naar een gemeentelijke voorziening. Bij bestaande bouw starten we daarom een campagne die bewoners informeert en stimuleert om verharding om te zetten in groen. Is een gebied erg gevoelig voor wateroverlast en zien we weinig kansen om een gebied beter te beschermen tegen wateroverlast, dan informeren we de bewoners en bedrijven in dat gebied over de mogelijkheden die zij hebben om water in panden tegen te gaan.

Bij nieuwbouw sluiten we aan op de vereisten in de Keur van het Waterschap Limburg. Hierin staat dat bij vergunningplichtige lozingen op een oppervlaktewater een dynamische berging van minimaal 80mm/2 uur moet worden aangelegd. Dit betekent dat:

- grote ontwikkelingen die onder de Keur vallen moeten voldoen aan de 80mm/2 uur die in de Keur staat genoemd.
- we bij kleine ontwikkelingen en aanpassingen aan de openbare ruimte moeten streven om aan de 80mm/2 uur te voldoen. In bestaand bebouwd gebied is dit vaak lastig, daarom hanteren we hiervoor een ondergrens van 35mm/uur en het streven om een zo groot mogelijk deel van de 80mm/2 uur op een doelmatige manier te bereiken.

Waterveiligheid
In Stein willen we de gevolgen van overstromingen zoveel mogelijk beperken. Om te bepalen waar we aan de slag gaan gebruiken we de volgende ambitie:

Grote gevolgen voorkomen	Slachtoffers (gewonden en/of doden), ontwrichting
Accepteren bij overstroming	Schade, tijdelijke beperking gebruik van gebied
Normaal	Risico bestaat op overstroming

We beschermen onze inwoners tegen hoog water door het aanleggen van goede dijken en vitale infrastructuur en objecten, zoals het energienetwerk en stroomhuisjes, te beschermen. Daarnaast zorgen we ervoor dat we een goede calamiteiten organisatie hebben en dat er vluchtroutes zijn op het moment dat het nodig is.

Droogte
In Stein willen we droogte zoveel mogelijk voorkomen. Om te bepalen waar we aan de slag gaan gebruiken we de volgende ambitie:

Grote gevolgen voorkomen	Teruggang biodiversiteit, grootschalig uitvallen bomen, problemen drinkwatervoorziening
Accepteren bij grote droogte	Uitval van bomen, verzakkingen
Normaal	Dor gras, verdroogde planten, bruine bladeren

In de aanpak tegen droogte sluiten wij aan bij de voorkeursvolgorde voor zoetwater en droogte die het Rijk heeft opgesteld naar aanleiding van de droge zomers van 2018 en 2019. Voor Stein geldt:

- beter vasthouden van water om overlast te voorkomen en beschikbaarheid zeker te stellen;
- om wateroverlast te voorkomen zijn de vervolgstappen (1) bergen en (2) afvoeren van water
- om watertekort te voorkomen is de vervolgstap het slimmer verdelen over de watervragende functies in een gebied
- bij een natuurlijk fenomeen is nooit alle schade te voorkomen, dus als de inzet toch nog onvoldoende is, dan accepteren we verdroging van vegetatie, uitval van bomen en verzakkingen.

Hitte
In Stein willen we hittestress zoveel mogelijk voorkomen. Om te bepalen waar we aan de slag gaan gebruiken we de volgende ambitie:

Grote gevolgen voorkomen	Slachtoffers (gewonden en/of doden)
Accepteren bij hete periode	Vermindering arbeidsproductiviteit, vermindering mogelijkheden gebruik leefomgeving (bijv. hete sportvelden)
Normaal	Warmere plekken in stedelijk gebied

We streven om in 2050 een klimaatadaptieve inrichting en beheer van onze gemeente te realiseren met als gezondheidsambitie minder dan 14 warme nachten in 2050.
Klimaatadaptatie vraagt om belangrijke ruimtelijke keuzes en een robuuste inrichting, zowel boven als onder de grond, met oog voor de kwaliteit van de leefomgeving.
In hoofdstuk 6 zullen wij nader ingaan op de relatie tussen klimaatadaptatie en landschap.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot een klimaatbestendig Stein?

Zoals eerder aangegeven worden de ambities met betrekking tot een klimaatbestendig Stein nader uitgewerkt in een beleidsplan water en klimaatadaptatie.

Nu al proberen we hittestress, verdroging en wateroverlast te beperken door inwoners bewust te maken van het belang van een groene en dus klimaatadaptieve omgeving. Door o.a. de klimaatbomen actie worden inwoners door het aanbieden van bomen tegen gereduceerd tarief gestimuleerd bomen aan te planten in tuinen, waardoor ook elke individuele burger kan bijdragen aan een klimaatadaptieve omgeving. In een nog op te stellen bomenbeheerplan gaan we naar de toekomst toe de te nemen maatregelen t.b.v. behoud van het bomenbestand in beeld brengen, waarbij we rekening houden met het veranderende klimaat.

In reconstructieplannen zoeken en verwerken we de mogelijkheden van wateropvang in de groenstructuren, zoals de waterberging parkeerplaats zwembad Steinerbos, die naast de functie wateropvang een ecologische functie heeft.

5.2.4 Bescherming milieu en volksgezondheid

Industriële bedrijven, maar ook het verkeer kunnen de leefkwaliteit belemmeren door de uitstoot van geur, geluid en stoffen en hierdoor overlast, veiligheidsrisico's en gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Dit is voor onze gemeente een belangrijk aspect gelet op de ligging nabij Chemelot, luchthaven en diverse weg- spoor- en waterwegen. Dit heeft tevens als consequentie dat een aantal milieuaspecten (bv. verkeerslawaai van snelwegen, luchtkwaliteit) buiten onze invloedsfeer liggen en wij daarop onze ambitie afstemmen. Dit betekent ook dat periodiek overleg noodzakelijk is met andere partijen, waaronder Rijkswaterstaat, Chemelot en buurgemeenten, om elkaar blijvend te informeren over milieuaspecten die buiten de invloedsfeer van onze eigen gemeente liggen.
Relevante milieuthema's maken dan ook onderdeel uit van de Omgevingsvisie. In een gezonde leefomgeving zijn de negatieve gevolgen van milieuaspecten zo klein mogelijk.

Door het opnemen van milieuaspecten in de Omgevingsvisie is het tevens mogelijk om de noodzakelijke milieubescherming verder te vertalen in gerichte regels in het omgevingsplan, binnen de beschikbare kaders van de lokale afwegingsruimte die door de Omgevingswet wordt geboden. De Omgevingsvisie bepaalt de richting en keuzen op welke wijze wij het milieu willen beschermen. De Omgevingsvisie vormt de eerste aanzet van die concrete normen en (uiteindelijk) ten aanzien van de handhaafbaarheid daarvan.

In navolging van de Rijksoverheid zetten wij in op het voorkomen van milieu- en natuurschade. Pas als het niet of onvoldoende lukt, wordt ingezet op compensatie van milieuschade en natuur.

Wij onderscheiden de volgende milieuthema's:
Algemeen
1. Bodem
2. Geluid
3. Luchtkwaliteit
4. Geur
5. Licht

1. Bodem
De Omgevingswet richt zich op het duurzaam en efficiënt gebruik van de bodem en de ondergrond.
Artikel 1.2 van de Omgevingswet benoemt de bodem als onderdeel van de fysieke leefomgeving.

Wanneer we een doorkijk maken naar de toekomst zijn er enkele belangrijke pijlers die ook als bodembeheer in de Omgevingswet zijn verankerd:

- Zorgplicht: het voorkomen van nieuwe bodemverontreinigingen
- Het beheren van oude bodemverontreinigingen
- Kaderstelling: het functiegericht toekennen van deelgebieden of zones.

We streven naar een milieu hygiënische bodemkwaliteit conform de gebruiksfunctie. De bodemkwaliteit wordt zoveel mogelijk integraal beoordeeld. De aanwezigheid van een bodemverontreiniging betekent niet altijd dat de mensen die gebruik maken van de verontreinigde bodem ook gezondheidsrisico's lopen. Dit komt omdat de blootstelling van de gebruikers aan de in de bodem voorkomende stoffen over het algemeen heel laag is. Omdat de blootstelling afhankelijk is van het gebruik van de bodem, is naast de aard en mate van de verontreiniging, het gebruik bepalend voor de eventuele gezondheidsrisico's.

Wij volgen wat betreft bodem het landelijk wettelijk kader, aangezien wij wat betreft het aspect bodem in onze gemeente geen beperkende factor zal zijn in het kader van de leefkwaliteit binnen onze gemeente.

2. Geluid

Geluidoverlast kan nadelige effecten hebben voor de volksgezondheid. Geluid heeft betrekking op geluidbelasting als gevolg van bedrijfsactiviteiten (industrielawaai) en verkeer (o.a. weg- en railverkeerslawaai).

Industrielawaai

Door het uitoefenen van bedrijfsmatige activiteiten wordt, door zowel kleine als grote inrichtingen, geluid geproduceerd. Dit kan lokaal door bijvoorbeeld koelingen bij winkels, verkeer van of naar een winkel of (een terras bij) een horeca inrichting. Op grotere schaal is dat ook mogelijk door grotere inrichtingen. Kleinere inrichtingen vallen meestal onder de meldingsplicht en dienen te voldoen aan algemene regels. Bij eventuele overlast kan handhavend worden opgetreden.

Voor grotere inrichtingen en industrieterreinen gelden andere regels. De Haven Stein is een gezoneerd industrieterrein. Dit wil zeggen een bedrijventerrein waar zware industrie wordt toegestaan. Grote lawaaimakers zijn uitsluitend op industrieterreinen toegestaan die die activiteit planologisch toelaten en waarvoor zogenaamde geluidproductieplafonds zijn vastgesteld. Het gaat om activiteiten die een aanzienlijke mate van geluid kunnen veroorzaken.

In het Masterplan Chemelot 2030 wordt aangegeven dat de geluidsruimte in de Haven Stein beperkt is, gelet op wanneer in de toekomst meer vervoer over water gaat plaatsvinden. Onder de Omgevingswet ontstaat de mogelijkheid om te zoeken naar geluidsruimte. Wij kunnen daar als bevoegd gezag voor kiezen.
Onder regie van de Provincie Limburg wordt een integrale visie voor de Haven Stein opgesteld waarbij diverse ontwikkelingen met betrekking tot de Haven Stein worden meegenomen. Hierbij wordt tevens de relatie tot het Blueportsnetwerk en Knooppunt 046 betrokken. Hierbij dient enerzijds aandacht te zijn voor de economisch belangen van de bedrijven en de veranderende kijk op duurzame transportbewegingen maar anderzijds ook voor de leefkwaliteit in de omgeving van de haven en de verbindingsroute tussen de haven en Chemelot.

Verkeerslawaai

Gelet op de ligging van de gemeente Stein aan diverse snelwegen zien wij wegverkeerslawaai als een vaststaand gegeven. Het percentage van de mensen dat is blootgesteld aan geluidbelasting van meer dan 50dB per etmaal ligt in onze gemeente gemiddeld op 57,7%[13] (RIVM, 2016). Er zijn geen woningen in onze gemeente waar de geluidbelasting ten gevolge van verkeer hoger is dan de maximale ontheffingswaarde van 65 dB(A)[14]. Bij eventuele uitbreidingen van woningen zullen wij met het wegverkeerslawaai van deze wegen rekening houden zodat er sprake is van een zo optimaal mogelijke leefkwaliteit. Concreet betekent dit, dat bij nieuwbouw en hoge geluidbelastingen hiermee rekening wordt gehouden in het ontwerp van plannen (geluidafscherming door de woningen zelf) en de indeling van woningen (geluidgevoelige ruimten en buitenruimten) aan de geluidluwe zijde.

Railverkeer

In onze gemeente is een aantal woningen gelegen met een hoge geluidbelasting ten gevolge van railverkeer. In het kader van de sanering van te hoog belaste woningen door het Rijk is een saneringsplan opgesteld. Dit betreft met name woningen gelegen in Elsloo. Door het plaatsen van

[13] Het gemiddeld percentage voor heel Nederland bedroeg 53% (RIVM, 2016).
[14] Uit een inventarisatie door een samenwerking van inwoners (DOP's), GGD Zuid-Limburg, RUD Zuid-Limburg en de gemeente is gebleken dat ook door cumulatie van verschillende geluidsoorten er geen woningen zijn met een geluidbelasting hoger dan 65 dB(A).

zogenaamde raildempers worde de geluidbelasting teruggebracht en waar het geluidniveau binnen te hoog blijft, worden de woningen aanvullend akoestisch geïsoleerd. Voor railverkeerslawaai gelden voor nieuwbouw op geluidbelaste locaties dezelfde condities als bij wegverkeer.

Het aspect geluid (industrie en verkeer) nemen wij integraal mee in de beleidskeuzes die wij met betrekking tot de kwaliteit van de fysieke leefomgeving maken. Wij zoeken hierbij naar een balans tussen de mate van geluidsoverlast en de leefkwaliteit en maken hierbij onderscheid in woonkernen, buitengebied en bedrijventerreinen. Gelet op het feit dat wij een woongemeente willen zijn, willen wij de geluidbelasting door industrie en wegverkeer in en in de directe nabijheid van onze woonkernen handhaven. Dit geldt nog sterker voor onze buitengebieden waar landelijke verstilling één van onze troeven is (zie hoofdstuk 7 versterken van de unieke omgevingskwaliteiten).

Ook wat betreft geluid volgen wij grotendeels het wettelijk kader. In gebieden waar wij iets extra's willen doen regelen wij dit in het omgevingsplan.

3. Luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit is belangrijk voor de volksgezondheid en de leefkwaliteit. Stoffen die een negatief effect op de luchtkwaliteit kunnen hebben zijn afkomstig van tal van milieubelastende activiteiten. Het gaat dan om productieactiviteiten en verkeersbewegingen. We willen een slechte luchtkwaliteit zo veel mogelijk voorkomen, omdat deze in het bijzonder bij bepaalde groepen mensen (kinderen, ouderen en mensen met een zwakke gezondheid) leiden tot aantastingen van de luchtwegen en/of hart- en vaatstelsel.

De luchtkwaliteit in onze gemeente voldoet aan de wettelijke normen.[15] Ook in de toekomst willen wij blijven voldoen aan de wettelijke normen ten aanzien van luchtkwaliteit. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de luchtkwaliteit in onze gemeente grotendeels afhankelijk is van invloeden van buitenaf (o.a. buitenland, Chemelot en snelwegen).

4. Geur

Geur kan ontstaan als gevolg van uiteenlopende milieubelastende activiteiten en daarmee hinder veroorzaken of nadelige effecten op de gezondheid hebben. Deze milieubelastende activiteiten kunnen plaatsvinden in het kader van de uitoefening van een bedrijf, maar ook in het kader van de uitoefening van een hobby zoals het op kleine schaal houden van landbouwhuisdieren.

Op basis van de beschrijving van het milieuaspect geur in de beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in onze gemeente (bijlage 1), streven wij ernaar de huidige minimale geurbelasting te handhaven.

5. Licht

Straatverlichting, sportveldverlichting en lichtreclames zijn belangrijke bronnen van licht. Te veel en verkeerd ontworpen of gerichte verlichting veroorzaakt lichtvervuiling. Hierdoor kunnen ecologische problemen, lichthinder en gezondheidsproblemen ontstaan.
In onze gemeente zijn geen concrete situaties bekend waarbij de kwaliteit van de leefomgeving onder druk staat vanwege lichtvervuiling. Wij stellen geen extra eisen wat betreft licht.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot bescherming van het milieu en volksgezondheid?

Voor een overzicht van de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving met betrekking tot de verschillende milieu aspecten wordt verwezen naar bijlage 1.

[15] Ook metingen van inwoners (DOP's), GGD Zuid-Limburg, RUD Zuid-Limburg en de gemeente bevestigen dat de concentraties fijnstof voldoen aan de wettelijke normen.

5.2.5 Bevorderen van een (positief) gezonde en groene leefomgeving

Een gezonde en groene inrichting van de leefomgeving beschermt tegen negatieve omgevingsinvloeden en bevordert de gezondheid. Een gezonde en groene leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn, en waar negatieve invloed op gezondheid zo klein mogelijk is. Belangrijke elementen voor een gezonde en groene leefomgeving zijn: uitnodigen tot bewegen (wandelen, fietsen, spelen), elkaar ontmoeten, ontspannen, een goede milieukwaliteit (lucht, geluid), klimaatbestendigheid (zoals meer groen voor tegengaan hitte- en wateroverlast), voldoende natuurlijke schaduwrijke plekken om UV-straling te mijden en een goede toegang tot voorzieningen.
Een gezonde en groene leefomgeving is een veilige leefomgeving, draagt bij aan duurzaamheid en vergroot de maatschappelijke en economische waarde van een gemeente of een gebied en draagt zo bij aan de brede welvaart. De inrichting van de omgeving speelt hierbij een belangrijke rol. In een veilige, gezonde en groene leefomgeving zijn inwoners zelfredzaam tijdens een ramp of crisis, is er aandacht voor minder-zelfredzamen, is de zorgcontinuïteit geborgd, is zorg toegankelijk en bereikbaar en levert zorg een positieve bijdrage aan de daling van de ziektelast.

70% van onze inwoners ervaart de eigen gezondheid als goed (GGD Zuid-Limburg, 2018[16]).
Uit diverse onderzoeken is echter gebleken dat inwoners van Zuid-Limburg een gezondheidsachterstand hebben ten opzichte van de rest van Nederland. Hierbij valt ook een minder gezonde leefstijl op. Zo bevordert bewegen ook de mentale gezondheid en verhoogt in het algemeen de kwaliteit van leven.
Uit cijfers van de GGD Zuid-Limburg blijkt dat in de gemeente Stein 60,4% van de inwoners in de leeftijd 19-64 jaar voldoet aan de beweegnorm. In Zuid-Limburg voldoet 56,8% in deze categorie aan de beweegnorm. In de categorie 65+ is dit in Stein 73%. Bij 51% van de inwoners in de leeftijd tussen de 19 en de 64 jaar is sprake van (ernstig) overgewicht. Bij mensen van 65 en ouders ligt het percentage met (ernstig) overgewicht op 63%. Het aantal jongeren dat voldoet aan de beweegnorm ligt in Zuid-Limburg op 18% (Provinciale Jeugdmonitor GGD, 2019).

Gelet op bovenstaande cijfers zien wij voor sport en bewegen een essentiële, preventieve rol om onze inwoners vitaler te maken. Wij willen sport en bewegen meer integreren in het dagelijks leven van onze inwoners. Dit kan op school, werk, thuis, bij een vereniging of sportschool, maar vooral ook buiten.
Buiten bewegen draagt bij aan een algehele positieve gezondheid. Ook onze unieke omgevingskwaliteiten dragen bij aan een (positief) gezonde leefomgeving (zie hoofdstuk 6). Een gezonde en groene leefomgeving voor onze inwoners heeft niet alleen een positieve invloed op de leefstijl, maar ook een positieve invloed op de leefkwaliteit in wijken en de sociale contacten die dit met zich meebrengt dragen bij aan een algehele positieve gezondheid. Een gezonde en groene leefomgeving maakt het makkelijker om gezonde keuzes te maken. Een groep van inwoners die nu nog niet uit zichzelf beweegt kan met een gezonde en uitnodigende buitenruimte gestimuleerd worden om in beweging te komen, te sporten en andere mensen te ontmoeten. Dit laatste is extra aantrekkelijk voor doelgroepen die nu nog niet of nauwelijks bewegen. Denk hierbij aan mensen met een drukke of onregelmatige agenda (onafhankelijk van tijd of locatie) of mensen met een kleine beurs (gratis toegang).

Wij zorgen voor een beweegvriendelijke openbare ruimte die gezond gedrag van onze inwoners stimuleert en jong en oud uitnodigt om te bewegen en te sporten. Hierbij leggen we uitdrukkelijk verbindingen met onze unieke omgevingskwaliteiten (natuur en landschap, recreatieve fiets- en wandelroutes) en meer groen in en tussen onze wijken en kernen. Kortom, een positief gezonde leefomgeving die niet alleen bewegen, gezondheid en vitaliteit in de meest brede zin stimuleert, maar ook een bijdrage levert aan ontspannen en elkaar ontmoeten (zie ook 4.2.2. samenleven door ontmoeten en verbinden). Behalve de openbare ruimte zo in te richten dat een actieve leefstijl wordt gestimuleerd, vinden wij het ook van belang dat gezonde voeding een makkelijke en logische keuze wordt, zodat problemen rond overgewicht worden tegengegaan. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om zaken als een gezond voedingsaanbod op en rond scholen, sportterreinen en andere gemeentelijke voorzieningen.

[16] Gezondheidsatlas GGD Zuid-Limburg (2018)

Wij vinden het belangrijk dat kinderen opgroeien in een rookvrije omgeving. Meeroken door kinderen heeft een nadelige invloed op de ontwikkeling van de longen en geeft een verhoogde kans op luchtweginfecties, hoesten en het ontwikkelen van astma. De fysieke en sociale omgeving spelen een rol in tabakspreventie door te beschermen tegen meeroken en tegelijkertijd uit te dragen dat de norm 'niet roken' is. Genoemde maatregelen beperken ook de blootstelling van volwassen meerokers en ontmoedigen bovendien het roken.

Het rapport van het RIVM[17] over de impact van Covid-19 op het lokaal gezondheidsbeleid bevestigt onze ambities met betrekking tot het bevorderen van een (positief) gezonde leefomgeving. Door de coronacrisis zijn rokers gemiddeld meer gaan roken en stijgt het aantal mensen met overgewicht. Ook is er sprake van meer druk op een gezonde leefomgeving. Vanwege het virus en de maatregelen maken groepen mensen vaker gebruik van de openbare ruimte in de buurt.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het bevorderen van een (positief) gezonde en groene leefomgeving?

Zoals bekend kent Zuid-Limburg een hardnekkige gezondheidsachterstand ten opzichte van de rest van Nederland. Met het Programma Trendbreuk willen we samen met de andere 15 Zuid-Limburgse gemeenten deze achterstand inlopen. Hierbij ligt de nadruk op de jeugd veilig, gezond en kansrijk op te laten groeien.

In het Gezond sport- en beweegakkoord Stein hebben wij samen met sport- en beweegaanbieders, onderwijs, zorg en welzijn en maatschappelijke organisaties onze visie en concrete doelen geformuleerd. Eén van de speerpunten is een gezonde ruimte waar onze ambities zoals geformuleerd in deze Omgevingsvisie grotendeels zijn uitgewerkt in concrete doelen en acties.

Voor ouderen en jongeren worden in onze gemeente specifieke programma's aangeboden omdat deze doelgroepen het minst vaak voldoen aan de landelijke beweegrichtlijnen. Voor ouderen zijn er fitheidstesten, beweegadviezen, een beweegmarkt en Meer Bewegen voor Ouderen. Binnen HealthyLIFE worden personen met overgewicht via coaching op het gebied van beweging, voeding en gedrag begeleid naar een gezonde leefstijl. Om ook de jeugd aan een gezonde leefstijl te helpen heeft men zich in 2020 voor drie jaar gecommitteerd aan de JOGG-aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht). Sport, onderwijs, ondernemers, zorg, welzijn en overheid slaan hierbij de handen ineen om een gezonde omgeving voor jongeren te creëren, waarin gezond gewoon wordt.

Ook in ons Mobiliteitsplan leggen wij een relatie tussen bewegen en vormen van mobiliteit (lopen en fietsen). Wij bevorderen een gezonde leefstijl door maatschappelijke voorzieningen goed bereikbaar te maken en het groen in de kernen met het buitengebied te verbinden voor wandelaars en fietsers.

In hoofdstuk 6 Unieke omgevingskwaliteiten wordt uitgebreider ingegaan op de betekenis van het landschap, water, natuur en biodiversiteit op de leefkwaliteit in de gemeente.

5.4 Uitgangspunten thema een veilige, gezonde en groene leefomgeving

Met betrekking tot het thema een gezonde en veilige leefomgeving hanteren we de volgende uitgangspunten:

[17] RIVM, 27 november 2020. Corona-inclusieve Volksgezondheidstoekomstverkenning.

- Een veilige, gezonde en groene leefomgeving is een belangrijke voorwaarde om de leefkwaliteit in de gemeente Stein als woongemeente te versterken.

- Wij zetten in op het aan de voorkant verkleinen van veiligheidsrisico's voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers, het voorkomen van incidenten en een goede voorbereiding voor wat betreft het bestrijden van rampen en crises, mochten deze zich voordoen.

- De waterketen draagt bij aan een veilige, gezonde en groene leefomgeving.

- We bieden passende bescherming voor de effecten van klimaatverandering:
    - de openbare en particuliere ruimte worden zo goed mogelijk klimaatbestendig ingericht
    - de kans op wateroverlast wordt beperkt
    - de gevolgen van overstromingen worden zoveel mogelijk beperkt
    - droogte en hittestress worden zoveel mogelijk voorkomen

- Bij ruimtelijke ontwikkelingen met betrekking tot klimaatadaptatie houden wij zoveel mogelijk rekening met het voorkomen van gezondheidsrisico's van omgevingsfactoren (pollen etc.) en infectieziekten vanuit de leefomgeving veroorzaakt door bijvoorbeeld ratten, teken en muggen.

- Wat betreft milieu aspecten voldoen wij aan de daarvoor geldende wetten en normen. Wij houden hierbij rekening met de specifieke kenmerken van een gebied (woonkernen, bedrijventerreinen en buitengebied).

- Tevens houden wij rekening met de volgende milieubeginselen:

  Het voorzorgsbeginsel
  Dit beginsel houdt in dat de overheid maatregelen kan nemen als er gegronde redenen zijn om te vrezen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben. Het gaat om onzekere risico's waarbij nog geen wetenschappelijke gegevens bekend zijn. Voorbeelden zijn elektromagnetische velden en de introductie van nieuwe stoffen.

  Het beginsel van preventief handelen
  Dit beginsel houdt in dat, wanneer maatregelen moeten worden genomen, die maatregelen in de eerste plaats gericht moeten zijn op het voorkomen van milieuverontreiniging en niet op het herstellen of ongedaan maken van de verontreiniging nadat deze zich heeft voorgedaan.

  Het beginsel van voorrang voor bronbeleid
  Dit beginsel houdt in dat milieubeschermende maatregelen zich richten op de bron van de verontreiniging in plaats van op de ontvanger van de verontreiniging.

  Het beginsel van de vervuiler betaalt
  Dit beginsel houdt in dat de vervuiler verantwoordelijk is voor de kosten die gemoeid zijn met het voorkomen van de door hem veroorzaakte verontreiniging.

Hoofdstuk 6 Unieke omgevingskwaliteiten

6.1 Wat is onze ambitie?

Onze gemeente heeft unieke omgevingskwaliteiten. Inwoners waarderen deze omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. De diverse woonkernen zijn verbonden door een gevoel van rust, ruimte en vrijheid, waardoor we een balans creëren in dorps wonen en bedrijvigheid en werken en ontspannen. Om ook in de toekomst een duurzame en groene woongemeente te blijven, zullen wij deze unieke omgevingskwaliteiten als een groene long samen met inwoners en ondernemers verder versterken. Op deze wijze brengen we meer balans aan in Stein als groene woongemeente en Stein als bereikbare en bedrijvige gemeente.

6.2 Wat is nodig?

Om ook in de toekomst een duurzame groene woongemeente te blijven, zullen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken.

De belevingswaarde willen wij versterken door in te zetten op landelijke verstilling en het uitbouwen van authentieke waarden, waaronder cultuurhistorie en de ligging aan het water. Hierbij liggen verder opgaven met betrekking tot het versterken en uitbouwen van ons toeristisch profiel en een toekomstbestendige land- en tuinbouw.

De waarde van onze openbare ruimte versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, bewegen, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan sociale en vitale wijken en kernen (zie ook hoofdstuk 4) en aan een gezonde leefstijl bij aan vitale inwoners (zie hoofdstuk 5).

6.2.1 Landelijke verstilling

Stein vormt het ‘Hart van de Maasvallei’. In dit hart van het grensoverschrijdende RivierPark Maasvallei, onderscheidt onze gemeente zich door een eigen unieke, stille belevingswereld binnen het druk bezochte Zuid-Limburg. Ook uit de gesprekken met inwoners en stakeholders is gebleken dat het landschap en de natuur in onze gemeente enorm worden gewaardeerd en belangrijk gevonden voor het verder versterken van de leefkwaliteit, maar ook voor de verbondenheid met en betrokkenheid van onze inwoners bij de identiteit van gebied.

Daarnaast spelen het landschap en natuur een belangrijke rol bij de grote opgaven met betrekking tot klimaat en energietransitie (hoofdstuk 8), maar dragen ze ook bij aan de identiteit van onze gemeente en gezondere en vitalere inwoners. Tot slot zijn landschap en natuur ook steeds belangrijker in relatie tot het versterken van het toeristisch profiel van onze gemeente als ‘Hart van de Maasvallei’.

In deze paragraaf wordt wat betreft landelijke verstilling ingegaan op de volgende onderdelen: verder versterken van ons landschap, natuurlijk water als bijdrage aan een gezond waterecosysteem, natuur & biodiversiteit en bodem & ondergrond.

Onze ambities met betrekking tot landelijke verstilling zijn grotendeels uitgewerkt in het groenbeleidsplan. Dit beleidsplan dateert uit 2016. Na vaststelling van de Omgevingsvisie wordt bekeken of het groenbeleidsplan als programma op onderdelen moeten worden geactualiseerd.

Verder versterken van ons landschap

Wij willen de kwaliteiten van ons unieke landschap (Maasdal en het Middenterras met de plateaus van Graetheide en Schimmert) behouden en verder versterken. Hierbij willen wij tevens het contrast tussen de landschappelijke karakteristieken en de kunstmatige ingrepen als potentie om de identiteit van het groen in de gemeente te versterken. We stimuleren en faciliteren initiatieven gericht op onderhoud, herstel en aanleg van groene en cultuurhistorische landschapselementen, routestructuren voor extensieve recreatie (wandelen, fietsen) en het verankeren van de zorg voor het landschap in de lokale gemeenschap. Hierbij speelt ook de beleving van de kwaliteiten van ons unieke landschap een belangrijke rol. Wij profileren ons nadrukkelijk als 'Hart van de Maasvallei'. Met het grensoverschrijdende Rivierpark Maasvallei als belangrijke troef (zie ook 6.2.3. versterken van ons toeristisch profiel).

Samen met de Provincie geven wij uitvoering aan het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en werken we aan een duurzaam Nationaal Landschap Zuid-Limburg in de vorm van het versterken van het landschappelijk raamwerk in de omgeving van Catsop. Daarnaast werken we aan de buitengebieden Meers, Maasband, Urmond, Berg a/d Maas en Nattenhoven in samenhang met de Grensmaaswerken aan de groenblauwe mantel zoals opgenomen in de Omgevingsvisie van de Provincie Limburg. Voor deze gebieden willen wij de kernkwaliteiten beschermen en versterken.

De kernkwaliteiten in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn: het reliëf, het open-besloten karakter, het groene karakter en het cultuurhistorisch erfgoed. De kernkwaliteiten in de groenblauwe mantel zijn het groene karakter, het visueel-ruimtelijk karakter, het cultuurhistorisch erfgoed en het reliëf. Deze kernkwaliteiten zijn vastgelegd in de POVI. De uiteenlopende belangen die spelen in deze gebieden willen wij in samenhang verbinden en hierbij wordt gezocht naar maximale synergie. Om de unieke omgevingskwaliteiten te beschermen willen wij verrommeling van het landschap tegen gaan en willen wij voorkomen dat er te veel particuliere extensieve recreatie plaatsvindt. Er dient sprake te zijn van een balans tussen toerisme, recreatie en vrijetijdseconomie enerzijds en landelijke verstilling anderzijds.

Om de leefkwaliteit in de kernen te versterken willen wij meer verbinding creëren tussen het Maasdal en de woonkernen, maar willen wij ook de groene en blauwe verbindingslijnen tussen de kernen versterken om zo het groene karakter van onze gemeente te benadrukken.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het versterken van ons landschap?

Voor het Nationaal Landschap Zuid-Limburg is een LEADER-programma opgesteld. Het Europese programma LEADER biedt ondersteuning en subsidies aan ondernemers, inwoners en organisaties die op een vernieuwende manier met projecten bijdragen aan duurzame landschapskwaliteit en sociaaleconomische ontwikkeling van het gebied. Kernbegrippen daarbij zijn ondernemerschap, lokale initiatieven, zelfsturing en burgerparticipatie. Projecten die in dit kader gerealiseerd zijn of in voorbereiding zijn, zijn Dorpswinkel Ut Bakkes Maasband, kennis- en informatiecentrum Maasvallei, kwaliteitsverbetering en maatschappelijke verbreding Kasteelpark Elsloo en reconstructie kloostertuin De Bath.

Bufferzones beschermen de natuurgebieden tegen schadelijke invloeden van buitenaf. De gebieden van de groenblauwe mantel vervullen reeds in belangrijke mate ook een functie als bufferzone. In deze gebieden stimuleren we extensief grondgebruik, behoud en aanleg van landschapselementen en maatregelen die de biodiversiteit bevorderen (zie ook verduurzaming water en bodembeheer, propositie heuvelland).

Natuurlijk water als bijdrage aan een gezond waterecosysteem

In hoofdstuk 5 (Veilige, gezonde en groene leefomgeving) stond het thema water in relatie tot een veilige, gezonde en groene leefomgeving centraal. Water zorgt ook voor een goed leefgebied voor planten en dieren die er thuishoren en vervult een belangrijke rol bij het versterken van de landelijke verstilling en het uitbouwen van onze authentieke waarden door de ligging aan het water.

Het realiseren van een gezond waterecosysteem levert een bijdrage aan onze unieke omgevingskwaliteiten. Wij willen hiermee:

- onze ecologische structuur verbeteren: beekdalen die robuust en veerkrachtig zijn vormen de ruggengraat van natuurherstel in het landelijk gebied; in erosiegevoelig gebied is het wenselijk hiervoor ruimte te reserveren.
- wateroverlast en verdroging tegengaan: door beekdalen robuust en veerkrachtig in te richten wordt een bijdrage geleverd aan minder wateroverlast en verdroging (zie ook 6.2.3 een klimaatbestendig Stein).
- goede waterkwaliteit bevorderen: veilig gebruik door mensen en dieren.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot natuurlijk water als bijdrage aan een gezond waterecosysteem?

In het beleidsplan Water en klimaatadaptatie zullen onze ambities met betrekking tot natuurlijk water als bijdrage aan een gezond waterecosysteem nader worden uitgewerkt.

Natuur & biodiversiteit

Natuur en groen maken een belangrijk onderdeel uit van Stein als woongemeente. Ook uit het onderzoek onder het bewonerspanel, de straatinterviews en tijdens de stakeholdersbijeenkomst kwam naar voren dat de natuur binnen onze gemeente belangrijk wordt gevonden. Natuur en biodiversiteit zijn belangrijke troeven in het kader van landelijke verstilling binnen een verstedelijkt gebied. Eén daarvan is het Natura 2000 gebied Bunder- en Elsloërbos, dat deels binnen ons grondgebied ligt. Het is één van de parels op het gebied van natuurgebieden in Limburg, met een unieke flora en fauna en met stringente bescherming vanuit Europees en landelijk natuurbeleid.

Wij willen de natuur en biodiversiteit behouden en zoveel mogelijk versterken. En niet alleen in natuurgebieden, ook in wijken en kernen en tussen wijken en kernen. Maatregelen zijn o.a. berm- en akkerranden beheer en voorkomen van overlast van de eikenprocessierups. Meer natuur en groen in wijken en kernen draagt tevens bij aan klimaatadaptatie waaronder het verkleinen van hittestress en het afvoeren van overtollig regenwater (zie ook hoofdstuk 6). Wij denken hierbij ook aan vergroening van bedrijventerreinen. Natuur en biodiversiteit zijn ook gebaat bij een omschakeling van de gangbare, traditionele landbouw naar een vorm van natuurinclusieve/kringlooplandbouw (zie ook 6.2.4).

Door de unieke omgevingskwaliteiten meer naar de wijken en kernen te halen, kunnen inwoners de natuur in de eigen directe leefomgeving beleven en dit kan bijdragen aan een gezondere leefstijl (zie hoofdstuk 6). Ook zullen we inwoners, verenigingen, scholen, bedrijven blijven uitdagen om een bijdrage te leveren aan het beheer van natuur en landschap.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot natuur & biodiversiteit?

Wij willen de groenfuncties in samenhang versterken (beeldbepalende, structurerende, recreatieve, economische, ecologische en fysische functie).

Planten van bomen in zowel stedelijk als landelijk gebied vinden we belangrijk. Daarvoor zoeken we naar mogelijkheden in combinatie met projecten, stimuleren we inwoners tot vergroenen van de woonomgeving en stimuleren we kleine landschapselementen aan te planten in het landelijke gebied.

Daarnaast willen we onze inwoners nog meer betrekken bij (het beleven van) de natuur, ook in de eigen directe leefomgeving (bijvoorbeeld door dorpsommetjes), zodat we de unieke omgevingskwaliteiten meer naar de wijken en kernen halen.

In het jaarprogramma met IKL zijn reeds activiteiten opgenomen met scholen, vrijwilligers en inwoners van Stein. Voorbeelden van activiteiten zijn het aanleggen van een schoolgaard, het organiseren van houthakdagen voor inwoners en het laten plaatsvinden van aanplantdagen van hoogstamboomgaarden.

Bodem & ondergrond

Ook de bodem en de ondergrond maken deel uit van de fysieke ruimte en vervullen diverse (maatschappelijke) functies waardoor ook de ruimtelijke druk op met name de ondergrond kan toenemen. Denk hierbij aan kabels, leidingen en buizen noodzakelijk voor ondergronds transport. De verwachting is dat de komende jaren de druk op de ondergrond zal toenemen. Dit is o.a. een gevolg van de energietransitie, maar komt ook door het gebruik van buisleidingen als alternatief voor transport over bijvoorbeeld de weg. Wij blijven deze ontwikkelingen volgen.

Voor andere aspecten van bodem en ondergrond wordt verwezen naar hoofdstuk 5 (onderdeel bodemkwaliteit). (6.2.2. beschermen en versterken van onze cultuurhistorische waarden) en 7.2.2 (optimaliseren (digitale) bereikbaarheid).

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot bodem en ondergrond?

Wij hebben aandacht voor het afstemmen van regels bij ondergrondse infrastructuur en zorgen voor voldoende ruimte in de ondergrond, ook met het oog op de opgaven in het kader van de energietransitie en Verleggingsregeling. Ook hebben wij oog voor de effecten van het in de toekomst toenemende transport door middel van buisleidingen en de effecten voor het gebruik van de ondergrond.

Wij zijn ons bewust van de na-ijlende effecten van de steenkoolwinning in de Westelijke Mijnstreek.

6.2.2 Beschermen en versterken van onze cultuurhistorische waarden

Onze cultuurhistorische waarden (ook wel cultureel erfgoed) bestaan uit sporen uit het verleden en heden, die zichtbaar en tastbaar zijn in de leefomgeving. Onze gemeente heeft een rijk verleden, karakteristieke oude kernen en een bijzonder landschap. Het is één van de oudste bewoonde gebieden van Nederland. Er zijn veel bijzondere vondsten gedaan, zowel uit de tijd van de eerste bewoners, de Bandkeramiekers (ca. 5300 voor Chr,), als uit de Romeinse tijd.

Het beschermen en beheren van cultureel erfgoed is één van de belangen van de Omgevingswet. De Omgevingswet definieert cultureel erfgoed als: ‘monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten en cultuurlandschappen’. Ander cultureel erfgoed zoals roerend erfgoed of immaterieel cultureel erfgoed is alleen onderdeel van de definitie als het deel uitmaakt van de fysieke leefomgeving, of als het daar anderszins relevant voor is. Een voorbeeld hiervan is het toedelen van een functie aan een locatie die samenhangt met een (lokaal) volksgebruik dat wordt aangemerkt als immaterieel erfgoed.

Erfgoed vormt de basis voor ruimtelijke beleving, identiteit en diversiteit van de verschillende kernen. Deze identiteit maakt dat mensen zich thuis voelen in hun omgeving. Met het benutten en versterken van bestaande cultuurhistorische waarden willen we onze eigenheid en identiteit behouden en versterken (zie hoofdstuk 4). Het beschermen en versterken van onze cultuurhistorische waarden als onderdeel van de unieke omgevingskwaliteiten maakt onderdeel uit van dit hoofdstuk.

Wij willen dan ook onze cultuurhistorische waarden behouden, beschermen en verder versterken.
Het gaat om de (h)erkenning van erfgoed, het verbeteren van de kwaliteit van erfgoed en de beleving van erfgoed. Hoe wij dat willen doen en welke rol wij als gemeente hierbij willen vervullen, hebben wij uitgewerkt in de Nota Erfgoedbeleid 2019.

Ook willen we de beleving en toegankelijkheid van onze cultuurhistorische waarden verbeteren en zo ook het toeristisch profiel van onze gemeente versterken en verder uitbouwen (zie paragraaf 6.2.3) waarbij wij ook kijken naar de cultuurhistorische verbindingen met Belgisch Limburg. Een bijzonder onderdeel is de educatieve beleving van onze cultuurhistorische waarden voor onze kinderen en jongeren. Het vertellen en beleven van het verhaal van de plek en de geschiedenis van de plek waar zij opgroeien, zijn belangrijk bij het versterken en doorgeven van onze trots en identiteit aan de jeugd (zie ook hoofdstuk 4).

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het beschermen en versterken van onze cultuurhistorische waarden?

In 2019 hebben wij de Nota Erfgoedbeleid vastgesteld. Uitgangspunt in deze nota is een integraal ruimtelijk erfgoed, waarbij rekening wordt gehouden met het totaal van (ruimtelijke) cultuurhistorische waarden: een combinatie van archeologie, landschap, groen, gebouwde monumenten en historische bebouwingsstructuren.

Wat betreft de bescherming van erfgoed in o.a. onze wijken en kernen is in deze nota vooruit gelopen op de nieuwe Omgevingswet en in bijzonder het omgevingsplan. De bescherming van waardevol ruimtelijk erfgoed zal plaatsvinden in een facetbestemmingsplan en later één op één worden overgenomen in het omgevingsplan. De ambities en speerpunten uit de Nota Erfgoedbeleid hebben wij integraal overgenomen in de Omgevingsvisie.

6.2.3 Versterken en uitbouwen van ons toeristisch profiel

Wij hebben een aantal toeristische trekpleisters binnen onze gemeente, waaronder Kasteelpark Elsloo, Steinerbos en het Rivierpark Maasvallei. Wij zijn al sinds enkele jaren bezig met het verder uitbouwen van de toeristische mogelijkheden door deze met elkaar te verbinden. Het gaat dan met name om verbindingen tussen water- en natuurrecreatie, cultuurhistorie, wandelen en fietsen met kleinschalige horeca. Hierbij zoeken wij tevens samenwerking met aangrenzende gemeenten (inclusief gemeenten gelegen in België) in de Maasvallei om deze verbindingen te realiseren.

Naast het wandelen en fietsen met de daaraan verbonden infrastructuur kiezen wij voor een heldere toeristische profilering met een aantal speerpunten. Onder de noemer van Stein Stil Genieten willen wij ons de komende jaren gericht profileren als het Hart van de Maasvallei en dé Maasgemeente met een rijke cultuurhistorie met een focus op bijbehorende evenementen. De focus ligt op het extra aantrekken van dagjesmensen die gebruik maken van de lokale horeca, de musea en de plaatselijke middenstand, waardoor het voorzieningenniveau ook voor onze inwoners in stand blijft. Ook mensen die (primair) in onze gemeente overnachten willen wij kennis laten maken met al het moois dat onze gemeente en directe omgeving te bieden heeft. Door de ontwikkeling van het Rivierenpark Maasvallei, het steeds drukker worden van het Heuvelland en het gezamenlijk verder ontwikkelen van het toerisme binnen de

regio Westelijke Mijnstreek, wordt vrijetijdseconomie een steeds belangrijkere factor binnen de economische pijler.

Vrijetijdseconomie en recreatie zien wij als een belangrijke pijler voor de verdere ontwikkeling van onze lokale economie. Daarnaast leveren de sectoren toerisme en recreatie een belangrijke bijdrage aan de versterking van de economisch diversiteit binnen onze gemeente. Binnen ons toeristisch profiel leggen wij de nadruk op kleinschaligheid en kwaliteit om juist de balans te vinden tussen toerisme, recreatie en landelijke verstilling.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het versterken en uitbouwen van ons toeristisch profiel?

Onze ambitie met betrekking tot het versterken van het toeristisch profiel van onze gemeente krijgt steeds meer en concreet vorm door samen met ondernemers, Visit Zuid-Limburg en vrijwilligersorganisaties uitvoering te geven aan een aantal speerpunten. Deze speerpunten hebben wij vastgelegd in ons toeristisch uitvoeringsprogramma. Het gaat dan o.a. om het versterken van de cultuurhistorie, het ontsluiten van verborgen pareltjes in onze gemeente, het verbeteren van de toeristische infrastructuur en toeristische routing & signing en het creëren van natuurtransferiums. Daarnaast hebben wij in juni 2020 samen met de 15 andere gemeenten in Zuid-Limburg de visie vrijetijdseconomie Zuid-Limburg vastgesteld.

Deze visie merkt Zuid-Limburg aan als toeristisch-recreatieve unieke bestemming door de nabijheid van zowel stedelijke als landschappelijke topkwaliteiten in een internationale context. De recreant en toerist in Zuid-Limburg heeft de voordelen van zowel de stad als het land steeds binnen handbereik.
We staan echter samen aan de lat om ons voorzieningenniveau én de kwaliteit daarvan op peil te houden door (actief) te blijven investeren in de kwaliteitsverbetering, innovatie en duurzaamheid. We hebben daarom de ambitie gesteld dat Zuid-Limburg in 2030 een toekomstbestendige bestemming is waar:

- toerisme blijft bijdragen aan duurzame economische structuurversterking van de regio;
- kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat;
- landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken;
- de vrijetijdseconomie helpt om natuur en landschap te ontwikkelen;
- inwoners en gasten heel Zuid-Limburg kunnen beleven.

De strategie voor de realisatie van de ambitie is opgebouwd uit vijf pijlers. De vijf pijlers bestaan uit:

1. Kwaliteit
De focus ligt op groei in kwaliteit. Dit betekent:

- Wederkerigheid creëren tussen het landschap en de vrijetijdssector: het landschap heeft baat bij een sterke sector, de sector heeft baat bij een mooi landschap.
- Het behouden en verbeteren van de Zuid-Limburgse kernkwaliteiten: combinatie van stedelijke en landschappelijke kwaliteiten, met de landschap als belangrijkste drager voor de vrijetijdseconomie.
- Benutten van de potentie die onder andere Maastricht biedt voor het zakelijk toerisme.
- Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsaccommodaties en dagrecreatieve voorzieningen en zorgen voor een betere match tussen vraag en aanbod.
- Goed meewegen van het belang van de vrijetijdseconomie in belangrijke keuzes in andere domeinen.

2. Verleiden
We willen inwoners en gasten laten zien dat Zuid-Limburg over de gehele breedte veel moois te bieden heeft. We verleiden recreanten en gasten om onontdekte parels te ontdekken, langer te blijven en vaker

terug te komen. Daarmee willen we geheel Zuid-Limburg laten profiteren van de positieve effecten van de vrijetijdseconomie en daarmee een te hoge recreatieve druk op toplocaties voorkomen.

3. Beleving van Zuid-Limburgse Grote Verhalen
We willen inzetten op het ontwikkelen, ontsluiten en promoten van de belangrijkste Zuid-Limburgse verhalen. Hiermee komen de toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten van Zuid-Limburg beter naar voren, worden alle deelbestemmingen betrokken, komen lokaal erfgoed en lokale cultuur beter tot hun recht en wordt het voor ondernemers gemakkelijker om gezamenlijk hun producten gericht te vermarkten.

4. Duurzame vernieuwing
Om nieuwe doelgroepen aan te (blijven) trekken en economisch vitaal te blijven, is continue vernieuwing van het toeristisch-recreatief product noodzakelijk. Dit betekent vestiging van nieuwe en ontwikkeling van bestaande attracties en bezienswaardigheden. Herontwikkeling en transformatie van verblijfsaccommodaties en ontwikkeling van verblijfsrecreatie vindt plaats wanneer dat bijdraagt aan een betere balans tussen vraag en aanbod.

5. Ondernemerschap en innovatie
Het betreft het stimuleren van innovatie binnen de sector en cross-overs erbuiten, thema- en doelgroepgericht werken en het verbinden van streekidentiteit aan ondernemers(chap).

De toeristische visie van de gemeente Stein en toeristische ontwikkelingen sluiten nauw aan bij de doelstellingen van de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg.

6.2.4 Een toekomstbestendige land- en tuinbouw

Zoals in hoofdstuk 4 is beschreven kent onze gemeente in vergelijking met andere kleinere gemeenten in Zuid-Limburg een beperkt aantal agrarische bedrijven. Slechts 39% van de totale oppervlakte van de gemeente is in gebruik is als agrarische cultuurgrond. Daar staat wel tegenover dat de agrarische sector een groot deel van de cultuurgrond in gebruik heeft en beheert als agrarische cultuurgrond (zie voor een gedetailleerde beschrijving hoofdstuk 4). Dit is de reden om in de Omgevingsvisie aandacht te besteden aan een toekomstbestendige land- en tuinbouw binnen onze gemeente.

Wij willen samen met agrariërs en belangenorganisaties een duurzame en vitale land- en tuinbouw ontwikkelen waarbij circulariteit en natuur-inclusiviteit belangrijke speerpunten zijn. Belangrijk hierbij is het behoud van een kleinschalig boerenlandschap waarbij wij de verbinding willen leggen met de landelijke verstilling door te zorgen voor meer verwevenheid met de natuur door bijvoorbeeld het aanleggen van akkerranden, brede bermen en houtwallen als belangrijke linten voor het landelijk gebied. De nadruk ligt op kleinschaligheid en nadruk op de natuur. Onder voorwaarden bieden wij ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor duurzaam concurrerende en innovatieve bedrijven op bestaande locaties (door uitbreiding van bedrijven op bestaande locaties). Indien verdere ontwikkeling op de huidige locatie niet mogelijk is en geen vrijkomende andere agrarische bedrijfslocatie benut kan worden, dan wordt ruimte geboden voor een nieuwe bedrijfslocatie na een goede ruimtelijke afweging. Nieuwe ontwikkelingen (inclusief vrijkomend agrarisch vastgoed) worden beoordeeld aan de hand van de specifieke kenmerken van het gebied, waarbij kleinschaligheid en kwaliteit voorop staan. Bij medewerking is landschappelijke inpassing als basisprestatie verplicht. Kortom, ontwikkelingen dienen bij te dragen aan het versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.

Wij willen ruimte bieden voor verbrede vormen van land- en tuinbouw, zoals aan het buitengebied gebonden vormen van kleinschalige en kwalitatieve recreatie en toerisme, maar ook aan bedrijven die in willen zetten op duurzaamheid. We streven naar diversiteit in het landschap, met daarin ruimte voor verschillende typen land- en tuinbouwbedrijven. Van agroforestry tot natuurinclusieve en multifunctionele landbouw waarin de landbouwer een rol speelt in het leveren van streekproducten (ook in relatie tot gezonde voeding) en korte afzetlijnen. Daarnaast zien we een belangrijke rol van de

landschapsbeheerder in het ondernemerschap bij de huidige en toekomstige ondernemers in de land- en tuinbouw.

Wij hechten veel waarde aan een goede dialoog met de agrarische sector en tussen de sector en directe omgeving.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot een toekomstbestendige land- en tuinbouw?

De Provincie Limburg, het Waterschap Limburg, de LLTB, de WML en zeven Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Stein, werken samen aan de uitvoeringsovereenkomst 'Propositie Heuvelland'. Deze overeenkomst heeft tot doel samen te gaan werken aan verduurzaming van water- en bodembeheer door agrariërs in het Heuvelland. Het werkgebied ligt rond de Beneden-Geul en het gebied ten oosten van het Bunder- en Elslooërbos.

De hoofdopgaven van de verduurzaming van water- en bodembeheer in het heuvelland Zuid Limburg zijn:

- Bereiken van goede milieu- en watercondities voor de (zeer soortenrijke) N2000-gebieden;
- Bescherming en herstel van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in het Heuvelland, waaronder de grondwaterbeschermingsgebieden in Zuid-Limburg;
- Verminderen van de wateroverlastproblemen in de dorpen in de beekdalen;
- Verdere verduurzaming van de landbouw naar toekomstbestendige en natuurinclusieve vormen van grondgebruik met een positieve bijdrage aan de effecten op water- en bodemkwaliteit, met een positief effect op CO2 en met ruimte voor andere – nieuwe - verdienmodellen voor de landbouw met minder milieubelasting.

Het Limburgs aanvalsplan Stikstof gaat specifiek in op de aanpak van de stikstofproblematiek. In de provinciale Omgevingsvisie en de omgevingsverordening zullen de opgaven in samenhang beschreven worden. Gemeenten (RUD) hebben de plicht om hun vergunningen en meldingen systematisch te registreren, actualiseren en daar waar nodig handhavend op te treden

In het Uitvoeringsprogramma Middengebied is als een van de opgaven opgenomen het onderzoeken van de vitaliteit van (agrarische) bedrijven en het bepalen van de overstijgende ontwikkelmogelijkheden met oog voor individuele belangen en het totaalbelang. Daarbij moet rekening worden gehouden met onder andere meer investeringskracht, financieringsvraagstukken, het belang van een locatie voor het landschap, kleinschaligheid en de relatie met toerisme, energietransitie en klimaatopgaven. Ook binnen onze gemeente is gestart met een dergelijke vitaliteitsscan van agrarische bedrijven.

6.4 Uitgangspunten thema unieke omgevingskwaliteiten

In het belang van het versterken van de unieke omgevingskwaliteiten in relatie tot de leefkwaliteit kiezen we om (toekomstige) ruimtelijke opgaven binnen dit thema in samenhang te bekijken en aan te pakken via een integrale gebiedsgerichte benadering waarbij de identiteit en kwaliteit van het gebied centraal staat. Hierbij betrekken we inwoners en (maatschappelijke) partners.

De unieke leefkwaliteiten willen wij verder versterken om zo een gezonde en groene leefomgeving voor onze inwoners te realiseren.

Binnen het thema unieke omgevingskwaliteiten hanteren we kwaliteit en kleinschaligheid als basisprincipes om de leefkwaliteit in onze gemeente verder te versterken. Er dient bij ruimtelijke ontwikkelingen sprake te zijn van een balans tussen toerisme, recreatie en vrijetijdseconomie enerzijds en landelijke verstilling anderzijds. Dit geldt ook voor het toekomstbestendig maken van de land- en

tuinbouw. Nieuwe ontwikkelingen (inclusief vrijkomend agrarisch vastgoed) worden beoordeeld aan de hand van de specifieke kenmerken van het gebied, waarbij kleinschaligheid en kwaliteit voorop staan. Waarbij bij medewerking landschappelijke inpassing als basisprestatie verplicht is. Kortom, ontwikkelingen dienen bij te dragen aan het versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.

Hoofdstuk 7 Een bereikbare en bedrijvige gemeente

7.1 Wat is onze ambitie?

Door de goede geografische ligging in de Euregio aan diverse snelwegen, de aanwezigheid van een haven, de nabijheid van de Chemelot Industrial Park, de Brightlands Chemelot Campus en Maastricht Aachen Airport en zeker niet te vergeten een sterk MKB, heeft Stein een gunstig economisch klimaat. Om dit klimaat verder te versterken is het van belang om juist die kansen te benutten die aansluiten bij de economische identiteit van onze gemeente en de economische diversiteit bevorderen. De coronacrisis heeft recentelijk aangetoond hoe belangrijk economische diversiteit is. Dit kunnen we niet alleen. Hiervoor is (Eu)regionale samenwerking noodzakelijk.

7.2 Wat is nodig?

Om ons gunstig economisch klimaat verder te versterken dienen een aantal opgaven gerealiseerd te worden die bijdragen aan de economische aantrekkelijkheid van Stein als woongemeente. Hierbij benutten wij de kansen die zich voordoen wat betreft een innovatieve en circulaire economie op Zuid-Limburgse schaal en de daarbij horende grensoverschrijdende kansen. Deze opgaven hebben een impact op de fysieke leefomgeving en dienen bij te dragen aan het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving.

7.2.1 Versterken lokale economie in de regio

Regionale economie

Zoals beschreven in bijlage 1 kent onze gemeente vier bedrijventerreinen, nl. Businesspark Stein, Haven en Paalweg, Kerensheide en Schutterstraat. Wij willen onze bedrijventerreinen verder versterken en verduurzamen. Hierbij sluiten wij aan bij de kerndoelen zoals opgenomen in de vastgestelde Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg:

- binnen onze gemeente worden geen bedrijventerreinen ontwikkeld;
- logistiek en productie op goed ontsloten (trimodale) locaties;
- we blijven inzetten op kwaliteitsverbetering van de bestaande voorraad;
- functiemenging of -wijziging kan alleen op stedelijke bedrijventerreinen;
- de ruimte op bedrijventerreinen dient zorgvuldig en duurzaam gebruikt te worden. Daarbij past structureel beheer via parkmanagement;
- functiemenging op bedrijventerreinen kan bijdragen aan de kwaliteit van die terreinen en aan een optimaal ruimtegebruik. Dat geldt zeker op campussen waar een menging van functies bijdraagt aan een uitnodigende werkomgeving. Op grote logistieke en productielocaties is functiemenging niet voor de hand liggend. De bedrijventerreinen met een overwegend lokale functie bieden soms meer mogelijkheden;
- terughoudendheid met functies die bij voorkeur in het stedelijk gebied of centrum thuis horen is op zijn plaats;
- voor vestiging van zelfstandige kantoren en detailhandel op bedrijventerreinen is geen plaats. Deze functies horen bij uitstek thuis in steden, kernen of specifieke winkelgebieden. Kantoorruimte als onderdeel van productiebedrijven is wel mogelijk (mits ondergeschikt). Er moet ook ruimte zijn voor ondergeschikte verkoop van goederen die zich bij uitstek leent voor vestiging op dit soort terreinen. Denk aan grove bouwmaterialen en ondergeschikte productiegerelateerde detailhandel. Het aantal branches is gelimiteerd en sluit aan bij lokaal beleid;

- de milieugebruiksruimte (geluidzones, risicocontouren, geurcirkels) van bedrijven en bedrijventerreinen wordt beheerd met het oog op een duurzame inpassing van bedrijven in hun omgeving.

In de gebiedsvisie Chemelot (zie hieronder) is als ambitie opgenomen bedrijventerreinen waar nodig aan te passen aan een duurzame en circulaire toekomst. Deze ambitie sluit aan bij het verder versterken en revitaliseren van onze bedrijventerreinen.

De omgeving en Chemelot

Hoewel het Chemelot Industrial Park en de Chemelot Brightlands Campus geen deel uitmaken van het grondgebied van onze gemeente (met uitzondering van de afvalzuiveringsinstallatie (IAZI) en een deel van de Haven Stein) heeft Chemelot vanuit verschillende invalshoeken (economisch, milieu, veiligheid, duurzaamheid en mobiliteit) impact op de fysieke leefomgeving in onze gemeente.

In het Masterplan 2030 van Chemelot staat de ambitie centraal 'om *samen ruimte te maken voor de meest veilige, meest duurzame en meest competitieve chemie- en materialensite in Europa*'. Deze visie onderschrijven en ondersteunen wij. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een economisch vestigingsklimaat in de regio en bieden kansen voor (nieuwe) opleidingen en werkgelegenheid waar wij als woongemeente van kunnen profiteren. Hoewel wij het belang van de economische ontwikkelingen begrijpen en ook onderschrijven, hechten wij er grote waarde aan dat deze ontwikkelingen in balans zijn en blijven met de omgevingskwaliteit. Verder streven wij naar een afname van overlast en hinder, bijvoorbeeld op het gebied van geluid, trillingen en veiligheidsrisico's (zie ook hoofdstuk 5). Daarnaast vinden wij het van belang dat de omgeving niet "op slot" gezet wordt en ruimtelijke ontwikkelingen, mits aanvaardbaar, de ruimte krijgen in het belang van de omgevingskwaliteit. Uiteraard hebben wij oog voor de veiligheidsaspecten.

In het Masterplan wordt aangegeven dat de geluidsruimte in de Haven Stein beperkt is. Onder de Omgevingswet ontstaat de mogelijkheid om die geluidsruimte te verbreden. Zoals al in hoofdstuk 6 aangegeven, wordt onder regie van de Provincie Limburg een integrale visie voor de Haven Stein opgesteld, in relatie tot het Blueportsnetwerk en Knooppunt 046. Daarbij dient enerzijds aandacht te zijn voor de economisch belangen van de bedrijven en de veranderende kijk op duurzame transportbewegingen maar anderzijds ook voor de leefkwaliteit in de omgeving van de haven en de verbindingsroute tussen de haven en Chemelot.

Chemelot wil de mogelijkheden onderzoeken voor een multimodale corridor tussen de site en de haven van Stein. Dit om de hinder van logistiek tussen de haven en de site te beperken en de leefkwaliteit voor de omgeving te verbeteren. De ontwikkeling van een multimodale corridor op het aangegeven tracé zal een grote impact hebben op Urmond. Nader onderzoek door Chemelot zal moeten aantonen of deze ontwikkeling mogelijk en wenselijk is. Op basis van nader onderzoek zal ook aandacht besteed moeten worden aan het bedrijfsbelang in relatie tot de belangen van de omgeving, aan de impact op de leefkwaliteit van de omgeving en aan welke maatregelen nodig zijn om te zorgen dat dit geen negatieve gevolgen heeft voor de leefkwaliteit. De ambitie uit de gebiedsvisie Chemelot en omgeving is dat de leefkwaliteit (o.a. impact verkeersveiligheid, geluid en trillingen) verbetert ten opzichte van de huidige situatie. Chemelot zet daarbij uitgebreid in op de dialoog met de omgeving. Het initiatief daarvoor ligt bij Chemelot. Op basis van eventueel nog nader uit te voeren onderzoeken door Chemelot zal het college een standpunt innemen over de wenselijkheid van deze ontwikkeling.
Voor een eventuele aanpassing en uitbreiding van de IAZI zoals opgenomen in het Masterplan van Chemelot is de ambitie van ~~DSM/~~Sitech om op de lange termijn te komen tot een volledig circulair waterbeheer voor de site.

Met opmerkingen [PJ1]: DSM geeft in reactiebrief d.d. 19 juli 2021 aan dit anders te verwoorden. De beoogde transitie van de Chemelot site betekent volgens DSM dat enige ontwikkelruimte op het gebied van milieu nodig is om de duurzaamheidsdoelstellingen voor 2050 daadwerkelijk te kunnen realiseren. Dit doet DSM in overleg met de omgeving en heeft daarbij aandacht voor de leefbaarheid en kwaliteit van de omgeving.

Het tekstvoorstel van DSM is niet overgenomen. In de visie staat 'streven naar', indien meer ontwikkelruimte nodig mocht zijn, bv. in relatie tot duurzaamheidsdoelen dan kan t.z.t. een afweging plaatsvinden.

Met opmerkingen [PJ2]: DSM geeft in de reactiebrief aan dat met de aanleg van de mulitmodale corridor wordt getracht juist de hinder in de wijdere omgeving te verminderen. Het onderzoek naar hoe dit vorm zou moeten krijgen is nog maar net opgestart, maar van grote impact op Urmond mag volgens DSM uiteraard geen sprake zijn. DSM verzoekt om 'grote impact op Urmond' te verwijderen uit de tekst. Daarnaast wordt verzocht om ook alvast aan te geven dat door een niet-openbare multimodale corridor de verkeersveiligheid in de omgeving wordt vergroot, doordat grote aantallen logistieke bewegingen niet meer over de openbare weg worden afgehandeld. Daarnaast zal volgens DSM door de multimodale corridor ook de duurzaamheid van deze logistiek verbeterd worden: door een modal shift naar binnenvaart en door op een niet-openbare verbinding andere typen (duurzamere) modaliteiten in te zetten.

Tekstvoorstel van DSM is niet overgenomen. Ons standpunt v.w.b. de mutimodale corridor blijft overeind. Sluit ook aan op de Gebiedsvisie Chemelot e.o. De (positieve) punten die door DSM worden opgesomd sorteren al voor op de uitkomsten van het onderzoek. Wij willen de resultaten van het onderzoek afwachten.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het versterken van de lokale economie in de regio?

In samenspraak met Chemelot, DSM, de Provincie, de gemeenten Sittard-Geleen en Beek en de omgeving zijn er momenteel diverse deelprojecten opgestart rondom Chemelot. Het gaat dan om het opstellen van de gebiedsvisie voor Chemelot, de Veiligheidsvisie en het omgevingsplandeel voor Chemelot. Wij zullen per deelproject kort de ontwikkelingen aangeven.

Gebiedsvisie Chemelot
In 2019 is besloten dat Chemelot samen met de gemeenten Sittard-Geleen en Stein, de Provincie Limburg en bewonersorganisaties een strategische gebiedsvisie opstelt voor de omgeving van Chemelot. Doel van deze gebiedsvisie is om de transformatie van Chemelot naar een circulaire kennisindustrie in chemie en materialen in balans met de omgeving te laten plaatsvinden. De strategische gebiedsvisie verbeeldt de toekomstvisie voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving rondom Chemelot. Het betreft een strategische verkenning die weergeeft hoe de ambities van alle partijen in het gebied een plek krijgen.
Deze integrale gebiedsvisie voor de omgeving van Chemelot moet richting geven aan lopende en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rondom Chemelot op korte en lange termijn, met bijzondere aandacht voor de samenhang met de omgeving en de toekomstige inrichting van gebieden. Belangrijke ingrediënten voor de visie zijn een veilige en leefbare (woon)omgeving, een waardevol landschap, Chemelot als economische motor, goede bereikbaarheid, duurzame ontwikkeling en aandacht voor de cultuurhistorie en identiteit van het gebied.
De gebiedsvisie sluit aan op de voorliggende Omgevingsvisie en zal een verder vertaling krijgen in o.a. het omgevingsplan.

Veiligheidsvisie
Naar aanleiding van de aanbevelingen in het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft de provincie samen met de gemeenten Sittard-Geleen, Stein en Beek, de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en de RUD Zuid-Limburg, en in nauwe betrokkenheid met de GGD Zuid-Limburg en de Inspectie SZW, de 'Veiligheidsvisie Chemelot e.o.' opgesteld. Deze visie is in 2019 vastgesteld door de gemeenteraad.
De Provincie Limburg is bevoegd gezag en houdt vanuit die rol toezicht op de veiligheid op en rond de site.

Uit de Veiligheidsvisie vloeien een aantal maatregelen voort:

- het aanwijzen van aandachtsgebieden i.v.m. de diverse risicoscenario's (zullen vertaling moeten krijgen in omgevingsplandeel);
- het uitwerken van een integraal communicatieplan;
- het inrichten van een externe onafhankelijke Technische Veiligheidscommissie (TVC) die een bovenwettelijk veiligheidskader incl. planologische zonering binnen en buiten Chemelot gaat opstellen, vast te leggen in een convenant;
- het versterken van de rol van Chemelot Site Permit B.V. (CSP) om als houder van de koepelvergunning op te treden bij overtredingen;
- het voortzetten van het extra toezicht in het kader van Brzo en de Wabo.

De uitkomsten van deze acties en maatregelen worden mede gebruikt bij het bij het opstellen van het omgevingsplandeel voor Chemelot.

Omgevingsplandeel Chemelot
De colleges van de gemeenten Sittard-Geleen, Stein en Beek en de Provincie Limburg hebben besloten om in overleg met Chemelot (DSM als grondeigenaar en CSP BV) een omgevingsplandeel voor Chemelot op te stellen. Om te voorkomen dat er voor de site verschillende regimes gaan gelden, is verder besloten om qua omgevingsaspecten één regeling voor Chemelot en het invloedsgebied te maken.

Vertrekpunt voor het omgevingsplandeel vormen in beginsel de vigerende bestemmingsplannen en relevante verordeningen, de verleende vergunningen en bestuurlijk vastgestelde afspraken. Hierbij gaat het om een 'horizontale transitie': van de huidige ruimtelijke ordeningssystematiek naar de systematiek die voortvloeit uit de nieuwe Omgevingswet. Toekomstige ontwikkelingen vallen buiten de scope van dit project. Het streven is om een eenduidige regeling te maken op basis van de anno 2021 geldende situatie, vertaald onder de nieuwe wet- en regelgeving van de Omgevingswet. De gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Stein nemen hierbij de regie door een gezamenlijke omgevingsplanregeling op te stellen in goed overleg en in nauwe samenspraak met de Provincie Limburg en Chemelot.

Versterken van de lokale economie

Wij sluiten aan bij de vastgestelde kerndoelen winkels uit de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg. Het gaat om de volgende kerndoelen:

- er is ruimte voor nieuwe winkelgebieden of uitbreidingen van bestaande winkelgebieden met regionale impact als deze aantoonbaar toegevoegde waarde bieden aan de regio, leiden tot versterking van de structuur en de vitaliteit van de binnensteden niet aantasten. Volgens de principes van het dynamisch voorraadbeheer moet de ontwikkeling ervan gepaard gaan met het verdwijnen van bestaande voorraad elders in de regio;
- er blijft ruimte voor verantwoorde doorontwikkeling van bestaande winkelgebieden elders in het bebouwd gebied, zolang deze passen in de winkelhiërarchie en geen ongewenste neveneffecten hebben op andere concentratiegebieden, zoals binnensteden. Volgens de principes van het dynamisch voorraadbeheer moet de ontwikkeling ervan gepaard gaan met het verdwijnen van bestaande voorraad elders in de regio. Buiten de concentratie- en balansgebieden willen we in principe geen nieuwe winkels, met uitzondering van zeer kleinschalige winkels;
- winkels horen niet op bedrijventerreinen thuis, behalve als het gaat om verkoop van goederen die zich bij uitstek leent voor vestiging op een bedrijventerrein, zoals grove bouwmaterialen;
- naar de toekomst toe worden winkelgebieden in Zuid-Limburg compacter en streven we naar clustering van winkels;
- voor grotere initiatieven binnen bestaande winkelgebieden, winkels of uitbreidingen zal steeds bekeken moeten worden of deze passen binnen deze structuurvisie en de subregionale visies voor winkels en lokaal beleid. Er vindt daarover afstemming plaats in het juiste bestuurlijke gremium;
- aan de afweging ligt een onafhankelijke ruimtelijk-economische effectenstudie ten grondslag, waarvoor de initiatiefnemer zorg draagt. Bij de afweging speelt ook de Ladder voor duurzame verstedelijking een rol;
- voor nieuwe supermarkten en uitbreidingen van supermarkten binnen de hoofdstructuur die daarmee in totaal groter worden dan 1.200 m² wvo dient altijd op Zuid-Limburgs schaalniveau bestuurlijke instemming gezocht te worden. Voor nieuwe initiatieven en uitbreidingen van supermarkten tot in totaal maximaal 1.200 m² wvo volstaat afstemming op subregionaal niveau;
- het uitgangspunt dat supermarkten binnen de hoofdwinkelstructuur op passende niveaus van de winkelhiërarchie gevestigd moeten worden, is leidend;
- winkels in de centra van kleinschalige kernen, zonder concentratiegebieden en balansgebieden worden vrijgesteld van salderen wanneer de oppervlakte in wvo kleiner is dan 100 m². Vestiging van een kleine winkel tot dit oppervlak heeft geen neveneffecten op de winkelstructuur als geheel en draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid van deze kernen.

Onze ruimtelijke economische focus ligt op het versterken van vitale centra. In de vastgestelde Transformatievisie Wonen zien wij Stein en Elsloo als stedelijke kernen met historische centra en met commerciële en maatschappelijke voorzieningen en Urmond als landelijke kern met de aanwezigheid van de voornaamste dagelijkse voorzieningen (zie ook hoofdstuk 4).

Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme zien we als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente (zie hoofdstuk 6).

We blijven aan huis gebonden bedrijvigheid faciliteren. Voorwaarde is wel dat er sprake is van een balans tussen bedrijvigheid en de leefkwaliteit in woonkernen. Bedrijvigheid aan huis moet geen negatieve gevolgen hebben op de leefkwaliteit in de wijk of buurt.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het versterken van de lokale economie?

In 2017 is het economisch beleidsplan 2017-2020 vastgesteld. Een belangrijk doel is het ontwikkelen van een eigen identiteit als ondernemend Stein voor en door ondernemers. Om onze lokale economie verder te versterken (en te herstellen na de coronacrisis) stimuleren en faciliteren wij de samenwerking tussen gemeente en ondernemers, ondernemers onderling en ondernemers en onderwijs. Hiervoor is aandacht in het nieuwe economische beleidsplan.

In samenwerking met andere gemeenten in de Westelijke Mijnstreek heeft een onderzoek plaatsgevonden naar bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Het doel is om de behoefte in kaart te brengen wat betreft bedrijventerreinen en kantoorlocaties in de Westelijke Mijnstreek in de periode 2021-2030. Daarnaast is een proces gestart om te komen tot een nieuw detailhandelbeleid voor de Westelijke Mijnstreek. Het consumentengedrag verandert en de impact van het coronavirus brengt verschillende trends en ontwikkelingen in een stroomversnelling. Daarom is een heldere visie en een actueel detailhandelsbeleid essentieel.

Transitie naar een duurzame economie

Wij willen de lokale economie versterken door de transitie naar een duurzame economie te stimuleren (reductie van CO2 in 2050 met 95%), waarbij hergebruik van grondstoffen (mede in relatie tot afvalbeheer[18]) kansen biedt. Hierbij hebben wij tevens oog voor een goede balans met de kwaliteit van de leefomgeving.

In onze Energievisie hebben wij opgenomen bedrijven te stimuleren deel te nemen aan de energietransitie (zie hoofdstuk 8).

Wij benutten de kansen die zich voordoen op het vlak van een innovatieve en circulaire economie in de regio Zuid-Limburg. Het NOVI-gebied Zuid-Limburg speelt hierbij een aanjagende rol. Hierbij leggen wij tevens verbindingen met andere ambities in deze Omgevingsvisie, zoals op het gebied van natuurinclusief en circulair bouwen, multimodale bereikbaarheid (knooppunt 046) en het samen met agrariërs en belangenorganisatie ontwikkelen van een duurzame en vitale landbouw.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen rond de transitie naar een duurzame economie?

Het Regionaal Beleidskader van afval tot grondstof 2021-2025 draagt bij aan de ambitie om in 2050 een circulaire economie te realiseren. Het beleid beoogt een bijdrage te leveren aan verduurzaming van de economie door materialen in de kringloop te houden. De bijdrage van de gemeente bestaat uit optimalisatie van de inzameling van grondstoffen bij huishoudens en bevordering van bewustwording en verantwoord gedrag bij de inwoners. Het sluiten van de economische materialenkringloop levert een bijdrage aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen.

[18] Afvalbeheer is toegevoegd naar aanleiding van de straatinterviews.

Om de hoeveelheid restafval te reduceren en een betere kwaliteit grondstoffen te verkrijgen wordt de focus met het nieuwe grondstoffenplan verbreed naar service op milieu en restafval.

Samen met de andere Limburgse gemeenten (Afvalsamenwerking Limburg) willen wij in de toekomst het huishoudelijk afval in Limburg verwerken en er grondstoffen voor nieuwe producten van maken. De voorbereidingen voor deze circulaire afvalverwerking zijn reeds gestart.

Eén van de hoofdopgaven van het NOVI-gebied Zuid-Limburg is een innovatieve, grensoverschrijdende en circulaire economie. Hierbij is het doel het realiseren van een brede welvaart door o.a. grensbelemmeringen weg te nemen, de kenniseconomie te versterken en de innovatieve chemie en kennisinstellingen als groeiversnellers voor de transformatie naar een duurzame economische en maatschappelijk welvarende toekomst te benutten. Wij onderschrijven deze ontwikkelingen en willen hier een actieve rol in vervullen, mede in relatie tot de ontwikkelingen in het kader van knooppunt 046 (zie ook 7.2.2 optimale (digitale) bereikbaarheid).

7.2.2 Optimale (digitale) bereikbaarheid

Wij willen onze (digitale) bereikbaarheid optimaliseren. Een goede (digitale) bereikbaarheid draagt niet alleen bij aan het versterken van ons economisch klimaat, maar zorgt ook voor het versterken van Stein als woongemeente met sociale en vitale wijken en kernen.

Mobiliteit

Mobiliteit zien wij als een belangrijk middel om een optimale bereikbaarheid voor onze inwoners, werknemers en bezoekers en tussen kernen te realiseren. Een optimale bereikbaarheid is een belangrijke voorwaarde om onze ambitie om ons economisch klimaat verder te versterken te realiseren. En niet alleen dat, mobiliteit loopt als een rode draad door alle vijf de thema's uit deze Omgevingsvisie en is een belangrijke drager om de leefkwaliteit in Stein als woongemeente verder te versterken. Onze ambitie met betrekking tot mobiliteit ziet er per thema als volgt uit:

Ambitie mobiliteit & sociale en vitale wijken en kernen:

- het faciliteren en stimuleren van ontmoeten en verbinden door het toepassen van het STOMP[19] ontwerpprincipe in de kernen;
- het borgen van de bereikbaarheid tussen kernen onderling door de afhankelijkheid van de eigen auto te verkleinen.

Ambitie mobiliteit en een veilige en gezonde leefomgeving:

- continu aandacht voor een veilige leefomgeving door het aanpakken van de verkeersveiligheid middels een risico gestuurde aanpak (Strategisch Plan Verkeersveiligheid);
- het beschermen van de volksgezondheid en het milieu door te voldoen aan de wettelijke normen voor geluid- en luchtkwaliteit voor verkeer;
- het bevorderen van een (positief) gezonde leefstijl door:
  (maatschappelijke) voorzieningen goed bereikbaar te maken voor wandelaars en fietsers (dagelijkse activiteiten);
  het groen in de kernen en het buitengebied te verbinden voor wandelaars en fietsers (ontspannen).

Ambitie mobiliteit en unieke omgevingskwaliteiten:

- het versterken van de toeristische infrastructuur door het realiseren van een grensoverschrijdend kwalitatief recreatief fiets- en wandelnetwerk;

[19] Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar en collectief vervoer, Mobility as a service en de Privéauto.

- het faciliteren van de land- en tuinbouw door het aanwijzen van een landbouwroutenetwerk.

Ambities mobiliteit en een bereikbare en bedrijvige gemeente:
- het ondersteunen van de economische clusters door het optimaliseren van de multimodale bereikbaarheid.

Ambities mobiliteit en energietransitie:
- het verminderen van de CO2-uitstoot door het vergroten van het aandeel duurzame vervoerwijzen (modal shift) en het verduurzamen van de automobiliteit.

Deze ambities zijn nader uitgewerkt in het Mobiliteitsplan.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot mobiliteit?

Onze ambities met betrekking tot mobiliteit zijn uitgewerkt in het Mobiliteitsplan. Hierbij hebben wij ook aansluiting gezocht bij de Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg.
In deze visie staan de volgende ambities centraal:
- mobiliteit draagt bij aan het doorontwikkelen van de agglomeratiekracht van Zuid-Limburg waarbij steden als Eindhoven, Luik en Aken onderdeel worden van het 'Daily Urban System' en de bereikbaarheid binnen de agglomeratie toeneemt;
- mobiliteit draagt bij aan het verbeteren van gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in onze steden, het Heuvelland en binnen de dorpen door meer '*actieve mobiliteitsvormen*' die minder ruimte innemen en veiliger zijn voor (kwetsbare) verkeersdeelnemers;
- mobiliteit draagt bij aan verduurzaming en CO2-reductie en
- mobiliteit draagt bij aan een inclusievere samenleving en verbeterde collectieve bereikbaarheid, waarmee de bewegingsvrijheid van mensen, hun kansen op werk, het gebruik van voorzieningen en het leggen van sociale contacten toenemen.

Daarnaast wordt samen met de gemeenten Sittard-Geleen en Beek onder leiding van de Provincie Limburg momenteel gewerkt aan een Gebiedsverkenning Mobiliteitsopgave Westelijke Mijnstreek waarbij ook de ambities van Chemelot met betrekking tot mobiliteit worden meegenomen.

Logistiek

Wat betreft logistiek ligt onze gemeente aan één van de multimodale hotspots Sittard-Geleen/Stein-Beek (knooppunt 046) van Limburg. Hier komen meerdere vervoersmodaliteiten samen (spoor, weg, water, lucht) en is overslag mogelijk. De logistieke sector is een voorname sector die een bijdrage kan leveren aan een de versterking van het lokale en regionale economische klimaat.

Samen met de Provincie, Rijkswaterstaat en buurgemeenten willen wij bijdragen aan de verdere logistieke ontwikkeling van knooppunt 046. Een belangrijke ontwikkeling hierbij is het mede oplossen van mobiliteitsknelpunten door zoveel mogelijk goederenvervoer over het spoor en water (met het Julianakanaal als belangrijk onderdeel van de Maasroute) te vervoeren. De Haven Stein speelt hierbij een belangrijke rol. Daarom zijn wij voorstander van het opstellen van een integrale visie voor de ontwikkelingen in de Haven Stein in relatie tot het Blueportsnetwerk en Knooppunt 046, waarbij enerzijds aandacht is voor de economisch belangen van de bedrijven en de veranderende kijk op duurzame transportbewegingen maar anderzijds ook voor de leefkwaliteit in de omgeving van de haven en de verbindingsroute tussen de haven en Chemelot.

De ambitie van Chemelot is gericht op het versterken van de multimodale transportinfrastructuur. Veiliger en duurzaam transport staat hierbij centraal. Het gaat dan o.a. om buisleidingen tracés tussen en via de Haven Stein en Chemelot. Wij onderschrijven deze ontwikkeling maar hierbij dient tevens

aandacht te zien voor de omgeving en het beperken van de risico's vanwege het vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen als ook over de weg en het water (zie ook hoofdstuk 5). Enerzijds omdat een toename van het vrachtverkeer wordt verwacht, anderzijds omdat dit een doorontwikkeling van de haven Stein vereist.

Wij zijn ons bewust dat de huidige dynamiek in de economie (door digitalisering, robotisering, energietransitie en next economy) en maatschappij (individualisme, veranderende vraag naar arbeids-skills) vraagt om een gezamenlijke visie en inzet van publieke en private stakeholders op de juiste investeringen voor de optimalisatie van het Knooppunt 046 en het belang van een toename van intermodaal vervoer. Echter, maatregelen die moeten worden getroffen om de optimalisatie vorm te geven (zoals de aanleg van een multimodale corridor, de aanleg van buisleidingen of uitbreidingen van de laadkade) dienen eerst grondig te worden onderzocht, op draagvlak te worden getoetst en in dialoog met de omgeving tot stand te komen. Op deze wijze willen wij zorgen voor een balans tussen enerzijds de leefkwaliteit in Stein als groene woongemeente en anderzijds het stimuleren van de bedrijvigheid binnen onze gemeente.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot logistiek?

Binnen het Meerjarenprogramma voor Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) wordt samengewerkt aan de versterking van de Nederlandse logistieke positie via het programma Goederenvervoercorridors. De ambitie is een vlot, betrouwbaar, robuust, veilig en duurzaam transportsysteem dat bijdraagt aan duurzame economische groei, waarover de gebruikers tevreden zijn. Dit moet onder andere bereikt worden door het oplossen van knelpunten rond congestie en logistieke betrouwbaarheid, het versterken van innovatie en de concurrentiekracht en het verminderen van de negatieve externe effecten (klimaat en milieu) van vervoer. Het programma is georganiseerd rond vijf thema's: bovengemiddelde knooppunten, doorstroming, service voor gebruikers, duurzaamheid en innovatie. Het wordt in drie fasen uitgevoerd, waarbij zeventien acties en projecten gerealiseerd moeten worden. Eén van deze acties gaat over de optimalisatie van de logistieke knooppunten op de corridors die van bovengemiddeld belang zijn voor het functioneren. Een van deze knooppunten betreft het knooppunt 046 (Sittard-Geleen/Stein). Voor het Knooppunt 046 is een handelingsperspectief opgesteld en zijn concrete acties benoemd die in het kader van het MIRT worden opgepakt.

Verbeteren van de digitale bereikbaarheid

In de toekomst zal een goede digitale bereikbaarheid voor Stein als woongemeente steeds belangrijker worden. De Covid-19 crisis heeft duidelijk gemaakt dat we onafhankelijk van tijd en plaats digitaal kunnen werken en leven. Wanneer de trend van meer digitaal vanuit thuis werken en studeren doorzet, kunnen we daar als woongemeente van profiteren. Mensen zijn minder gebonden aan vaste werklocaties ver buiten onze regio en werken meer vanuit thuis, waardoor zij in de regio blijven wonen of terugkeren. Wij streven er dan ook naar om de digitale bereikbaarheid voor onze inwoners, bedrijven en ondernemers te optimaliseren.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het verbeteren van de digitale bereikbaarheid?

Het grootste gedeelte van de gemeente Stein is reeds aangesloten op het glasvezelnetwerk. Wij streven ernaar om het glasvezelnetwerk uit te breiden naar 100%. Wij hebben de Provincie Limburg gevraagd om Stein mee te nemen in het dossier "snel Internet in het buitengebied". De provincie heeft de ambitie om tot een aanpak voor Zuid-Limburg te komen en de zeer dure adressen in heel Limburg van een aanpak te voorzien.

Voor omgevingsvergunningplichtige antenne-installaties gelden de volgende algemene beleidsuitgangspunten:

- plaatsing van een zendinstallatie op of bij monumenten en in de beschermde stads- en dorpsgezichten in het algemeen is niet toegestaan;
- er moet steeds worden gestreefd naar maximale site-sharing;
- de plaatsing op bestaande antennemasten of andere bestaande bouwwerken zoals hoogspanningsmasten, lichtmasten en verkeersportalen heeft nadrukkelijk de voorkeur;
- er moet zoveel mogelijk worden aangesloten bij bestaande bebouwing of elementen;
- plaatsing dient zoveel mogelijk uit het zicht te gebeuren;
- de installaties dienen zoveel mogelijk te worden geïntegreerd in de architectuur en/of de omgeving;
- de installaties mogen geen afbreuk doen aan de visuele kwaliteit van een gebouw en de omgeving;
- specifieke architectonische kenmerken mogen niet aangetast worden;
- bij in aanmerking komende nieuwbouw dient rekening te worden gehouden met de integratie van de installatie;
- een goede vormgeving van installaties en montage- en bevestigingsmethodieken kan de integratie in de omgeving en acceptatie vergemakkelijken;
- voor het aanbrengen van installaties nabij bestaande masten en reclamezuilen gelden dezelfde beoordelingscriteria als voor de vormgevende aspecten van gebouwen;
- de antenne-installaties, alsmede de bijbehorende technische installaties en de bedrading, moeten door middel van zorgvuldige materiaal- en kleurkeuze in de omgeving ingepast worden;
- het ter beoordeling voor te leggen materiaal dient een volledig inzichtelijk beeld te geven van de beoogde installatie in zijn omgeving, compleet met toebehorende infrastructuur.

Voor het verlenen van medewerking wordt onderscheid gemaakt in stimulerend en restrictief beleid voor bepaalde gebieden.

Stimulerend beleid
Hierbij wordt in principe medewerking verleend aan realisering van omgevingsvergunningplichtige antenne-installaties. Deze medewerking is afhankelijk van de functie van de locatie in een bepaald gebied. Stimulerend betekent dan ook 'onder voorwaarden mogelijk'. Medewerking vindt plaats indien in ieder geval is voldaan aan de algemene beleidsuitgangspunten.

Restrictief beleid
Hierbij wordt geen medewerking verleend aan de realisering van antenne-installaties in de aangegeven gebieden/functies, tenzij door de aanvrager wordt aangetoond dat in de gebieden waar een stimulerend beleid wordt gevoerd geen adequate locatie c.q. oplossing gevonden kan worden.

In zijn algemeenheid wordt een verzoek tot plaatsing van een antenne-installatie getoetst aan de volgende criteria: stedenbouwkundige, landschappelijke, bouwtechnische, ruimtelijke kwaliteit, monumentale en maatschappelijke aspecten. In een als 'restrictief' aangemerkt gebied/functie gelden deze aspecten in versterkte mate.

Samengevat ziet dit er als volgt uit:

Antwoord *Vraag*	**Gebied**	**Woonfuncties**	**Werkfuncties**	**Recreatieve functies**
Capaciteit	**Beschermd stads- en dorpsgezicht**	Restrictief	Restrictief	Restrictief
Capaciteit	**Stedelijk gebied/ Gebied binnen bebouwde kom**	Restrictief	Stimulerend	Stimulerend
Capaciteit	**Industriegebied**	Restrictief	Stimulerend	Stimulerend

Capaciteit/ Dekking	**Buitengebied**	Restrictief	Stimulerend	Restrictief
Capaciteit/ Dekking	**Infrastructuur**	Restrictief	Stimulerend	Restrictief

7.4 Uitgangspunten thema een bereikbare en bedrijvige gemeente

Het realiseren van de ambities is gericht op het versterken van het economisch klimaat en dit mag niet leiden tot een inbreuk op de leefkwaliteit in onze woonkernen. Hiertoe is het van belang dat bij ruimtelijke ontwikkelingen die samenhangen met economische bedrijvigheid inzichtelijk wordt gemaakt wat de impact is op de leefkwaliteit, welke maatregelen getroffen moeten worden om de negatieve gevolgen tegen te gaan en hoe deze maatregelen in dialoog met de omgeving tot stand komen en op draagvlak worden getoetst.

Wij willen onze unieke omgevingskwaliteiten behouden en versterken waarbij kwaliteit en kleinschaligheid leidend zijn. Bij het realiseren van onze ambities met betrekking tot een bereikbare en bedrijvige gemeente zullen wij deze uitgangspunten niet uit het oog verliezen.

De ambities en ontwikkelingen rond Chemelot zijn ook van belang voor onze gemeente in het kader van o.a. het versterken van de regionale en lokale economie, het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid. Een absolute voorwaarde voor ons is dat er een balans moet zijn tussen deze ontwikkelingen enerzijds en de ontwikkelingsmogelijkheden van onze gemeente anderzijds. Ontwikkelingen binnen de inrichting Chemelot kunnen er immers toe leiden dat mogelijkheden voor bijvoorbeeld woningbouw en bedrijven in onze gemeenten in het gedrang komen vanwege regelgeving, waaronder omgevingsveiligheid en geluidsregelgeving.

Hoofdstuk 8 Energietransitie

8.1 Wat willen we bereiken?

In het Klimaatakkoord is met het Rijk afgesproken dat provincies, gemeenten en waterschappen primair aan de lat staan om via de Regionale Energiestrategieën (RES-en) maatschappelijk gedragen (ruimtelijke) keuzes te maken voor duurzame elektriciteitsopwekking op land (35 Twh in 2030) en alternatieve warmtevoorzieningen in de gebouwde omgeving. Voor deze energietransitie is (schaarse) ruimte in de fysieke leefomgeving nodig, zowel boven als onder de grond (zie ook hoofdstuk 7 onderdeel bodem). Voor de energietransitie zijn verschillende maatregelen op lokaal niveau noodzakelijk, waarbij wij open staan voor innovatieve toepassingen. De basis hiervoor is gelegd in onze Energievisie. Wij willen in de gemeente Stein een vermindering van de CO2-uitstoot (in 2030 met 49% verlaagd en in 2050 is de gemeente Stein energieneutraal).

8.2 Wat gaan we doen?

De volgende hoofddoelen zijn in de Energievisie opgenomen:

- Faciliteren en bijdragen aan de realisatie van de energietransitie
- Stimuleren van verduurzamen woningen en gebouwen (warmte en elektriciteit)
- Zorgvuldige inpassing van de maatregelen ten behoeve van de energietransitie in de omgeving
- Bedrijven stimuleren om deel te nemen aan de energietransitie
- Verduurzamen van de mobiliteit

In deze Omgevingsvisie sluiten we aan bij de uitgangspunten van de Energievisie. De energietransitie zien we als een rode draad die dwars door de andere vier thema's van de Omgevingsvisie loopt. We zullen per thema de ambities met betrekking tot de energietransitie aangeven. Daarnaast gaan we in op de opgaven die voor onze gemeente voortvloeien uit de Regionale Energiestrategie (RES) Zuid-Limburg. Tot slot is energiebesparing als aparte opgave geformuleerd.

8.2.1 Sociale en vitale wijken en de energietransitie

We faciliteren onze inwoners bij de totstandkoming van de energietransitie. Wij informeren onze inwoners en stimuleren projecten en eigen initiatieven van inwoners. Hierbij staat betrokkenheid en participatie van onze inwoners centraal. Woningcorporaties zien wij als startmotor bij het meenemen van het particuliere bezit in de energietransitie. Naast de energietransitie is energiebesparing een belangrijke maatregel.

De energietransitie in wijken en kernen verbinden wij aan de transformatie en het verduurzamen van de woningvoorraad (zie hoofdstuk 5). In 2050 dienen uiteindelijk alle woningen en gebouwen in Nederland van het aardgas af te zijn en aangesloten te zijn op een alternatieve warmtebron. De doelstelling voor 2030 is om 20% van de woningen in Nederland van het aardgas af te sluiten en middels een alternatieve warmtebron te verwarmen. Naast plaatsing van zonnepanelen op daken en mogelijkheden voor duurzame opwek van energie op land vanuit de RES wordt de Transitievisie Warmte (TVW) opgesteld. De resultaten van de RES en de Regionale Structuur Warmte (onderdeel van de RES) vormen input voor deze TVW. In de TVW wordt vastgesteld welke wijk voor 2030 van het gas af gaat en welke alternatieve warmtebron in deze wijk volgens de gemeente de beste oplossing is. Hierbij wordt ook een doorkijk gegeven naar 2050, wanneer de gehele woningvoorraad van het (aard)gas af moet zijn. De TVW wordt uiterlijk in december 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. De doelen uit de TVW worden in een vervolgtraject verwerkt in specifieke wijkuitvoeringsplannen waarin per wijk de transitie wordt beschreven die de wijk dient te ondergaan om van het (aard)gas te gaan en om aangesloten te worden op een alternatieve warmtevoorziening.

In het kader van de leefkwaliteit van onze wijken en kernen hanteren we het uitgangspunt van multifunctioneel ruimtegebruik. Dit wil zeggen dat een combinatie van verschillende functies de voorkeur heeft boven enkelvoudige functies.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen?

Naar aanleiding van deze ambities uit onze Energievisie en onze visie op levensloopbestendig wonen is het project Dubbel Duurzaam Stein ontstaan. Dit project bestaat uit diverse deelprojecten, zoals het aanbieden van energie- en zorgscans, informatiebijeenkomsten, duurzaamheidsloket (telefonisch en fysiek) én het Huis van de Toekomst. Alle deelprojecten hebben als doel om inwoners uit de gemeente Stein te informeren en enthousiasmeren aangaande levensloopbestendig wonen en het verduurzamen van woningen.

8.2.2 Een veilige en gezonde leefomgeving en de energietransitie

Om de veiligheid en gezondheid te waarborgen willen wij zicht hebben op de veiligheidsaspecten die samenhangen met de energietransitie en nieuwe technische ontwikkelingen zodat wij risicobronnen kunnen identificeren en meenemen in de verdere planvorming. Wij zetten in op een veilige energietransitie.

8.2.3 Unieke omgevingskwaliteiten en de energietransitie

Zoals eerder aangegeven is voor de energietransitie (schaarse) ruimte in de fysieke leefomgeving noodzakelijk. Dit betekent dat er ruimtelijke keuzen gemaakt dienen te worden. Het leidende principe voor ons als gemeente is een zorgvuldige inpassing van de maatregelen in de fysieke leefomgeving en dan met name in ons buitengebied, zodat een balans bestaat tussen enerzijds het versterken van onze unieke omgevingskwaliteiten en anderzijds de urgente opgaven in het kader van de energietransitie.

Om onze unieke omgevingskwaliteiten te behouden en te versterken hanteren we het uitgangspunt van multifunctioneel ruimtegebruik. Dit wil zeggen dat een combinatie van verschillende functies de voorkeur heeft boven enkelvoudige functies.

Een belangrijk aanvullend uitgangspunt is dat er tot 1 juli 2024 vanuit de RES primair wordt ingezet op grootschalige opwek van zonne-energie op daken, bedrijventerreinen en parkeerterreinen. Vanaf 1 juli 2024 is het mogelijk om onder voorwaarden grootschalige opwek van zonne-energie te realiseren op andere gronden. Hiertoe worden nadere voorschriften opgesteld in een ruimtelijk afwegingskader voor de opwek van zonne-energie op daken en gronden in de gemeente Stein.

In hoofdstuk 7 (onderdeel bodem en ondergrond) is reeds gewezen op de mogelijk toenemende ruimtelijke druk ten gevolge van infrastructurele maatregelen in het kader van de energietransitie. Op dit moment is nog niet duidelijk wat dit voor onze gemeente betekent. In dit stadium, waarin nog een alternatieve warmtebron gekozen moet worden en onduidelijk is waar en hoeveel elektriciteit lokaal opgewekt gaat worden en het benodigde transport hiervan, is het nog te vroeg om conclusies te trekken wat betreft kabeldruk. Wij zullen dit in de toekomst uitdrukkelijk monitoren.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen?

In het afwegingskader voor de RES is een rangorde vastgesteld voor zoekgebieden voor het opwekken van duurzame energie. Deze rangorde houdt geen volgtijdelijkheid in. Dit betekent dat er niet gewacht

hoeft te worden met het aanleggen van een zonneweide op bijvoorbeeld parkeerterreinen voordat alle beschikbare en geschikte daken vol liggen. Windenergie is in de gemeente Stein niet mogelijk.

Er is gekozen voor de volgende rangorde:

- Zon op daken van woningen, gemeentelijke gebouwen en bedrijven/loodsen
- Zon op parkeerterreinen, bedrijventerreinen en braakliggende grond
- Zon op landbouwgebied (mogelijkheden vanaf juli 2024 op basis van op te stellen ruimtelijk afwegingskader)

Naast deze zoekgebieden zijn er ook enkele gebieden met een geringe opbrengst, die daarom geen deel uit maken van de RES, en zijn enkele uitsluitingsgebieden aangewezen (zie ook de toelichting op de RES in 8.2.5):

- Gebieden met verwachte geringe opbrengst
  - Zon op parkeerterreinen kleiner dan 300 m²
  - Zon langs wegen en dijken (infrastructuur)
  - Zon op erven in het buitengebied
- Uitsluitingsgebieden
  - Uitsluitingsgebieden infrastructuur
  - Uitsluitingsgebieden bewoning en bebouwing (o.a. minimale afstanden)
  - Landschapszones en natuurwaarden
  - Landbouwgebieden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg
  - Uitsluitingsgebieden vanuit het POL, de NOVI of ander (nationaal) beleid en wet- en regelgeving

8.2.4 Een bereikbare en bedrijvige gemeente en energietransitie

In de Energievisie 2018-2021 hebben wij als hoofddoel opgenomen dat we bedrijven willen stimuleren om deel te nemen aan de energietransitie. In het kader van het verduurzamen van onze bedrijventerreinen is de energietransitie hier een onderdeel van. Denk hierbij aan het plaatsen van zonnepanelen op daken of het vergroenen van daken. In hoofdstuk 7 zijn wij ingegaan op onze ambitie om de lokale economie te versterken door een transitie naar een duurzame economie (CO2-neutraal in 2050) waarbij hergebruik van grondstoffen (mede in relatie tot afvalbeheer) kansen biedt.

Een van de doelstellingen uit onze Energievisie is het verduurzamen van de mobiliteit. In hoofdstuk 7 hebben wij onze ambities geformuleerd met betrekking tot duurzame mobiliteit en logistiek. Onze ambities met betrekking tot duurzame mobiliteit zijn nader uitgewerkt in het Programma Mobiliteit.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen?

Momenteel wordt onderzocht hoe, in samenwerking met de RUD Zuid-Limburg, een pilot gestart kan worden om bedrijven te begeleiden in het proces van deelname aan de energietransitie.
Daarnaast is er een informatie- en energiebesparingsplicht die bedrijven stimuleert en verplicht om energiebesparingsmaatregelen te nemen met een terugverdientijd van vijf jaar. Vanaf 1 januari 2023 geldt eveneens de verplichting dat kantoorgebouwen (met enkele uitzonderingen) minimaal dienen te voldoen aan energielabel C.

8.2.5 Regionale Energiestrategie (RES) Zuid-Limburg

In 2019 is het Nationaal Klimaatakkoord getekend. Dit Klimaatakkoord is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van de klimaattop van Parijs in 2015. Op basis van het Klimaatakkoord stellen alle gemeenten, provincies en waterschappen gezamenlijk per regio een Regionale Energie Strategie (RES) op. De RES is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes

voor (1) grootschalige opwek van duurzame elektriciteit op land (door middel van zonnepanelen op daken en land en windmolens), (2) de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (Regionale Structuurvisie Warmte) en (3) de benodigde opslag en infrastructuur.

De Regionale Energiestrategie (RES) bestaat uit 2 opgaven:

- Opgave Elektriciteit: een strategie voor een onderbouwd en afgewogen aanbod van de regio
- wat betreft mogelijk op te stellen duurzaam opwekvermogen op land, minimaal onderverdeeld in zon en wind. Deze duurzame energie dient te worden opgewekt met zonneparken en windmolens op land, totaal voor alle gemeenten samen 35 TWh. De opgave elektriciteit is bedoeld als bijdrage aan de landelijke behoefte van duurzame energie.
- Opgave Gebouwde omgeving: een strategie voor de Regionale Structuur Warmte (RSW) met daarin opgenomen de huidige situatie op het gebied van warmteaanbod, warmtevraag en infrastructuur op regionaal niveau. Deze strategie is tevens belangrijke input voor de Transitievisie Warmte (TVW) die elke gemeente voor het einde van 2021 moet vaststellen. Deze TVW schetst per wijk het tijdspad naar aardgasvrije wijken. Voor de wijken waarvan de transitie vóór 2030 gepland is, zijn ook de potentiële alternatieve energiebronnen en -infrastructuren bekend.

Elke gemeente neemt hiermee een deel van de klimaatdoelstellingen voor haar rekening. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050. Als het gezamenlijke bod van de 30 regio's aan de nationale opgave niet optelt tot het gestelde landelijke doel van 35 TWh, zal het Rijk de nationale doelstellingen door middel van een regionale herverdelingssystematiek toedelen. Anders gezegd: 'van bovenaf aanwijzen'. De inspanningsverplichting die de RES nu inhoudt, wordt dan een resultaatsverplichting.

In de RES-regio Zuid-Limburg wordt de RES vormgegeven vanuit drie sub-regio's. Dit zijn Maastricht-Heuvelland, Parkstad en de Westelijke Mijnstreek. Het totale bod voor de RES Zuid-Limburg bedraagt 1,333 TWh. De gemeente Stein draagt hier 0,058 TWh aan bij.

Opgave elektriciteit
Voor de gemeente Stein is voor de RES een afwegingskader opgesteld aan de hand waarvan de potentiële hoeveelheid opwek in de gemeente Stein is berekend. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat er voor het tijdspad tot 2030 geen mogelijkheden zijn voor windenergie in verband met de aanwezigheid van het vliegveld, het beschermingsgebied van Rivierenpark Maasvallei en eisen voor clustering van minimaal 3 windmolens.

De gemeente Stein heeft op basis van het afwegingskader zoekgebieden geformuleerd waarbinnen zonne-energie gerealiseerd kan worden. Binnen deze zoekgebieden wordt gewerkt met een zogenoemde benuttingsgraad, dit is het deel van het zoekgebied waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat deze ook daadwerkelijk wordt benut voor opwekking van elektriciteit. Door uit te gaan van een laag benuttingspercentage wordt zorg gedragen voor een zorgvuldige toekomstige (ruimtelijke) inpassing van zonneweides voor de opwek van duurzame elektriciteit in de gemeente Stein. Op basis van de oppervlakte van de zoekgebieden en de bijbehorende benuttingsgraad is een inschatting gemaakt van de hoeveelheid zonne-energie die kan worden opgewekt.

In de RES voor de gemeente Stein is het volgende afwegingskader met bijbehorende benuttingspercentages en rangorde van zoekgebieden geformuleerd:

- Zon op daken van woningen, gemeentelijke gebouwen en bedrijven/loodsen
  - Benutbaarheid daken >285 m2: 30%
  - Benutbaarheid daken beschermd stads- of dorpsgezicht: 12,5%
- Zon op parkeerterreinen, bedrijventerreinen en braakliggende grond

    - Benutbaarheid parkeerterreinen > 300 m²: 10%
    - Benutbaarheid braakliggend terrein: 10%
- Zon op landbouwgebied
    - Benutbaarheid landbouwgebied: 10%
    - Vanaf juli 2024 onder voorwaarden (zie toelichting hieronder)
- Gebieden met verwachte geringe opbrengst (geen onderdeel van RES-bod):
    - Zon op parkeerterreinen kleiner dan 300 m²
    - Zon langs wegen en dijken (infrastructuur)
    - Zon op erven in het buitengebied
- Uitsluitingsgebieden:
    - Gebieden die door NP RES als uitsluitingsgebieden zijn aangewezen
    - Uitsluitingsgebieden infrastructuur
    - Uitsluitingsgebieden bewoning en gebouwen (o.a. minimale afstanden)
    - Landschapszone en natuurwaarden
        - Natuur in goudgroene natuurzones
        - Natuur in zilvergroene natuurzones
        - Natuur in bronsgroene landschapszones
        - Natura2000-gebieden
    - Landbouwgebieden in het Nationaal Landschap
    - Uitsluitingsgebieden vanuit het POL, de NOVI of ander (nationaal) beleid en wet- en regelgeving

Het afwegingskader volgt het huidige beleid zoals vermeld in de Strategische toekomstvisie 2018-2022 van de gemeente Stein, de Energievisie Stein 2018-2021 en de voorlopige zonneladder van de Provincie. De benuttingspercentages zijn gebaseerd op gegevens van NP RES en andere (beleids)overwegingen.

Het definiëren van zoekgebieden binnen de gemeente betekent niet dat in alle genoemde zoekgebieden ook daadwerkelijk opwek van duurzame elektriciteit gerealiseerd zal worden. Het totale bod van de gemeente Stein bedraagt 0,058 TWh. Dat is echter nog onvoldoende om alle in Stein gebruikte energie duurzaam op te wekken. Tot 1 juli 2024 wordt ingezet op de opwek van zonne-energie op daken, bedrijventerreinen (en braakliggende terreinen) en parkeerterreinen. Middels het opstellen van een ruimtelijk afwegingskader voor de opwek van zonne-energie op daken en gronden in de gemeente Stein wordt beoordeeld of inzet van landbouwgronden na 1 juli 2024 noodzakelijk is om de doelstelling van 2030 te behalen. Hierbij wordt gekeken naar aanvullende (zachte) criteria, zoals specifieke technische voorwaarden m.b.t. inrichting, inpassing en beheer; procesmatige randvoorwaarden m.b.t. participatie en inbreng van de omgeving; maar ook financiële randvoorwaarden m.b.t. profijt voor (grond)eigenaren, omwonenden en gemeente. In dit stadium van opstellen van de RES is dit nog niet uitgewerkt, daar dit stappen zijn die genomen dienen te worden voordat vergunningen kunnen worden verleend voor de daadwerkelijke realisatie van opwek van energie op een locatie.

Opgave gebouwde omgeving
Voor de opgave gebouwde omgeving (warmte) is onderzoek gedaan naar de warmtevraag en mogelijke alternatieve warmtebronnen in de regio, hiervan is een overzicht gemaakt en is per wijk/buurt vastgesteld welke oplossing(en) de laagste nationale/maatschappelijke kosten[20] heeft. Dit is de Regionale Structuur Warmte (RSW). Er zijn in dit stadium nog geen besluiten genomen over de definitieve keuze van een alternatieve warmtebron per wijk Hierin wordt pas een keuze gemaakt wanneer deze RSW nader wordt uitgewerkt in de Transitievisie Warmte (TVW).

Voor de Regionale Structuur Warmte (RSW) is in het onderzoek uitgegaan van de volgende vijf strategieën:

- Strategie 1: Individuele elektrische warmtepomp;
- Strategie 2: Warmtenet met midden- of hoge temperatuur bron;
- Strategie 3: Warmtenet met lage temperatuur bron;

[20] Niet hetzelfde als eindverbruikerskosten.

- Strategie 4: Hernieuwbaar gas met hybride warmtepomp;
- Strategie 5: Hernieuwbaar gas met een hr-ketel.

In de landelijke Startanalyse is per wijk bekeken welke strategie op basis van 'laagste nationale kosten' het goedkoopste zou zijn. Deze informatie is verwerkt in de analyse van de warmtebronnen voor de RES. Zo blijkt dat met name in de stedelijke gebieden van Zuid-Limburg een warmtenet met midden- of hoge temperatuurbron (strategie 2), indien onbeperkt beschikbaar, de goedkoopste oplossing is. De landelijke gebieden zijn meer aangewezen op een individuele elektrische/hybride warmtepomp, al dan niet aangevuld met hernieuwbaar gas.
Strategie 4 en 5 zijn voor de warmtevraag van 2030 momenteel zeer beperkt toepasbaar, omdat hernieuwbaar gas, zoals biogas en waterstofgas, nog niet (in voldoende mate) beschikbaar is. Met de op dit moment beschikbare hoeveelheid alternatieve warmte, o.a. vanuit de restwarmte van Chemelot en andere lokale bronnen, kan de doelstelling om in 2030 20% van de woningen en gebouwen in Zuid-Limburg van het aardgas af te halen worden bereikt.

8.2.6 Energiebesparing

Energiebesparing kan niet los worden gezien van de energietransitie. Energie die wordt bespaard, hoeft immers niet te worden opgewekt. Energiebesparing leidt dus indirect tot ruimtebesparing.

De verwachting is echter dat een eventuele energiebesparing op de korte termijn op de lange termijn teniet wordt gedaan door de veranderingen als gevolg van de energietransitie. We zullen een andere manier moeten vinden voor onze manier van koken, verwarmen en vervoer welke we nu nog vooral met fossiele brandstoffen doen. De verwachting is dat hiervoor op termijn vooral gebruik gemaakt zal worden van elektriciteit en elektrische alternatieven waardoor de elektriciteitsvraag (sterk) zal toenemen.

Wat gebeurt er al en wat zijn de ontwikkelingen?

Wij stimuleren inwoners (middels ons Dubbel Duurzaam project en het Huis van de Toekomst), bedrijven (middels de nog op te starten pilot) en maatschappelijke organisaties om energiebesparende maatregelen te nemen en verspilling van energie tegen te gaan. Als gemeente geven wij zelf ook het goede voorbeeld door hiermee actief aan de slag te gaan (o.a. verduurzamen van ons maatschappelijk vastgoed, reduceren van het energieverbruik van de openbare verlichting).

8.3 Uitgangspunten thema Energietransitie

Energiebesparing is onlosmakelijk verbonden met de energietransitie. Energie die bespaard wordt hoeft niet te worden opgewekt.

Er vindt een zorgvuldige afweging en inpassing plaats van de ruimtelijke maatregelen die samenhangen met de energietransitie, zodat een balans bestaat tussen enerzijds het versterken van onze unieke omgevingskwaliteiten en anderzijds de urgente opgaven in het kader van de energietransitie.

We gaan uit van multifunctioneel ruimtegebruik. Dit wil zeggen dat een combinatie van verschillende functies de voorkeur heeft boven enkelvoudige functies.

Deel III

Basisprincipes en uitgangspunten

Hoofdstuk 9 Integraal beleid fysieke leefomgeving

In de hoofdstukken 4 tot en met 8 zijn de ambities, ontwikkelingen en uitgangspunten thematisch uitgewerkt en daarbij is een verbinding gemaakt met de strategische toekomstvisie. In de Omgevingsvisie dienen de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid weergegeven te worden. Hoewel thematisch ingestoken, geven de voorgaande hoofdstukken ieder vanuit een bepaalde invalshoek invulling aan de leefkwaliteit in onze gemeente.

Zoals eerder aangegeven gebruiken we het begrip 'leefkwaliteit' als kapstok om de vijf thema's onderling te verbinden. Leefkwaliteit is een breed begrip en omvat zowel fysieke, sociale, culturele, economische en milieukenmerken van de leefomgeving. De vijf thema's geven ieder hun eigen accent aan deze aspecten van leefkwaliteit. Zo ligt in het thema sociale en vitale wijken en kernen een accent op het sociale aspect van de fysieke leefomgeving en bij het thema een bereikbare en bedrijvige leefomgeving ligt de nadruk op de economische kenmerken. Door deze verschillende accenten per thema kunnen spanningsvelden ontstaan tussen de verschillende aspecten van leefkwaliteit. Om per thema focus aan te brengen, zijn in de afzonderlijke hoofdstukken een aantal uitgangspunten opgenomen die als basis dienen voor ons integraal te voeren beleid.

In dit hoofdstuk worden basisprincipes geformuleerd die leidend zijn bij het voeren van integraal beleid in het kader van de fysieke leefomgeving. Daarnaast worden in dit hoofdstuk de eerder beschreven thematische uitgangspunten gebiedsgericht vertaald. Op deze wijze wordt een strategisch afwegingskader geformuleerd dat de basis vormt voor het maken van ruimtelijke keuzen zoals o.a. vastgelegd in het omgevingsplan en de verdere uitwerking in programma's. Daarnaast kunnen de basisprincipes en uitgangspunten als (afwegings)kader worden gebruikt bij concrete casussen waarbij van het omgevingsplan wordt afgeweken.

9. 1 Basisprincipes integraal beleid fysieke leefomgeving

Basisprincipe 1
Als eerste basisprincipe hanteren we: *'de gemeente Stein als eigenzinnige groene woongemeente in de Maasvallei waar het dorps wonen is in een verstedelijkt gebied met ruimte voor particulier initiatief en ondernemerschap'.*

Basisprincipe 2
Om basisprincipe 1 te realiseren is het noodzakelijk dat de fysieke leefomgeving in al haar facetten een bijdrage dient te leveren aan het versterken van de leefkwaliteit in Stein als woongemeente. Dit betekent ook dat bij ruimtelijke opgaven en ontwikkelingen niet alleen het fysieke aspect centraal staat, maar alle facetten van leefkwaliteit (dus behalve de fysieke kenmerken ook sociale, economische, milieu, veiligheid en gezondheid) moeten worden meegenomen en afgewogen.

Basisprincipe 3
In de Uitgangspuntennotitie Omgevingsvisie is reeds opgenomen dat de specifieke kenmerken van een ruimtelijk gebied centraal staan in de Omgevingsvisie. Hierbij is onze gemeente ingedeeld in drie gebieden: woonkernen, bedrijventerreinen en buitengebied. Vanwege de verschillen en specifieke kenmerken en kwaliteiten in een gebied kunnen ook verschillende afwegingen gelden. In de volgende paragraaf wordt dan ook onderscheid gemaakt in algemene afwegingsprincipes en afwegingen/prioriteiten die van toepassing zijn binnen een bepaald gebied.

Basisprincipe 4
De Omgevingsvisie is weliswaar vastgesteld door de gemeenteraad, maar het is een visie die we niet alleen als gemeente verder gaan vormgeven. Dit doen we uiteraard samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en andere betrokkenen. Samenwerking is hierbij het

sleutelwoord, waarbij we uitgaan van datgene wat ons allemaal bindt en dat is ervoor zorgen dat de gemeente Stein die eigenzinnige woongemeente blijft. Zoals ook tijdens de werkconferentie door stakeholders werd aangegeven moeten we niet denken en handelen in tegenstellingen. Het gaat er om dat ieder vanuit zijn eigen betrokkenheid, kennis, ervaring en belang bijdraagt aan het grotere geheel en dat is het versterken van de leefkwaliteit in onze gemeente, zodat we die eigenzinnige woongemeente in de Maasvallei blijven waar het dorps wonen is een verstedelijkt gebied met ruimte voor particulier initiatief en ondernemerschap.

Basisprincipe 5
Om onze ambities verder vorm te geven zoeken we afhankelijk van de maatschappelijke opgave de samenwerking op een passend schaalniveau. Dit kan op kern- of wijkniveau, op gemeentelijk, (sub)regionaal, provinciaal of grensoverschrijdend niveau zijn.

Samenvattend zien de basisprincipes er als volgt uit:

Basisprincipe 1
De gemeente Stein is een eigenzinnige groene woongemeente in de Maasvallei waar het dorps wonen is in een verstedelijkt gebied met ruimte voor particulier initiatief en ondernemerschap.

Basisprincipe 2
Bij ruimtelijke opgaven en ontwikkelingen worden alle facetten van de leefkwaliteit (fysiek, sociaal, economisch, milieu, veiligheid en gezondheid) integraal meegewogen.

Basisprincipe 3
De specifieke kenmerken en kwaliteiten van een gebied staan centraal waarbij onderscheid wordt gemaakt in: woonkernen, buitengebied en bedrijventerreinen. Ook binnen deze gebieden staan de identiteit en unieke kenmerken van een gebied centraal, waarbij kwaliteit en kleinschaligheid leidende principes zijn.

Basisprincipe 4
Om onze ambities vorm te geven werken we samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en andere betrokkenen. Hierbij denken en handelen we niet in tegenstellingen, maar ieder draagt vanuit zijn eigen betrokkenheid, kennis en ervaring bij aan het versterken van de leefkwaliteit in onze gemeente.

Basisprincipe 5
Afhankelijk van de opgave werken we samen op een passend schaalniveau. Dit kan op kern- of wijkniveau, op gemeentelijk, (sub)regionaal, provinciaal of grensoverschrijdend niveau zijn.

9.2 Uitgangspunten integraal beleid fysieke leefomgeving

In de voorgaande hoofdstukken waarin de afzonderlijke thema's van de Omgevingsvisie centraal stonden, zijn per thema uitgangspunten geformuleerd. In de volgende tabel is hier de gebiedsindeling (woonkernen, bedrijventerreinen en buitengebied) zoals geformuleerd in de basisprincipes aan toegevoegd. Elk gebied kent een primair thema of thema's. De uitgangspunten die betrekking hebben op de energietransitie zijn niet specifiek toe te schrijven aan één gebied en lopen als een rode draad door alle drie de gebieden. Zoals eerder aangegeven vormen deze uitgangspunten een belangrijk afwegingskader en de basis voor keuzen die ten grondslag liggen aan het omgevingsplan. Op deze wijze leggen we de verbinding tussen de Omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Gebied	Primaire thema	Uitgangspunten	Energietransitie als rode draad door gebieden en thema's
Woonkernen	Sociale en vitale wijken en kernen Veilige, gezonde en groene leefomgeving	De identiteit en unieke kenmerken van een wijk of kern staan centraal. Onze ruimtelijke (economische) focus is primair gericht op een versterking van vitale stedelijke en landelijke centrumkernen. In het kader van het versterken van de leefkwaliteit dient er een balans te zijn tussen bedrijvigheid in onze woonkernen (o.a. detailhandel, horeca, aan huis gebonden bedrijvigheid) en een veilige, gezonde en groene leefomgeving. Binnen onze woonkernen maken we onderscheid in de volgende ruimtelijke subgebieden: • Stedelijke en landelijke centrumkernen met concentratiegebieden: hier is ruimte voor bedrijvigheid waarbij functies worden gecentraliseerd, behouden en versterkt. • Woongebieden met de focus op wonen en leefkwaliteit: in deze gebieden worden voor de leefomgeving belastende functies beperkt. • Aanloopgebieden (tussengebieden) Een veilige, gezonde en groene leefomgeving is een belangrijke voorwaarde om de leefkwaliteit in de gemeente Stein als woongemeente te versterken. Wij zetten in op het aan de voorkant verkleinen van veiligheidsrisico's voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers, het voorkomen incidenten en een goede voorbereiding van het bestrijden van rampen en crises, mochten deze zich voordoen.	De uitgangspunten met betrekking tot de energietransitie worden **in alle drie** de gebieden (woonkernen, buitengebied en bedrijventerreinen) gehanteerd. Energiebesparing is onlosmakelijk verbonden met de energie-transitie. Energie die bespaard wordt hoeft niet te worden opgewekt. We gaan uit van multifunctioneel ruimtegebruik. Dit wil zeggen dat een combinatie van verschillende functies de voorkeur heeft boven enkelvoudige functies.

		De waterketen draagt bij aan een veilige, gezond en groene leefomgeving. We bieden passende bescherming voor de effecten van klimaatverandering. Bij ruimtelijke ontwikkelingen met betrekking tot klimaatadaptatie houden wij zoveel mogelijk rekening met het voorkomen van gezondheidsrisico's van omgevingsfactoren (b.v. pollen) en infectieziekten vanuit de leefomgeving veroorzaakt door b.v. ratten, teken en muggen. Wat betreft milieu aspecten voldoen wij aan de daarvoor geldende wetten en normen. Wij houden hierbij rekening met de specifieke kenmerken van een gebied (woonkernen, bedrijventerreinen en buitengebied). Tevens houden wij rekening met de milieubeginselen (voorzorgsbeginsel, preventief handelen, voorrang voor bronbeleid en de vervuiler betaalt).	
Buitengebied	Unieke omgevingskwaliteiten	In het belang van het versterken van de unieke omgevingskwaliteiten in relatie tot de leefkwaliteit kiezen we om (toekomstige) ruimtelijke opgaven binnen dit thema in samenhang te bekijken en aan te pakken via een integrale gebiedsgerichte benadering, waarbij de identiteit en kwaliteit van het gebied centraal staat. Hierbij betrekken we inwoners en (maatschappelijke) partners. De unieke leefkwaliteiten willen wij verder versterken om zo een gezonde en groene leefomgeving voor onze inwoners te realiseren. Binnen het thema unieke omgevingskwaliteiten hanteren we kwaliteit en kleinschaligheid als basisprincipes om de leefkwaliteit in onze gemeente verder te versterken. Er dient bij ruimtelijke ontwikkelingen sprake te zijn van een	

		balans tussen toerisme, recreatie en vrijetijdseconomie enerzijds en landelijke verstilling anderzijds. Dit geldt ook voor het toekomstbestendig maken van de land- en tuinbouw. Nieuwe ontwikkelingen (inclusief vrijkomend agrarisch vastgoed) worden beoordeeld aan de hand van de specifieke kenmerken van het gebied, waarbij kleinschaligheid en kwaliteit voorop staan. Bij medewerking is landschappelijke inpassing als basisprestatie verplicht. Kortom, ontwikkelingen dienen bij te dragen aan het versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.	
Bedrijventerreinen	Een bereikbare en bedrijvige gemeente	Het realiseren van de ambities gericht op het versterken van het economisch klimaat mag niet leiden tot een inbreuk op de leefkwaliteit in onze woonkernen. Hiertoe is het van belang dat bij ruimtelijke ontwikkelingen die samenhangen met economische bedrijvigheid inzichtelijk wordt gemaakt wat de impact is op de leefkwaliteit, welke maatregelen getroffen moeten worden om de negatieve gevolgen tegen te gaan en dienen deze maatregelen in dialoog met de omgeving tot stand te komen en op draagvlak te worden getoetst. Wij willen onze unieke omgevingskwaliteiten behouden en versterken, waarbij kwaliteit en kleinschaligheid leidend zijn. Bij het realiseren van onze ambities met betrekking tot een bereikbare en bedrijvige gemeente zullen wij deze uitgangspunten niet uit het oog verliezen. De ambities en ontwikkelingen rond Chemelot zijn ook van belang voor onze gemeente in het kader van o.a. het versterken van de regionale en lokale economie, het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid. Een absolute voorwaarde is dat er een balans moet zijn tussen deze ontwikkelingen bij Chemelot enerzijds en de	

		ontwikkelingsmogelijkheden van onze gemeente anderzijds. Ontwikkelingen binnen de inrichting Chemelot kunnen er immers toe leiden dat mogelijkheden voor bijvoorbeeld woningbouw en bedrijven in onze gemeenten in het gedrang komen vanwege regelgeving, waaronder omgevingsveiligheid en geluidsregelgeving.	

Hoofdstuk 10 Kostenverhaal en financiële bijdragen in de Omgevingswet

10.1 Nadere toelichting

Kostenverhaal en financiële bijdragen hebben betrekking op het verhalen van kosten voor werken, werkzaamheden en maatregelen, naar evenredigheid te verhalen, indien initiatiefnemers profijt hebben van openbare voorzieningen. Als gesproken wordt over financiële bijdragen dan gebeurt dat regelmatig in het kader van kostenverhaal. Dat gebeurt ook in de parlementaire geschiedenis van de Aanvullingswet grondeigendom, waarin een nieuwe kostenverhaalsregeling in de Omgevingswet wordt geïntroduceerd. Tegelijk maakt de wetgever daar onderscheid tussen kostenverhaal enerzijds en financiële bijdragen anderzijds. Bij kostenverhaal gaat het – kortgezegd – over de plicht en de mogelijkheid om kosten te verhalen zoals die zijn opgenomen op de kostensoortenlijst. Dat is geregeld in afdeling 13.6 Omgevingswet (het reguliere kostenverhaal). In afdeling 13.7 wordt de materie van financiële bijdragen geregeld. Dan gaat het om zaken die niet op de kostensoortenlijst staan of die niet via het reguliere kostenverhaal toerekenbaar zijn omdat een causaal verband ontbreekt. Als er desondanks een functionele samenhang is met ontwikkelingen voor bouwen of verbouwen dan kan verhaal plaatsvinden via afdeling 13.7 van de Omgevingswet.

Onder de Omgevingswet zijn deze mogelijkheden opgenomen in artikel 13.22 (privaatrecht, dat wil zeggen via anterieure overeenkomsten) respectievelijk de artikelen 13.23 en 13.24 (publiekrecht, dat wil zeggen via een regel in het omgevingsplan). De privaatrechtelijke mogelijkheid wordt daar formeel 'financiële bijdragen voor ontwikkeling van een gebied' genoemd. De publiekrechtelijke mogelijkheid wordt daar formeel 'financiële bijdrage in omgevingsplan' genoemd.[21]

Voor de privaatrechtelijke mogelijkheid die artikel 13.22 biedt voor anterieure overeenkomsten (AO's) is het nodig dat *in een Omgevingsvisie of programma* de samenhang wordt benoemd tussen de (ver)bouwactiviteiten (de kostendragers) en de ontwikkelingen waaraan wordt bijgedragen (de kostenvragers). Voor de publiekrechtelijke mogelijkheid van artikel 13.23 en 13.24 is dat niet vereist (hoewel het aanbevelenswaardig kan zijn). Wel moet in het omgevingsplan de functionele samenhang worden benoemd.

Het privaatrechtelijke spoor biedt meer mogelijkheden dan het publiekrechtelijke spoor. Dat heeft de volgende redenen:

a. In het publiekrechtelijke spoor gelden de zes categorieën van aangewezen (ver)bouwactiviteiten als kostendrager (art. 8.13 Omgevingsbesluit). Voor het privaatrechtelijke spoor gelden meer categorieën. Het aanvullende deel is opgenomen in art. 8.20 Omgevingsbesluit. In dat aanvullende deel valt bijvoorbeeld de realisatie van een zonneakker of windturbine(park), de bouw van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, voor land- of tuinbouw, voor zover de oppervlakte ten minste 100 m^2 bedraagt; andere activiteiten met het oog op het gebruik op grond van een nieuw toegedeelde functie, voor zover het gaat om het gebruik van: 1°. een of meer bestaande gebouwen, niet zijnde recreatiewoningen, mits de bruto-vloeroppervlakte van het nieuw toegelaten gebruik ten minste 1.500 m^2 bedraagt; 2°. gronden, mits de grondoppervlakte van het nieuw toegelaten gebruik ten minste 1.000 m^2 bedraagt; of 3°. een of meer bestaande recreatiewoningen voor permanente bewoning.
b. In het publiekrechtelijke spoor worden zes categorieën genoemd van ontwikkelingen (kostenvragers) waarvoor in het omgevingsplan een plicht tot een financiële bijdrage kan worden

[21] In het Omgevingsbesluit ('Ob') wordt die bijdrage in het omgevingsplan de 'publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdrage' genoemd. Deze afdwingbaarheid kan overigens alleen verlopen via het omgevingsplan en niet via een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

opgenomen. Dat wordt geregeld in art. 8.21 Omgevingsbesluit. In het privaatrechtelijke spoor is er geen beperking qua kostenvragers.

10.2 Invulling kostenverhaal en financiële bijdragen

In de voorgaande toelichting is aangegeven dat bij de privaatrechtelijke mogelijkheid tot het vragen van een financiële bijdrage voor de ontwikkeling van een gebied in een Omgevingsvisie of een programma de samenhang wordt benoemd tussen de (ver)bouwactiviteiten (de kostendragers) en de ontwikkelingen waaraan wordt bijgedragen (de kostenvragers). Wat betreft het vragen van een financiële bijdragen sluiten wij aan op ons standpunt op basis van de Ruimtelijke Structuurvisie om in beginsel geen financiële bijdrage te vragen voor de ontwikkeling van een gebied anders dan het eerder genoemde verplichte kostenverhaal en het gemeentelijk kwaliteitsmenu zoals vastgelegd in de Uitvoeringsparagraaf bij de Ruimtelijke Structuurvisie[22]. De gemeente Stein wil een uitnodigende houding nastreven op het moment dat zich nieuwe initiatieven voordoen die een bijdrage leveren aan de ambities en strategische doelstellingen zoals opgenomen in deze Omgevingsvisie. Echter, gelet op de grote opgaven op het gebied van o.a. energietransitie en klimaatadaptatie sluiten wij niet uit om in de toekomst financiële bijdragen te vragen bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij sprake is van een functionele samenhang van de ontwikkeling en de bijdrage aan bijvoorbeeld een duurzaamheidsfonds om onze doelstellingen te kunnen realiseren. Hiertoe zal in een aparte uitvoeringsparagraaf en/of programma concreet de eerder benoemde functionele samenhang worden uitgewerkt.

.

[22] In de Ruimtelijke Structuurvisie 2015 is een uitvoeringsparagraaf opgenomen waarin het thans geldende gemeentelijk kwaliteitsmenu is uitgewerkt. Het kwaliteitsbeleid is van toepassing op vanuit ruimtelijk functioneel oogpunt aanvaardbare ruimtelijke ontwikkelingen, waarvoor een bestemmingsplanwijziging/-herziening of een projectbesluit nodig is. Kenmerkend is dat de bedoelde ontwikkelingen vaak nieuwe functies zijn met een nieuw ruimtebeslag in het buitengebied met het daaraan verbonden ruimtelijke effect op de omgeving. Het toepassingsgebied is daarmee het buitengebied van de gemeente Stein. Dit is het gebied binnen de gemeente Stein voor zover gelegen buiten de legenda eenheden 'bestaand stedelijk gebied, landelijke kern en bedrijventerrein'. Echter, met de vaststelling van de Omgevingsvisie door de Raad vervalt de Ruimtelijke Structuurvisie (2015) en de basis van het Gemeentelijk Kwaliteitsmenu. Om te voorkomen dat de basis voor toepassing van het gemeentelijk kwaliteitsmenu vervalt bij vaststelling van de Omgevingsvisie, wordt dit tijdelijk in een apart programma opgenomen. Het gaat dus om een tijdelijke oplossing waarbij geen beleidswijzigingen plaatsvinden ten opzichte van het beleid zoals opgenomen in de uitvoeringsparagraaf van de Ruimtelijke Structuurvisie. Ook is er geen sprake van tegenstrijdigheden met de Omgevingsvisie. Bij het opstellen van het omgevingsplan zal echter wel worden bekeken hoe het gemeentelijk kwaliteitsmenu in lijn met de Omgevingswet kan worden geactualiseerd.

Overzicht bijlagen

Bijlage 1 Beschrijving huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving (incl. kaartmateriaal)

Bijlage 2 Overzicht Global Goals en Omgevingsvisie

Gemeente ***Stein***